

מַאֲיר בָּרְעָם
הַפִּרְנֵס מִקְוֹלָזְנִיהָ

הפרנס מקולוניה

מארן ברעם

תבונה — מכון ספרותי חרדי

©

**ALL RIGHTS RESERVED
BY TVUNO**

©

כל הזכויות שמורות
”תבונה“
מכון ספרותי חרדיה
טל. 03-5705097

ציור העטיפה: ויקטור ברנדיז'ן 0546380500

لوוחות: ”פרנק“ ירושלים

התוכן

7	בעקבות האנו	פרק ראשון
11	מזופת השומר	פרק שני
17	בבית הצרפת	פרק שלישי
22	החוללה המסתורית	פרק רביעי
27	האות והמוות	פרק חמישי
32	סופה של וורמיוז	פרק ששי
37	סופה של מגנץ	פרק שבעה
43	השליחות	פרק שמיני
47	הדריך	פרק תשייע
52	לקראת הפגישה	פרק עשרי
59	התהමחות	פרק י"א
70	הגורל	פרק י"ב
77	הפטישה	פרק י"ג
86	בדרכ אל הפהר	פרק י"ד
91	קיבלה הפנים	פרק ט"ו
99	המנוסה מון הביקות	פרק ט"ז
105	ישיבת קרפן	פרק י"ז
113	הטבח	פרק י"ח
120	הנושה האכזר	פרק י"ט
130	במגנץ	פרק כ'
139	הפגישה עם רש"י	פרק כ"א
146	פציעת הקיסר	פרק כ"ב
154	הספינה השלישית הגיעה	פרק כ"ג
159	המכירה ההפמביות	פרק כ"ד
170	ההסביר	פרק כ"ה
177	אחריות דבר	
179	מקורות	

ספרי מאיר ברעם

סידרת עלילות על רקע מאורעות העבר

אבן המזבח	מלחמות החשמונאים
עיר מלוכה	המרד ברומים והחורבן
הפרנס מקולוניה	תקופת מסעי הצלב
השליחות האגורלית	תקופת בעלי התוספות
האוצר הספרדי	תקופת רדיפות האינקיזיציה

סידרת "שעון הקסמים"

שעון הקסמים	על חשיבות ניצול הזמן
מבצע אלול	על חשיבות הזיהירות משקר
עלילה בכתב	לדון לכף זכות

פרק ראשון

בַּעֲקֹבוֹת הָאוּ

ה שנה היא ארבעת אלפים תנתנו לבריאות העולם, 1096 למנין האמות – שנות מסע הצלב הראשון. שנה שתזכר לעד בтолדות עמו בעת אפל ומחשך, טבח ופערות, וגולויים נאדרים של קדוש השם ומסירות נפש.

בעצומו של החנוך התכונתו הראשי הכהורה והאצלת העיר קלרמון שבספרה ושםעו מפי האפיקיור דריש נחרצת לכובוש אירן הקדש מיידי הכהופרים המוסלמים. מסע השחרור נקבע לסוף סקייז, עם הם תקופה הקצר – אך מן השמים גרו להחייש את הגורה הנוראה. רוח ערווים תקפה חמוני אפרים ואmittים. הם עזבו את השדייהם בעצומו של האביב והפקירו את הקמה ההולכת ומבשילה, הותירו מאחריהם את ביתם ומקניהם, העמיסו את משפחתם על עגלות רועותות ויצאו לדרכם. כקרים משלחבים ונזירים הוודים דרבנו את ההמון הנבער, והוא התחיל לשחק את דרכו במעלה נהר הרינויס אל מחוץ לגבולות צרפת.

המחזה היה מחריד וمبיעת: נחל אדם בשלל לבוש וצבע, אשד של אנשים נשים וטף פתח במצעד מאים. בריגל ובעגלוות, בסוסים ובחמורים. אצילים וצמיתים, נזירים עם רוזחים, אסירים ובני חורין. כלם נושאים אותן צלב אדם תפור על שכם ופניהם

מידות צפונה. ערב רב מושה ו מבהיל !

האספסוף הרבעוני החלCED סביב שני מנהיגים, גבר ואשה.
האיש – נזיר ושמו פטר, שדרשו מה הלהבות היה חלק נכבד
בבשתת ההמון.

האשה הייתה כפריה נבערת ועלומה שם אשר סובבה תמיד
בלוית אוזן נאמן, אותו טפחה מזו היה אפרוח זעיר. ההמון הנבער
האמין שהאו נשלח מארום כדי להורות להם את הדרך לירושלים
הרחקה – ורבות האנשים פסעו בנאמנות עורת בעקבות האוזן
הפותה.

יהודי צרפת נחרדו למראה האספסוף הפרוע שהתחסף ויבא
מקוצי המדינה, כאוֹתָה מרסה מגלהת המנקות לתוך אַת כל
הפסלה והרעילים. הם חזו בטרוף שאחן באפרים הנבערים והבינו
מה יעלה בגורל היהודים שייקרו בדרכם.

אך מי יודע לאן יפנה המצד המזר ? מי יוכל לצפות מראש
את מהלכו של האוזן מורה הדרך ?

חרדים ומבاهלים, שלחו היהודים מכתבי התרעעה ואזהרה
לאחיהם שבקהלות אשפנו השוכנות במעלה הרינו.

בידינו שزادה רק תשובה של קהילת מגנצא, תשובה تماما
ונוגעת ללב. יהודים קדושים אלו לא חרדו כלל לגורלם. הם ענו
כי גוזרו ימי צום ותענית, וכי הם מרבים בתפלת ובתחנה למען
שלומם ובתחונם של יהודי צרפת...

הם לא העלו בדעתם כי הדרכם לא-ארץ ישראל הדרומית טוביל
doneka במעלה הרינו צפונה, ותעביר דרכם...

אבל הגורה מפורסמת נחתמה –

האנו המטפס דדה צפונה במעלה הנהר, וההמון נחה אחריו בדקות. לא היה להם כל מושג איך מקומה של ירושלים, מחוץ חפצם, והם עזרו בכל עירה שקרתא בדרךם, ושאלו האם זהה העיר הנכספת...

כִּי התקדם האספסוף הנבער והתקרב אל קהילות ישראל קדושים אשר עברי הרינויו.

שָׁמְן שֶׁל קהילות אלו יצא לתחלה, ובהתקרב אליו הפסיקו המאים עבורי הנזירים במחנה והתייסו את ההמון: כיצד יתכן שייצאו למשע כה רחוק כדי להלחם בכופרים המסלמים – ובזה עתה ישאיו ללא פגע את קהילות היהודים במסובים לקבל עליהם את על הנצרות?

הסתה נקלטה בהתלהבות שלוחת רון, כשהבחת הנאהזה באלהמת קשה. פטר הנזיר לבה את האש בהכריז בקול צוחה רמה: "כל הטובח יהודי נמלחים לו כל עונוטיו!"

כִּי נחרץ גורלן של קהילות קדש –
לשמד, או להשמיד.

וְהַנִּעְמָדִ בְּנֵשִׁיּוֹן בְּגִבּוֹרָת נִפְשָׁע עַלְאתִ, וְקִדְשָׁו אֶת הַשֵּׁם בְּמוֹתָם.
ארבע קהילות מפארות שכנו לשפט הרינויו:
שפירה יורמיזא, מגנצא וקולוניה.

קהילות קדשות, שאנשיהם יראים ושלמים ובראשם גוני עולם
ואנשי שם, פלמיידי ונוסאי מושחתו של רבנו גרשום מאור הגולה.
שפירה הייתה הדרומית שבנה והפורעים הגיעו אליה בראשונה.
זועות המצור ומארעות הדמים שפקדו, ימות הגבורה על קדוש
השם, הלא הם חוקקים במגלות הקסף והקנות שנשאו עליהם
רבותינו בני דורם. כי ינקם דםם.

קולוניה הייתה האמונה שבקהילות אלו, ובה מתרחש ספרנו.

פרק שני

מוזמת השומר

ה שמש שלחה קרנים ראשונות ורפואת, וצבעה את מימי הרינוּס בצבע תכלל חור. האופה עליה אל ארית החומה כהרגלו מדי שחר, כדי לסקד את האפק סביב לאזרו של יום חדש. משנוכח לדעת כי לא הטל מצור על העיר באישוןليل ואיש אינו מתגמל לשולמה, שלפ את קאן העיר מאוזר חלאיו ותקע בה תרוועה מסלatta, אותן לפתחת שעריו החומה.

שער הענק של העיר נפתחו לרונחה, והמלחים שחררו את הגשר הפלוי. הגשר ירד לאטו בקול שקשוק שרשאות ונחבט ברעם עמו בשפט החפיר שלמרגלות החומה.

ראשון החוצים את הגשר הפה את השומרים בתדהמה.

נראה היה כי ההלך בלה את הלילה על שפט החפיר בצדיה לפתחית השערם, ועכשו התקדם על פני הגשר כשהוא כושל ומתנדנד בלבתו. בגדיו היו קרוועים ומאבקים, ופניו היגעים מלאי חבורות ושריות. הכהה הגדולה שהתנוסה על ראשו וציצתו הארכות שנגררו אחריו מבלי משיים גלו את מוצאו. היהודי קרב אל השער בשארית כחותיו, והחל שבקיטון המשמר התבונן בו בסקרנות מהולה בכםלה ובבוז.

"הו, יהודי", קרא לעברו, "הכן שקל כסף לדמי מעבר, שאם

לא כן חבל על כחוטיך ! לפי מראה אין בכיסך אפלו אגורה נחשת שחויקה..."

אבל החיל לא זכה לمعנה. היהודי כשל, והשתרע על הגשם באפיקת פחות.

החיל נצב בפני בעיה מטרידה. מניעת כניסה של היהודי גוסס עקב אי תשלום הפס היתה דבר שבסגורה. אבל גופתו השרוועה על הגשר תחסם את דרכה של התנועה המתחדשת...

הוא קרא לחברו מביתן המשמר והשנים הגיעו אל היהודי ונשאوهו בזרכותיו וברגלייו.

"הרינו קל לנוכח", התפלא החיל, "הבה נטילתו לצדי הדרכ מפנה בא".

"לא !" התנגד חברו. "הוא יתעורר מיד וישוב על עקבותיו, ויחמוץ שוכן באמצע הגשר. אני מוכן לטרח פעמים מעור בער היהודי !"

ואכן, מקרוב אפשר היה להבחין בפני נער עדינים ומיקרים שנש��פו מבעד למעטה האבק וגידי הפעצים.

"אם כן, נשליכיו מן הגשר לתהום אל מי החפיר – וחל !"
והוא החל לטלטיל את הנער בקצב גובר והולך כדי לצבר תניפה להטלהו לתהום.

"חפה ! נזעך חברו. "הן זהו רצח ! היהודים יקימו שעורരיה..."
היהודים לא יקימו עוד שעוררות", גחץ הלה בראשות. "גורלם נחרץ בכל צעד מתקרב של מסע האלב המברך ! ובאשר לרצח – וכי מה אכפת לו לבחור אם יטבע עפה או יערף מחר בקרדפי האלבנים ? ובכן קידמה ! אחת, שתים – ושלוש..."

"המתן!" זעק חברו. "עליה במחי רעיון מבריק! עוזר לי לשאתו לביתן השמייה, והשאר את רציחתו לנושאי הצלב. מהר!"...

הם נשאו את הנער אל ספסל האבן שבקיטון והמלח אמר בקצר רוח: "גלה כבר מהו הרעיון שעלה במוחם האטום! פתח מיד את פיך, שהרי לא אגיח ליהודי לגוזל את מושבי לזמן רב!"

"מיד תוכח לדעת כי קיבל דמי שכירות נאים עבור מושבך, ובכך תוכל להשיקת את מצפון על הצלת יהודי!"...

הוא גשם בעד הפתח והבטיט לאזרדים לראות האם יש אזנים קשובות לשיחתם. כשהחזר את ראשו פנימה הנמיך את קולו ללחישה: "אם תחפה על העדרותי הקאצזרה, אrosis לבית הפרנס היהודי. הוא ישלם את דמי הפניות עבור הבוחר ויביאו אל ביתו, וכך יגמל לנו ביד נדיבה על הצלת חיו!"

עיניו של השומע הוואר בהערכה והוא טפח על שכם חברו בחבטה קולנית: "פריז, גאון אותו מכם שבסמותך! אין לך מעריך כלל את הרעיון העצום שהגית!"

אפה נושא את עיניך הסומות לפרוטה הנחשת שתזרק לעברך, בעוד כל זהבו של הפרנס פרוש לפניו!

הגה התגלגה לידי תואנה נפלאה לחדר אל מבצרו של היהודי העשיר! התיצב בביתו ופקח סביבך עין וגאון! הרי גודקי החלבנים מתקרבים אל העיר, וכאשר יחלו הפרעות היהודים גדע מיד להיכן לפנות ומה עליינו לחפש!..."

העסקה השפלה סכמה בתקיעת כף גלהבת ובטעיפות שכם הדריות, ופריז חמק בזריזות בס��אות האבן העקלקלות.

הוא עצר לפני בית הפרנס, ומרט בשפמו ברכדו. בית העץ הגבה והצאר שהצטגה בענוה בין שכנו התואמים לא פאם את הזית העשר והשלל שטפח בדמיונו.

זוּהִי אֵךְ פְּרִמִּית וְאֲחִיזָה עַיִנִים ! – הַרְהָר בְּלָבָו – מִיד אָקְרָע
אַת הַמְּסֻנָה מַעַל פָּנֵי הַבַּיִת הַמְּצַטְגָע ! הַכֶּל מִסְחִים בַּעֲשָׂר הַיְהוּדִים
וּבְאַוְצָרוֹתֵיהֶם, וַעֲתָה יַפְתַּחוּ לִפְנֵי שַׁעֲרֵיהֶם הַמְּسֻתּוֹרִים שׁוֹמְרִי הַסּוֹד.
בָּעוֹד רָגַע קַט אַפְנֵס אֶל הַכִּיל הַעֲשָׂר הַאֲגָדִי, אַפְקָח עַין וְאַשִים
לְבָב, וּבְקָרוֹב יַעֲלָה כֹּל זֶה בְּחַלְקִי !

בְּצַעַד קָלִיל דָּלָג אֶת שְׁתֵי הַמְּדָرְגוֹת וְהַקִּישׁ בַּמְקוֹשׁ הַדָּלָת
בְּחַזְקָה.

הַדָּלָת נִפְתַּחַה בְּפִתְחוֹמִיות בַּיַּד גַּעַר תְּמִיר שְׁנוּפָף בְּעַנְפָע עַז עַנְק
וּמוֹרִיך.

פְּרִיז נָסַג בְּבָהָלָה מִפְנֵי הַפְּרִגּוֹל הַמּוֹנָף וּמַעַד בַּמְּדָרְגוֹת הַעַז.
הָוָא נִחְבַּט בְּכָבוֹדָת בַּמְּדָמָנָת הַמְּדָרְכָה וּנְשָׁא מִשְׁם עַיִנִים קָמוֹת
בְּגַעַר הַתוֹקֶפֶן.

הַגַּעַר הָיָה מַבְּהָל לֹא פְּחוֹת מִן הַחִיל הַמּוֹבָס. פְּגִיעָה בְּחִיל
הַמְּמֻלָּא אֶת פְּפִיקִידוֹ עַל-וְלָה לְגַרְרָד עַנְשׁ כְּבֵד עַלְיוֹ, וְעַל כָּל בְּנֵי
הַבָּהָלָה ! הָוָא הַשְׁעִין אֶת שְׁרֵבִיטָו הַמּוֹזֵר לִמְזוֹזָת הַפְּתַח, וְדָלָג
לְמְדָרְכָה כְּדִי לְהַקִּים אֶת הַחִיל הַשּׁוּעָר אֶרְצָה.

פְּרִיז רָאָה אֶת זָנוֹקוֹ שֶׁל הַגַּעַר וְהַשְׁטוֹפָף אֶל אַבְנֵי הַמְּרַצְפָת
כַּשְּׁה-וָא מְגֻונֵּן עַל רָאֵשו בִּידָיו. נִבְצָר מִמְּנָנוּ לְהַבִּין כִּי-צִד נִחְשָׁה הַגַּעַר
אֶת הַרְהָוֵר לְבּוֹ הַאֲפָלִים. כִּי-צִד יָדַע שָׁהוָא מְבַקֵּשׁ לְחִדר אֶל הַבַּיִת
בְּמַחְשָׁבַת זָדוֹן כְּדִי לְחַשֵּׁף אֶת אַוְצָרוֹתֵיו וְלַהֲפִיר אֶת מְבוֹאֵיו ?

הָרָי לְכָה הַוּכָחָה נִצְחָת כִּי הַיְהוּדִים הֵם אִמְמָנָם עַם שֶׁל מְכַשְּׁפִים
וּקְוֹסְמִים, וּכִי שֵׁיחָ וּשְׁגִיגָ לָהֶם עַם פְּחוֹת הַטְּמָה וְהַאֲפָל !

הַזּוֹרְדים שְׁבִידָוֹ, כָּלוֹם אֵינָם אַבְיָזְרִי כְּשֻׁוֹף ? !

וַעֲתָה, בָּרְגַע זֶה מִפְּשָׁש, מִסְתַּעַר עַלְיוֹ הַגַּעַר הַמְּכַשֵּׁף בְּעֹזֶרֶת כָּל
צְבָאות הַשָּׁאוֹל...

הנער אהז בו בעדינות ונהקימו על רגליו כשהוא מתנצל ללא הרף. תמן בו והובילו לעבר הבית, ובמוחו המבצת של פריז נعروו האגדות העתיקות אודות מכתשות היער המפותת ילדים תמים לסוד אל מעון...

"לא!" – – זעק פריז, ונטע את רגליו באבני הפרצפת.

הבחור הנבוך הבית בו בתמהון:

"בקשות להודיע עם אבי, הלא כן?"

"כן, ככלומר, לא. רציתי... חשבתי..."

"ובכן, הכנס נא פנימה!"

פריז עלה במדרגות והנער פסע אחריו. לחדרתו הרובה הבחן כי הנער השותוף ננטל לידי את הענף הענק בשנית, וסגר את הדלת אחורי.

פריז היה נועל במעון של יהודים!

פרק שלישי

בָּבִית הַפְּרָנֵס

לֹיניו של החיל הרגלו לאפלולית החדר – ופיו נפער בתרהמה. הוא הפנה את רaso לכל הכוונים, ולא יכול היה להאמין למראה עיניו. המחזקה היה מוזר ומפליא עד אימה, ואמתה את כל חששותיו הנוראים.

היתה זו הוכחה נצחת לכשיפהם של היהודים !

כל כלי הכספי וחפציו הזוב אשר היו אמורים לנגן את החדר נעלמו כבמטה קסם. לא היה כל זכר לנצוץ היהלומים ולביקר אבני החן שחזה בדמיונו. את מקומם תפסו בארכח פלא אשפוזות ירך ופרחים !

הכל טבל בירק. אל הקירות הצמוד ענפים מוריקים, ומן התקירה השתלשלו שריגי מטפסים מלבלבים. שפעת פריחי אביב ססגונים קרזו בשלל צבעים, ועת חלל החדר מלא ניחוח משפר של פרחים מלאה בריח עוקצני של ענפי יער. שוב נזפר בבית מכשפות העיר. ובטרם הספיק להתחושש מן המראה הקסום והמוזר, הובילו הבחוור אל טרקלין הבית.

גם הטרקלין טבל בירק, אבל כאן שדר ריח שונה לחליוטין. אמנים, לא כה משפר – אך הרבה יותר מגרה. ניחוח ערבי ועודין של מאפה חמאה ועוגות גבינה אוף אותו והכה בנחיריו.

על השולחן הגדול שבמרפאו החדר נערכו בصفיפות מעדרנים נפלאים וערמותות תופיניות. הם סדרו סביב כפר לחם מוזרה למראה, ארפה ושטוחה, וליה ארבעה ראשיים מזדקרים.

אדם בחלוקת בית פרחוני נכנס מחדר המבשנות ובידיו פבנית אפייה שהסיר זה עפה מעל האש. פניו היו סמוקות מחום התנור וקרנו בחביבות. הוא מהר להניח את הפבנית הלווהת על השולחן הגודש ופנה לעבר הנקנס במאור פנים.

"שלום!" אמר, והושיט את ידו לברכה. אף פריז רק גראגר בחשיבה. הוא היה מבלבל עד מאד!

עתונוטיו חזרו אליו רק לאמר לגימה הגונה של יין שער. "מה זאת?", החנה בידו על השולחן העמוס, "האם כל זה לאירועת הבקר?"

"לא ולא!" אץ האיש בטוב לב: "חג לנו מחר, חג השבועות – זמן מתן תורתנו! ומנהג עתיק בידינו, לאכל ביום זה מעדרני חלב וגבינה..."

בראותו את מבוע פניו של החיל, מצא לנכון להסביר: "תורתנו הקדושה נמשלה לחלב. בשם שהחלב הוא מזונו של התיינוק ומספק את כל צרכיו מבלתי שיזדקק לכל מאכל אחר, כך גם תורתנו הקדושה מהנה עבורנו חזות הכל. היא מקור חיינו, ומלבדה אין אנו זקוקים לאמום!"

הגוי לא קלט את הרעיון הנשגב. הוא עמד ולטש עינים תאכבות בהררי המעדניים ושפתיו רטטו בתאונה...

"התכבד נא", האיע האיש, ופריז שלח יד מהירה כברך אל הכהן הענקית שבמרפאו השולחן –

"לא!" מחה הלה. "זהו לחם הסעודה, ועליו להשאר שלם עד

לעָרֶב. צוֹרְתוֹ הַמִּיחָדֶת מִסְמָלָת אֶת 'שְׂתִּי הַלְּחֵם' שַׁהֲקָרִיבוּ אֶבֶּוּתֵינוּ בְּחָג זֶה בָּבִיטַה הַמִּקְדָּשׁ ! "

הוּא פָּצָה אֶת הַחִיל בְּמַבָּחר תּוֹפִינִים וּעֲגִיות, וְהַלָּה גָּדַשׁ אֶת פַּי וְהַחֵל לְטַחֵן בְּמַרְץ רַב.

לוֹ יָדַע בַּעַל הַבַּיִת כִּי לֹא יוֹכֵה לְהַסֵּב אֶל שְׁלַחַן הַחָג וּלְבָצָע מִן הַחָלָה הַמִּיחָדֶת... לוֹ יָדַע כִּי הַעוֹגִיות וְהַתּוֹפִינִים לֹא יָגַשׁ הַעֲרָב אֶל שְׁלַחַן כְּשֵׁם מְלֻוִּים בְּזָמִירֹות הַחָג – –

לְאַחֲר שְׁעִיפּוֹ טוֹחַנוֹתָיו מִפְּאַמְצָן, קָנָח אֶת סְעוֹדַתּוֹ בְּלִגְימָת יֵין שָׁרֶף וְנָהָם בַּהֲעֶרֶכָּה: "חֲגִים טְעִימִים לְכֶם, הַיְהוּדִים..." "אָכֵן", חִיכָּה הַמְּאַרְתָּח, "וְעַתָּה, אֵם אָךְ תֹּזְאֵל לְגָלוֹת לְנוּ מַהְיָה מִתְּרָתַת בְּקוֹרֶךְ" ...

אָךְ פְּרִיזִין הַזְּדַקְּפִין בְּחַשִּׁיבָה וּפְרִצּוֹפּוֹ עַטָּה אֲרֹשַׁת סּוֹדִית: "אֵת דָּבָרִי אָמַר נָךְ בְּאָזְנֵי בַּעַל הַבַּיִת. קָרָא נָא לְפָרְנֵס הַיְהוּדִים, וּבָקַשׁ מִמְּנוּ לְהַכְּנֵס ! "

אִישׁ שִׁיחָוּ זָקַר אֶת גְּבוּטוֹ בְּפֵלִיאָה: "שְׁמַעוּ נָא ! ... כָּל הַדִּיעָע לִי, אֲנִי הָוָא בַּעַל הַבַּיִת. אַתָּה רְשָׁאי לְפַתֵּח בְּדָבָרִיךְ ! "

אָךְ לֹא אִישׁ כְּפִרְזִין יִתְּנוּ שִׁיּוֹלִיכְוָהוּ שׂוֹלֵל !

"שְׁקַרְנוּ מִחְצָף ! " קָרָא בְּקוֹל וּרְקָע בְּרֶגֶלְיוֹ, "הָאָם אָותִי תְּרַמָּה ? ! הָרִי בָּמוֹ עַיִן רְאִיתִי כִּי אַתָּה הָוָא הַמְּשֻׁרְתָּה הָאוֹפָה ! "

הַיְהוּדי פָּרַץ בָּצְחוֹק רַם וּמְבָדֵח. הָוָא הַסְּבִיר לְחִיל שַׁהֲיָהוּדִים מְצָאים לְהַכִּין אֶת אָרְכִּי הַשְּׁבַת וְהַחָג בָּמוֹ יְדֵיָהֶם, וְאַפְלוּ עוֹמֵד לְרַשׁוֹתָם צְבָא מְשֻׁרְתִּים.

"מְבִין אַתָּה, הָרִי זֶה בְּאָלוֹ אֲנִי מְצָפִים לְבָקָרוֹ שֶׁל הַקִּיסְרַ הַגָּדוֹל בְּבִיתֵּנוּ..."

אך פריז לא הבין. רק זאת הבין, כי הוא נצטב בפניהם פרנס היהודים, והוא פתח בספרו אודות הנער המטול בחסר הכהה על גבי ספסל האבן שביתן השער.

כשמע הפרנס את הדברים, פרען הדם אל פניו והוא נמן עליון בקולו: "חדר אישים שכמוותך! נער מטול בעלפון וחיוו נתוננים בסכנה, ואתה ממלא את פיך בתופינם? והרי יכלת לספר לנו בתחלה, ולאחר מכן מכאן להסביר לסייעת מלכים!"

המלח הפתיקף בקש לענות, אבל הפרנס כבר הטעלם מקייםו, והמתיר סכיבתו הוראות חפוזות: "משלם", צווה על בנו, "קח אתך את מנחים ורוץ עמו לביתן השמירה! מאיר!" צעק בקול חדר, וראש מזקן הופיע בפתח, "מהר לכבר המרכבות, וסע עם אחית מהן אל שער העיר הדרומי!" הוא פסע לעבר חדר המבשלות וקרא בלבתו: "מרלאן, שפתי יוד מים על האש והכיני מרק בשער סמיך. ליואן – היכן הוא? – רוץ בכל כחותיך והבא עמך את רבוי דוד הרופא!"

הוא פנה לשוב על עקבותיו וראה את פריז, שנצטב בגולמיות במרכזי החדר ובבה בתוכנה הרבה שסביבו.

"אה, הינה אתה..." אמר רפואות ומחה את הצעה שבעצבה במצחו. הוא התקרוב אליו, והושיט לו את ידו: "אנא, סלח לי על התפרצותי. הייתה נרעש מדי..."

המלח חפן את היד המושחת בכפו: "אדוני, לא לך להתנצל! ראייתי את הבהילות שקמה להצלת חי אדם, והבנתי כי אכן לQUITTY באטיימות ובקנות חווים. זה היה שעור מאלף עבורי! שלום לך, ו... חג שמח!"

"חפה רגע", אמר הפרנס ותקע בכפו שמי מטבחות כסף. "הרי ALSO עבורך ועborך חברך הטוב. תודה לו בשמי, ובשםה של כל קקהלה!"

פריז קד עֲמָקֹות כְּשֶׁהוּא נָבוֹך וּמְבִישׁ. אלו יְדֻעַ הַיְהוּדי הַטּוֹב כִּי חֶבְרוֹ בָּקָשׁ לְהַשְׁלִיךְ אֶת הַנְּגָעָר אֶל עַמְקַי הַתְּהוֹם, וְאֶלְוֹ אֵךְ שַׁעַר בְּאֶלְוֹ מְחַשְׁבּוֹת רְשָׁע הַגַּעַץ לְכָאן פָּרִיז עָצָמוֹ...
הוּא חִזָּה אֶת חֵדֶר הַמְּבֹאָה וּרְאֵשׁוֹ הַסְּפָחָר מִן הַרִּיחַ הַמְשִׁפְרָר שַׁעַלה מִהְמָוֹן הַפְּרָחִים.

"הָאָמַם הַיְהוּדִים אָוְכְלִים גַם פְּרָחִים בְּחָגִים?" שָׁאל אֶת הַפְּרָנֵס.
"לֹא", נִזְהָנָה הָלָה מִן הַשְׁאָלָה הַתְּמִימָה. "אָנוּ מַקְשִׁיטִים אֶת בְּתִינּוּ בְּפִרְחִים לְזַכַּר הַמְּאָרָע הַכְּבִיר שֶׁל מִתְּנִזְנִית תּוֹרָה, אֲשֶׁר בּוֹ כֶּסֶת הַר סִינִי בְּדִשָּׁא מַוְרִיק בְּמִרְכָּזוֹ שֶׁל מִרְכָּבָר שְׁמָמָה!"

פָּרִיז חִכֵּד אֶת קְרָקְדוֹ בְּמִבּוֹכָה וַיַּצֵּא אֶל הַרְחֹוב הַהוֹמָה. בַּמְחוֹז הַקְּהָדָה מְלָיָם מִזְרָות: הַר סִינִי וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, תּוֹרָה וּפְרָחִים. וּהַרִּיחַ הַגְּפַלָּא שֶׁל תּוֹפִינִי הַחַמָּה... אֲנָשִׁים מַעֲנִינִים هֵם הַיְהוּדִים. וְגַם טוֹבִים – חִשְׁבָ כְּשֶׁלֶחֶץ אֶת מַטְבָּעוֹת הַכֶּסֶף אֶל כֶּפֶן. מַה חַבל שְׁנָגָזָר עַלְיָהָם לְמוֹת עַד אֶחָד עִם כְּנִיסְתָּם שֶׁל הַצְּלָבָנִים אֶל הָעִיר...

פרק רביעי

החוללה המסתורית

אל הבית השקט חדר קול שעתה פרסות ושקשוק גלגליים, ונדים לפתח בצריחת בלמים וצחלת סוסים מרפנסים.

רבי איתיאל הפרנס מהר לפתח את הדלת לרווחה והשקייף על הטרכבה החוצה למרגלות הבית. משלם ומנחם נשאו מתוכה את הנער המעלף והכנסו אל הבית פנימה. הם עלו במדרגות הפנימיות הארות אל הקומה העליונה, ונכנסו לחדר גדול וחושך. שלוש מנות חורות בלוטו מן האפלולית. הן היו מיעדות לאורחים נוטים ללון. לשלויחי מצנה שהגיעו לקולוניה לאסף כספים להחזקת היישובות הקדושות, או לסתוריהם שפקודוה לרוגל מסחרם.

בעידנות השיבו את העלים על אחת המשפטות, ומשלם הסיט לצדרים את הוילונות הכברים שהאפילו על החדר. קרנים חורות של שמש בקר חדרו פנימה, והציפו את הנער באור רך ועדין. בגדיו הששוים והמכתומים היו נגוד ללבן המצעים הארץ, אך חורון פניו ופאותיו הבahirות התמצגו עם להפליא.

משלם התבונן בו וגל של רחמים גאה בלבו. מיהו הנער הפסבון, ומה פגע בו כה קשות? האם מצבו אנווש. או שמא יבריא מהליו? מהין הגיע, ומה עבר עליו בדרך?

בגדיו נתפרו ממשי עדין וمبرיק, אף עטה נקבע חד בקירות

לרצועות מדרדרלות והיה מנמר בכתמים חומיים אדמדמים, כתמי בץ או דם, ומכתה אבק דרכיים לבנבן. פניו וידיו היו שרווטים וחבולים, והפצעים שטרם הגלידו העידו בברור כי הזרה מצאתו זה לא מפבר...

הוא הופיע מהרהוריו על ידי כניסה של רבי דוד בן ابو הרופא הספרדי בעל המוניטין.

הרופא פסע פנימה באראשת חשיבותו כשהוא מלאה בידי רבי איתיאל. הצרפת נושא בידו קערת מים מהביבה ועל זרועו אלוננטית צחורה. הוא הניח את הקערה על גביו שרפף, בעוד הרופא חופן את שרווליו הרחבים לכל יפריעו במלאתו.

הרופא פקד על משלם להפסיק את בחתת החוליה כדי לאפשר את בדיקתו. משלם פרם את המעל הקרווע והסיט את האיצית הגודולה. לאחר מכן הפסיק את בחתת הפשי המכטמת – ומיפוי פרצה קריית פרהמה!

סביר גופו של האצער נכרך חבל מוזר למראה, צבוע בשיל צבעים ומגנמר בקשרים אין ספור. החבל הארוך נכרך ונקשר סיב גופו פעמים רבות, כשלב מטרתו לבדוק אל הגוף תכרייך נירות מגולל.

כלם התקרכבו אל הפטה בסקרנות.

רבי איתיאל תמן במתני החוליה להרים קמעא, ומשלם החל להתריר את החבל המשנה בעדינות. עד מהרה הבהיר כי לא היה זה חבל אחד, אלא שרשרת חבלים קצרים וססגוניים הקשורים זה לזה בקצתיהם. החבל התר בסבוכים רביים, ודומה היה כי לעולם לא יגיע לנצח. רק לאחר רגעים ארוכים של מתח כבד התר החבל, וחביבת הניר נפללה בכבדות על המצעים הרכים.

רבי איתיאל נטל בידו את המכrik וחתפלה לכבשו הרבה. לפני שפתח את החבילה בבחן את הכתב האפור שמלא את הניר. "הרי אלו חמושי תורה", לחש בהערכה ונשך לחבילה. הוא התיר את קצות העטיפה –

ומתוֹכה נשר במפתייע סכין ממרט וمبرיק שהשמייע יכול צלצול מהדחד כשפגע ברצפה !

פנוי של רבי איתיאל חורו והוא גמן להרים את הסכין, אלא שנמליך בדרעתו ובמקוםו הרים את החבל המתפתל.

הוא בבחן אותו בדקמה כשבצבעותיו ממוללות את הבד, ועיניו נלטשו בתדהמה : "רבונו של עולם !" לחש. "החבל מרכיב מאובניטים של גלים..."

הנוכחים התקבצו סביב ובחנו את האריגים היקרים והסגוניים שעלו ונשמרו ללא הרף בין אצבעותיו הרווחות של הפרנס. אובייטי משי ואטלי, אמר וכתנה. מנדרים או אחדים, מבהיקים או דהים. ערבות רב של אובייטים...

רגש עמוס של פחד עלה ונפר את כלם.

מה פשר האובייטים הרבים ?

מ אין נאספו וילשם מה נשזרו ייחדו ?

מה הגיע את העזיר לחגורם לגופו, אלו מארעות מסעירים עבורי עליו, ומה פקידה של הסכין הממיצה הנטונה בתקיר דברי תורה ? !

הרואה היה האדם היחיד שלא נ██ח בಗל התרמימות. הוא קרב אל הנער והחל לברקו במחירות ובמימונות. הוא משש את דפקו והשען את איזנו אל לפו, הגביה את עפעפיו והתבונן לתוך אישונו עיניו. לאחר מכן הביט לתוך פיו כדי לבחן את מראה הלשון

והסתכל בעיניו בצפוני ידיו. הואבחן בעיניו את פצעיו וחוירותיו, והזדקף בחשיבות באראשת חמורה.

"שמע נא, רבי איתיאל, האוורח שילך סובל קשות ממצב של פדם רפה..."

"הרף, רבי דוד – נשא הפרנס את ידיו במחאה – את המלים הנשגבות תשמר עבור ל Kohotik הקרים, ואלו כאן לדבר בלשון בני ארים ! ובכן, מה מאבו של הנער המספן ?"

הרופא חיך בהשלמה וקבע עליו את הדין: "הבחור סובל מאפייסט כחות מחלטה, אך מלבד פצעים שתחיים הריא בריא ושלים : הדפק פקין, הלב בריא והראות נקיות, אבל לשונו לבנה ובטנו הומה מרעב ממש. הרעב ואימי המאירוע שעברו עליו נתנו בו את אותותיהם והוא שקווע בעלפון עמוק".

"רוזאים", מלמל הפרנס.

הרופא שלהمامתחו בקובוקון זעיר ובו סם מעורר, וצלוחיות של משלחות לרופוי הפצעים. הוא מסרן לרבי איתיאל בלוויי הזראות והנחיות, אך חזר והציג כי הטרופה העיקרית היא מנוחה מחלטה ממש שבוע ימים.

איש מן הנוכחים לא יכול היה לשרע עד כמה תהיה מנוחתו של הנער קירה !

פרק חמישי

האות והמופת

משולם מהר למלא אחר מצות הרופא. הוא העלה מספר טפוחות מן הסוף המעורר לתוך פפיית כסף זעירה והגמייע בלהן את החוללה בעדרינות.

הנער עווה את פיו ובלע את התטרופה החריפה. עיניו עפעפו במיהירות, והוא פרכס לפתח כל גופו בעוניות והוא פרע בקריאת רמה:

"שמע ישראל – ה' אלקינו, ה' אחד!"

משולם נרפא לאחוריו והתבונן בחרדה בחוללה המבעת, אך הלה כבר נרגע בשנית וגופו התרפא. נשימתו שבאה להיות סדירה ונינוחה, וההתפרצויות חלפהrial לא היה.

משולם הגיע ראשו בחוללה. מי יודע אלו מארעות מסעירים את נפש החוללה, ומה הם הזיכרונות התזוקפים אותו עתה...

הוא הספיק את האלונטיות במים וסחט אותה קלות. בעדרינות העביר את המגבת הלחה על פניו הנער השירות כדי לנתקות את פצעיו מבלתי לגורם לו למכאובים ולצריבות.

אך עפפני הנער רטטו בשנית. הוא פקח את עיניו ובהה נכח במבט אטום.

אט אט מקד את מבטו בצעיר הגותן מעליו, ולחש בקול רפה:
"יצחק... אתה הווא זה, יצחק?"

ידו של משלם באלו שתקה והוא לא הוציא הגה מפיו. הוא יסר את עצמו על שהעיר את החוללה בחסר זהירות, וקנה שהצעיר ישוב לתרdemתו הבורכה ולשלוחה שפה נזקק לה.

" יצחק", המשיך החוללה לחש לאטו, במאםץ, כשבטוטו נערץ בפניו של משלם – "ראה נא מה עוללו לך הרשעים הארורים... חן שער בהיר היה לך. ועתה פאותיך שהרות כפחים! פיח ביטנו השרווף דבק בשערותיך. העשן הסמיך הכהה את פניך" – –

ואמנם, פאותיו של משלם היו שהרות כפחים ועורו שחום, שחרי היה עצצא למשחת קלונימוס האיטלקית. הוא פצה את פיו כדי לומר לחוללה כי אין הוא יצחק, וכי שמו משלם, אבל הדמעות חנקו את גרכנו ושמו מוחסום לפיו.

ולפתע התרחבו אישונו של החוללה והוא נשא לזרק את ראשו. –

"לא – אתה איינך יצחק! מי אתה, איפה, והיכן אני נמצא?"

משלם פרץ עטה בכבי שפנע מפנו מלחשיב לשאלת. מבעוד למסך דמעותיו ראה את אביו נכנסبعد הפתחה. הוא נגש אל הפתח הרחבה ולטף את ראש הנער ברוב אהבה: "הרגע, בני, שככ במנוחה... אתה פה זוקק לה..."

החוללה נתן עיגנים מתחננות: "ביבקה מה מה, רבוי, אמר נא לי, היכן אני נמצא? מי אפס, יהודים טובים? זרים אפס, והמקום אינו מפדר לי..."

"אכן", אמר הפרנס ברה, "המקום אמנים זר לך. מאין אתה?"

"מפגנץ", השיב הנער בפוזר נפש, כהזהה.

"מְגַנְצָא ! כַּה רְחֹקָה הִיא ! וּמָה שְׁמָךְ ? "

"גְּרִשּׁוֹם . גְּרִשּׁוֹם בֶּרְבִּי יְהוּדָה ."

רְבִי אַיתִיאָל הַנְּהָנוּ בָּרָאשׁוֹ, וְאֵלּוּ מִשְׁלָם לֹא חֲתַפְּקָה מֶלֶךְ:
"גְּרִשּׁוֹם בֶּרְבִּי יְהוּדָה מִמְגַנְצָא – כַּשְׁמָוּ שְׁלַמּוּ גְּרִשּׁוֹם מָאוֹר
הַגּוֹלָה ! "

עִינִי הַחֹלֶה אָרוֹן, וְהוּא לְחַשׁ בְּגָאוֹה : "אָכֵן, נְכָדוּ אָנִי, וְנוֹשָׂא
אֶת שְׁמָוּ ! "

וְאֵז עַצְם אֶת עִינִיו בְּחַזְקָה וְצִמְרָמָת עַזָּה חִלְפָה בְּגָופוֹ.

"אָנִי חֹלֶה ... – רַטְטַט קָולָו בְּכָאָב . "פּוֹקְדִים אָוֹתִי סִוּטִי זְוּעָה
וְדָמִינוֹת פֻּתּוּעִים . אָנָא, רְבִי, גָּלָה לִי הַיכְן אָנִי, וְאֵיךְ הַגּוֹתִי
לְכָאן ! "

רְבִי אַיתִיאָל לְטַף אֶת זָקָנוּ וְאָמַר אֶת הַחֹלֶה בְּמַבְטָח רָצִינִי,
כַּשְׁהַוְאָ חֹכֶךְ בְּדָעַתוֹ הָאָם אָפְשָׁר לְעָנוֹת עַל שְׁאַלְתוֹ מִבְּלִי לְהַבִּיאוֹ
לְהַתְּرִגְשָׁוֹת מִחְדְּשָׁתִי .

לְאַחֲרֵי רַגְעָ קָט הָגַע לְהַחְלַטָּה . גַּחַן אֶל הַחֹלֶה, וְנַנְטֵל אֶת יָדוֹ:
"גְּרִשּׁוֹם בָּנִי", אָמַר בְּקוֹל רַךְ, "אַתָּה נִמְצָא בְּקוֹלוֹנִיהָ, מַרְחַק רַב
מַעֲירָךְ ..."

"בְּקוֹלוֹנִיהָ !" נִזְעַק גְּרִשּׁוֹם וְהַתְּרוּמָם לְכָדי יִשְׁיבָה . "לֹא הָיָה זה
איִפה חָלוֹם פֻּתּוּעִים : הַכֵּל אָכֵן קָרָה בְּמַצִּיאָות" – –

כָּל גּוֹפוֹ הַזְּדַעַזְעָ בְּבָכִי מַר וּמְרַטִּיטִי .

רְבִי אַיתִיאָל נִשְׁךְ אֶת שְׁפִתְיוֹ בְּמִבּוּכָה וְלַטַּף אֶת יָדוֹ בְּרַךְ . הַוָּא
לֹא שְׁعַר כָּל כִּי הַתְּשׁוּבָה הַתְּמִימָה תְּבִיא בְּעַקְבּוֹתָה הַתְּרִגְשָׁוֹת
פָּה עַזָּה .

בכיו של הנער שכח לאטו. הוא נשא את עיניו אל רבי איתיאל ומלמל בחרגשות:

"ובכן, ברוך ה' – הגעתך ל科尔וניה..."

מוין. קדם בכה, עכשו הוא שמח.

"ועתה, עשה נא עמדי חסד וקרא לפrens העיר" –

"הרגע בני. אני הוא הפרנס, איתיאל ברבי קלונימוס".

"האם אתה הוא הפרנס? אכן, אצבע אלקיים היא שהנחתה אותך לביתך! נשלחת אליך בשליחות חשובה –

באתי לומר לכם, כי האלבנים הולכים וקרבים אל העיר!"
רבי איתיאל הנהן בראשו לאות ידיעת הנער לא חדש לו דבר.

"והם רבים כחול אשר על שפת הים, ומשמידים את כל הארץ
בדרכם בנחיל של ארבה" –

רבי איתיאל המשיך להאזין בשלום. עדין אין חדש בדבריו.

"ובכן, למה אתם מפחדים?", קרא הנער, "מהרו והמלטו על נפשותיכם!"

הפרנס חיך בשלום והנימיך יד אוּהָבת על שכם החולה: "שכבר במנוחה. ההתרgesות אסורה עלייך... لأن זה גמול ווננו? האם אצווה על אלפיים נפשות לעזוב את ביתם ולהפקייר את רכושם? האם חשבת על כך כי מצויים בינינו חולמים וזקנים, נשים ותינוקות? ומהודיע נצא מחומות העיר המבוצרות אל היערות שורציז הסבנה
ואל הרים הקרים הקרים" –

הא שרubb שפטיו בבטול: "האם עליינו לפחד מפני ערבות, אספסוף נבער וחסר דעתה המתחנה ללא רועה ולא מנהיג, ללא

כונן ומורה לך? וברاي אף לפני חדש ימים השגנו כתוב חסותו ממלפני הנרייך הרביעי, ובו הוא מצהיר כי הפגע ביהודים דינו פמורד במלחמות!"

גירושם הקשייב לנאים בפנים חורות ויידיו רעדו בעז, מחלשה או מחהמה.

כאשר סים הצרפת את דבריו, הניד בראשו בהשלמה: "ירדתי שלא תאמין לדברי. אף אנו במצב לא האמיןנו. גם אנו שננו מבטחנו בכתב החסות של הקיסר. כתוב שאינו שווה את הקלה שעליו הוא כתוב..."

הוא נדם. הדיבור היה קשה עליו. הצרפת שדיםו שיחזור לשכבה. לא נעתר להפצרה. בקש רק להחליפ כה.

משנה קמעה, פתח ואמר:

"לפניהם, כאשר משה רבינו בא לגאל את בני ישראל, חישש אף הוא כי לא יאמינו לדבריו, וזה מסר בידו אותן ומופת. אף אני הכנתי לי אותן ומופת כדי שתאמינו לדברי..."

היא החקיק בידיו על כתנתו ומשש את צלעותיו, ולפתח נזעך בקול מר: "החליל! لأن נעלם החליל..."

הצרפת גחן וחרים את הפקעתן מן הרצפה.

"חליל מויר למדרי..." העיר לגורשום.

גורשום לא ענה מואמה. הוא נטל את החליל בלהיותו ואסף אותו על השמיימה במחירות.

"כן", אמר לבסוף בהניחו את שתי ידיו על ערמת האבניים וביחסירו מבט אל הצרפת ובניו: "זהו אמנים חבל מויר, אף רק בעזותו התאפשרלי להגיע תלום ולהשמע לפניכם את דברי שליחותי. זה האות שלי, והוא אשר ישכנע אתכם – אם אף תאותו להקשייב לדברי, מתחילהם ועוד סופם!"

פרק שני סופה של וורמייזא

נִרְשׁוּם לַפְתָּח בְּחִזְקָה אֶת הַחֶבֶל הַמִּזְרָחָן, וַחֲלֵל לְסֶפֶר אֶת סְפֹרוֹן הַגּוֹרָא. הוּא דָבָר בְּקוֹל חָלֵשׁ וַרְוֻטָּת מִהְתְּرִגְשָׁוֹת וּמִאֲפִיסָּת פָּחוֹת, אֲךָ דְּבָרָיו קָלְחוּ בְּשָׁטָף וַרְתָּקוּ אֶת הַפְּרָנֵס וּבָנוּ כְּבָחָבְּלִי קָסָם. סְפֹרוֹן הַיָּה מִהְמָם וּעוֹצָר נְשִׂימָה!

שְׁבוּעִים לְפִנֵּי בָּנָן, בַּיּוֹם הַחְמִישִׁי, כִּיּוֹ בְּאֵיר, הַגִּיעָה לְמַגְנִיצָה הַשְׁמוּעָה הַגּוֹרָא אֲזֹדָות הַמְּמָרְעָוֹת בּוֹרְמִיזָא הַשְׁכָנָה.

גִּדְוֹן הַצְּלָבָנִים שָׁטָפוּ אֶת הָעִיר כִּזְרָם מִים אֲדִיר, הַקִּימוּ אֲהָלִים בְּפֶכְרוֹת הַמְּרָכְזִיות וְהַתְּמִקְמִי בְּסִמְטָאות הַאֲרוֹת. הם הַשְׁתִּיכְנוּ בְּתִצְרוֹת הַבְּתָם וְאֶפְלָלוּ לְתוֹכָם פָּנִימה. הַמּוֹן אֲדָם חִסְרָ פָּל וּנְבוּךְ דָּרָךְ הַחְדוּר בְּמַטְרָה אַחַת בְּלָבְדֵּוֹ:

לְהַרְגֵּג בִּיהוּדִים – אוֹ לְהַכְּרִיחָם לְהַתְּגִּזָּר!

הֵם חִפְשָׁיו אַחֲר הַיְהוּדִים בְּכָל מִקְוָם מִחְבּוֹא וּמִסְתּוֹר. וּעֲבָרוּ מַדְלִית לְדַלְתַּבְּקָשָׁם אַחֲר מִזְוֹזֹת הַקְּבוּעוֹת בְּמַשְׁקוֹף הַבִּבְּתָה, כִּרְדִּי לְגִלוֹת אֶת מִשְׁבָּנוֹת הַיְהוּדִים.

כָּמָה מִאוֹת יְהוּדִים הַסְּפִיקוּ לְנוֹס אֶל מַבָּצָרוֹ שֶׁל מַוְשֵׁל הָעִיר, הַהְגִּמּוֹן אַלְבְּרַנד, וַלְבָקַשׁ אֶת חִסּוֹתוֹ. שָׁאָר בְּנֵי הַקְּהָלָה סְמִיכָוּ עַל בְּתֵב הַגִּנְחָה שֶׁל הַקִּיסְרָ וְעַל מַצְפּוֹנָם שֶׁל הָגּוֹיִם, וְלֹא מִצָּאוּ עַז בְּנֵפְשָׁם לְהַפְּקִיר אֶת רַכּוֹשָׁם לִשְׂוד וּלְבָזָה.

האספסוף השתולל במשך ימים תמים. הפוריםם בזוועה וחמסו כל בית יהודי שפצאו, הרסו נפצו ושרפו. אף שמחמת היתה שלמה כאשר מצאו היהדי מסתר במחבאו! הם גרוו את הקרבן בחוץות העיר אל מוקדי הרעה שהוקמו ברכבות, והאיצו בפניו את הבורה למות בימות אכזרית ומשנה או להמיר את דתו.

אבל הם זכו לקבל תשובה אחת בלבד.

גברים ונשים, זקנים וחולים, ילדים רכים ונערים חלשים – כלם היישרו מבט אל המדרה הבוערת ובזו ליטורים האימים וילשנות הדמן.

כלם קדשו את השם בגבורה ובגאון.

עיניו של רבי איתיאל נלטו אל הדובר, והוא שאל בקול רוטט: "והגאון רבנו שלמה ברבי שמואן, האם הצליח להחבא פמברץ? האם נצל? ומה עלה בגורלו של רבנו קלונימוס הצען מרומי?"

"אני יודע, רבי איתיאל. השמועות היו מבלבלות ומקטעות, אך עקשניות ומיהירות: רבים נהרגו בימות מלחנות, בת הכנסת נשרפו וספריו הتورה נרמסו וחללו..."

רבי איתיאל שלח ידים רועדות אל מפתחי חילוקו ליד הצואר כאלו עמד להחנק, וקרע בו קריעה ארוכה לאות אבל.

"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, דין האמת", קרא בקול חניך על השמועה הנוראה. שני הנערים ענו: "אמן".

"הבה נקוה כי רבים הם היהודים אשר הצליחו למצא מחסה במברץ ההגמון, וביניהם גם רבותינו הגאננים מאורי הקאה!"
הם לא ידעו כי לאחר ימים של מצור כבשו הצלבנים את

המבחן, ושםונה מאות היהודים שהסתגגו בו מסרו את נפשם על קדוש השם. ינקם ה' את דם השפוק!

בחדר שורה דומית אבל. גרשום הפך אותה בהמשכו את ספורו:

המשמעות הנוראה הגיעו למגנץא בזו אחר זו על ידי פליטים בודדים מקרים וabetes ועל ידי פPRIMARY שסובבו בערבים. מקטיעי השמעות הטריטה תמונה נוראה של טבח חסר רחמים ונעדר כל מעוזר.

ובעוד הלב מסרב להאמין לחרבנה האים של קהילת ורמיין המפארת, הגיע ידעה חדשה:

גדרוי הצלבנים הראשונים עזבו את ורמיין בדרך אל מגנץא!

רבי קלוניוס, פרנסת של מגנץא,نفس ישיבה בחופה בביטו של רבנו יהודה ברבי יצחק ראש הישיבה. כל גדולי הקהלה וראשה הופיעו לאספה, והפרנס סקר לפניו את הידיעות שהתקבלו. כשפים את דבריו השתרעה דממה קודרת, וכולם צפו למוצא פיו של המארח, רבנו יהודה ראש הישיבה.

רבנו יהודה סקר את הנוכחים בעיניו החזרות, ואמר: "רבותינו הורונו כי כהן נוטל חלק בראש. רבנו שמואל הכהן יאמר אפוא את דברו".

רבנו שמואל אמר, ופניו לבנות כמעט צקנו הארץ. הוא פרש את ידיו לצדדים ויחל את דבריו בהתנצלות:

"יודע אני כי, שאיני ראוי לחות דעתה בפני גולי עולם היושבים כאן. אבל הרי לא את דעתך אני מביע, אלא דעת התורה קדושה!"

הכל רמו בתורה. כל הפתורונות לכל המאבים.

כאמ' רבנו יהוקה הנשיא היה נקרא להתייצב לפני הקיסר, היה נוטל את ספר התורה ומתעטף בפרטיו הכנוטיו של יעקב אבינו לפגישתו עם עשו.

נפנה גם אנו לאוֹתָה פְּרִשָּׁה וַנְתַבּוּן בְּמַעֲשָׂיו שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ כַּשְׁהַתְּפּוֹגֵן לְפִגְשָׁה בְּמַחְנֶה הָאוֹיב הַקָּם עַלְיוֹ לְהַשְׁמִידוֹ:

אבינו הַזָּקָן נִקְטָה בִּשְׁלָשׁ פְּעֻלוֹת: בַּתְּפָלָה, בְּדָרוֹן – שַׁחַד וְפִוּס – וּבְהַכְנֹות לְמַלחָמָה.

אלו הם שְׁלַשָּׁת הַכּוֹנוֹנִים שַׁבְּהָם עַלְינוּ לְלַכְתָּה, וְשַׁלְיָחָנוּ הַנְּאָמָן רַבִּי קָלּוֹנִימָוס הַפְּרָנֵס יַדָּג לִישּׁוֹמָן!

ההָצָעה זָכָתָה לְהַסְּפָמָה גּוֹרָפָת.

רַבִּי קָלּוֹנִימָוס נִרְתַּם לְמַשִּׁיחָה בָּאוֹתוֹ לְהַט קְדוּשׁ שָׁאָפִין אֶת כָּל מַעֲשָׂיו.

את ארגון התפלה, התchanות והaczומות, השAIR ביד רבותיו מקודושים: לא רק שביבלי הפלמוד נהירים להם, אלא גם אווצרות הפיזיטים והשליחות ורזי תורה הקבלה פתוחים לפניהם. הם בקיימים בכוונות התפלה, ודמעתם ותחנתם לא יוושבו ריקם.

אלא אם בן נגורה הגורה ונחמה ברם, ושער שמים ננעלו...

רַבִּי קָלּוֹנִימָוס הַכִּין אֶת עַצְמוֹ לְ"דָרוֹן" ובקש להפגש עם הַגָּמָן רותאנד השני, מושל מגנצא.

כاضיו מראש, החבר ר' איין כל קשי לשחר את הַגָּמָן הַכָּבֵד, אֱמָנָם מחוּכָתוֹ להגן על האזרחים היהודים שבעירו ולא כל תמורה, וביחוד כאשר הם מצדדים בכתוב חשות מאת הקיסר, אך גם לזוֹאת נמצאה עזה:

השחר בנה בשם "השתחפות בהוצאות ההגנה" – למורת שהיה בו די כדי לכטוט את שכרו של צבא הקיסר לשנים רבות...

בתמוקה להונן הרב שקבל, הצעיר ההגמוני חגיגית שהוא מעמיד לרשوت הכהלה היהודית את מבצרו על חיל המושמר בחוננה בו. הוא עצמו יעמד בראשו ויהדר את התקפות הפורעים. אל להם ליהודים לדאג –

"גורי לי שלוב בגורלכם. אנו נחיה יחד – או נמות יחדו !"

רבי קלונימוס נרגע פלילי לשמע ההצעה החגיגית. הוא קבל לרשותו את האגרף הקדמי של המבצר, וארגן אותו ל Kunat המצור הממשמש ובא.

בינתיים התרגשה ובאה צרה חדשה.

אציל גראמני ושמו אמייסו מלוניים החליטו להצטרכם למסע האלב בראש כל נתיניו. בטעותם דמיינו האמין כי נשלח משלימים לשחרר את ארץ הקודש – ולהשميد בדרךו את כל היהודים...

הוא בנס את גודוינו ואסף בדרכו עם רב שנפתחה להאמין לשגיאונותיו. תחנתו הראשונה הייתה בשער מגנץ, ובה בקש להתחיל במושיע שגעונו – בהשמדת היהודים !

גם אותו נסה רבי קלונימוס לשחרר – ו אף הצליח ! יהודי מגנץ הופיע בחמתה המאכ וגיסו הון עתק. רבי קלונימוס שקל לידי הוצרך שבע ליטראות זהב טהור !

רבי קלונימוס לא ידע כי אמייסו הוא קרוב משפחה להגמוני, ולhalbתו שגייהם יש ערך זהה –

פרק שבעי סופה של מגנץא

בָּ עוד רבי קלונימוס עסוק בדורונותיו ואוסף הבתחות חגייגיות : וначירות טרקר, עסקו גאוניגי העיר בפספי האמת היחיד להצלת קהלה – בתפלה לפני אלקי ישראל כי יחוס על בניו, ובתחנה להסיר מעלהם את רע הגורה. בני קהלה התכנסו באולם הגדול שבמברר הגדמון וזעקו מקרות לבם את פסוקי הנצח בספר תהילים :

אלקים – אל דמי לך,
אל תחרש ואל תשקט, אל !

כى הנה אויביך יהמיען,
ומשנאיך נושא ראש.

על עמק יערימי סוד
ויתעצzo על צפונית –

אמרו : לכט ונכחידט מגוי,
ולא יצבר שם ישראל עוד – – –

כى עלייך הורגנו כל היום,
נכחיבנו מצאן טבחה –

למה פניך הסתיר,
תשכח ענינו ולחצנו?

קומה עזורה לנו,
ופידנו למן חסך!

ובעת כניסה שבת קדש, ביום כ"ח באדר, נפתחו שעריו המבוצר
ומ בין חומותיו יצאו ראשי העדה מתוך ספון נפש, ובראשם רבנו
יהודה ראש היניבה.

הם שמו את פעמיהם לבית הכנסת העתיק שבעיר שבו התפללו
אבותיהם זה מאות שנים, כדי לעשות שם את השבת ולעורר
זכות אבות. כי על כן מסרת היא בימים הקרובים מגנץ האקדושה
נוסדה ועוד שבית המקדש בירושלים עומד על מרכזו, ומזה ועד
היום לא פסקו ממנה תורה ויראה.

אין לתאר במלים את התפלה הנרגשת. ובגמר התפלה, עת
השתפר שקט בהיכל הקדש, נשמעו לפתח קולות בכוי וקינה בחלל
בית הכנסת.

המוחללים הנרעשים הביטוי סבירם בפנים מבוקלות, וידעו כי
הדורות הקודמים ירדו לקוון עם בנים על גורל הקהלה –

הנה כה כתוב רבנו שלמה ברבי שמואן מספר הקורות:
"ויבכו שם בכיה גדולה עד יציאת הנפש, כי ראו שאין אפשר
להפר האורה"...

רבני קהלה הכריזו על צום במשך שלושה ימים רצופים.
שלושה ימי תעניתليلו ויום כבימי אסטור המלכה.

וביום הרביעי הוא ג' סיון נפתחו שעריו העיר לרוחה לפני
אמיכו הצורר, וצבאותיו שטפו את העיר.

עד מחרה נודע לאספסוף כי היהודים הסתגגו במבצר ההגמון, והם נחרו לשם בהמונייהם פועל שפטיהם הפומזן הפלבהיל: "דיוס לו וולט" – זהו רצון הבורא, להכotta בייהודים...

גירושום עמד על החומה האדירה פשהוא מסקר למחצה מאחורי מחסה קשטים והתבונן בפחד סתום בנחל הארץ שזרם אל הרחבה מכל העברים. היה זה ערב רב של אבירים ולוחמים. פושעים ואצילים, לבושים סחבות לצד פרושים הדורים. ולפתע צדו את עינו פוערים עוטי מחלצות משי וקティפה מركמות זהב. היו אלו פרוכות ארון הקודש ומעילי ספרי תורה שנבקזו וחילו בידי חיות הארץ...

בין ההמון הנזכר עיר חניתות וכידוני קרב, מגלי קוצר וקרדים שהתנוועו בקצב אחד ל科尔 הזמן המאיימת והמתמטמת: "דיוס לו וולט" – "דיוס לו וולט". חילקי אבני היעפו אל אבני החומה ולפידים בוערים ידו אל חצר המבצר. אך מעבר לכך לא יכולו הארץ לעשות דבר. הם התגוררו על שפת החפיר של מרגלות החומה, ונופפו באגורופים קומיים לנכח השער הנעלם והגשר המורם.

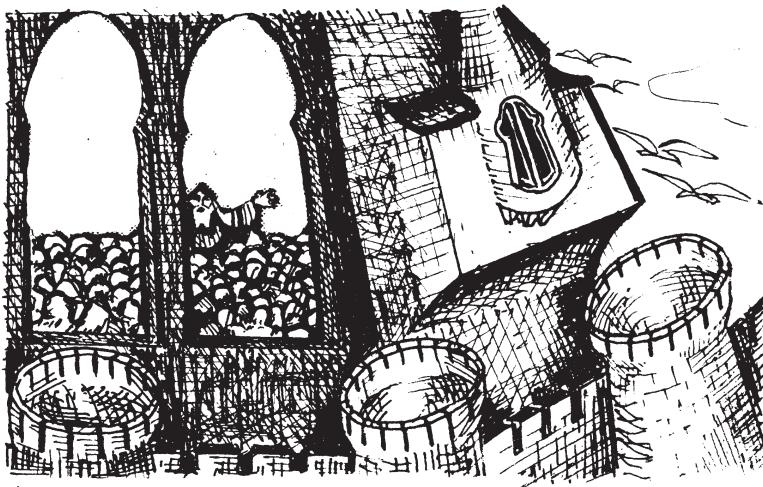
גירושום נפנה לאחוריו. ממוקמי החומה יכול היה להשקייף بعد מהלונות הארץ הישר לתוך הארץ שבקומה השניה. מאות בני הקלה גדרו את האולם הענק והקשו בדרכו לדרשו של רבונו מנהם ברבי יהודה. גירושום לא שמע את הדברים הנאמרים, אבל דמותו של רבונו מנהם הת נשאה מולו בהדרה ותפליו השחרות הדקינו את זיו פניו. לבו של גירושום התהprec בקרבו ונפשו יצאה להיות ברגע זה באולם הענק בין כל אחיו. להסתופף בצל גDOI התורה ולשםע את הדרשה. רבונו מנהם מעורר לשושיבה והקהל מקבל עליו על מלכות שמים באחבה – וdoneא הוא, גירושום, נצבר על החומה ומאזין בעל כרחו לזרמת התועבה של ההמון המשלחב. מה רב המракך ומה עמקה התחום בין ההכנסיות הטהורה והזיהה שבאולם לבין הנטהה הטעמה שברחה !

רבי קלונימוס הפרנס, הוא האשם במאכבו זה של גרשום. הוא הכין את עצמו לעצתו השלישית של יעקב אבינו – למלחה! הוא בחר חמשים בני נער מתוך העדה, הלבישם בשריונות ובקסדות וצד אוthem בחרב וברמה. לפי פקודתו נערכו המגנים לנכח השער הנעול, מלבד שני זקיפים שעל החומה. גרשום היה אחד מהם.

הוא שב להתבונן ביום השנאה והטרוף שפער למרגלותיו. האגרופים הקמניצים והכהוניים המושטים נעקרו בשפט החריר בגלי ים המתנפצים אל החוף. שומ סכנה אינה נשקפת אפוא מן האספסוף המוסת, מודיע ראה הפרנס צרע לנתק את קםץ הבוחרים מתוך הקהיל בשעה נעה זו של תשובה ותפלה הבזקעות שחקרים?

התשובה לשאלת אלמת זו נתנה עד מהרה.

פלגעה ממושמר המבצר הגייחא מן האגף הימני של הטיירה כשיהיא מסוככת על פמליה רבגונית של פרחי במורה. במרפכו התהילויכה בלטה מצנפתו המהדרת של הקגמון, וקשוטוי הזקב של גלימתו נצוו לאור השם. הקבויצה המוזרה התקדמה לאט האחסות פלגת המושמר – וזו קרה הבלתי יאמן:

תילוי חלוין מפלגת המושמר פתחו את השער והורידו את הגשר המטלטל – ובהגמון הבוגר עבר על גביו בשלה מלבונית אל מחנה הארץ וחתקבל בו בתרויות שמהה !

כמה נערים יהודים רצו אל מגננון הגשר כדי לשוב ולהעלותו, ואחרים הסתערו קדימה כדי לטרוק את הדלתות הפהבדות, אבל הם אחריו את המועד ! הפורעים פרצו בצהלה אדייה ושעטו בהמוןיהם על הגשר הצר. רבים מהם נרמסו בנהייה הפרראית ורבים עוד יותר נחדרו לתהום בידי חביריהם המסתערים, אף איש לא שת לכה את לבו. Zukunft הקרב החריש את נאכת האוכדים והנחשול התערבל בחמת רצח אל השעים הפתוחים, לעבר היעד הנכון : לטבח בייהודים !

עיניו של גרשום רתקו אל המחזזה המבעיטה של הבון אדם ויעיר חניתות המתנקז אל גשר צר המתויח על פניו הפתהום. רכבות אנים מסכנים את נפשם כדי לטבח קמן אנים שלא חטא להם במאות... אך מיד התעורר מהרהוריו וניצר בחוכתו. הוא הבחן ברבי קלונימוס הנצב בראש פלגתו לморגליות השער ונאנק בזרם הפולשים האדי. גרשום זנק במודד המדרגות וראה אכ'er פפרי המסתער לעבר הפרנס כשבידייו קלשון ענק. גרשום שלח את רגלו בזריזות והאכ'er השתח על אפיו ארץ. בתרועה מהירה עקר את קלשונו מידיו. עתה יש בידיו נשק הגנה מעלה השΚויל בנגד שלוש חניתות! הוא נצטלב לאדו של הפרנס והשקייע את קלשונו בגל המסתערים, שוב, ושוב, אך להמניגים המוסתים לא היה סוף. בנגד כל פולש שנחרף הופיעו רבים אחרים, כשטורף מزاد בעיניהם ופיהם מעלה קאץ. הם הסתערו ללא לאות, משלבבים באוירת הפרעות וננדחפים קדימה בידי חביריהם שמאחור.

גלי המסתערים היו אין-סופיים וגרשם חש כי כחותו הולכים ואוזלים. שלשת ימי הatzם נתנו בו אותן ואותותיהם ואותיותם בקהלשון הלהה והתרופה. טובי חבריו נפלו משביב והפולשים התקדמו עד אחר צעד. לוחים עוטה שרין הגיח לעמתו, והקהלשון שהונף לעברו בריפוי נחרף בקששי הפלדה. החיל עקר את הקלהון מידיו כשהוא מגח לעברו בזולו. הוא התקדם בנתור מתגרה ונפנף בחרבו בקלילות.

גרשם נסוג לאחוריו בבהלה, אך החיל האכזר התקדם בעקבותיו כשהוא מנתר סביבו ומשתעשע בטרפו. חרבו בצעה רקורד להטוטים ופיו נפער בחיקוק צווגן. לבסוף החלטת לשים קץ למשחק הזועה. הוא פשך את רגליו ונטר קדימה לעבר קרבנו – ונפל על אפיו ארץ. רבי קלונימוס נצטלב חיל המובס כשתרבו שטופה בדם ונשימתו טרופה.

"לסתות!" צעק בקול נחר. "לסתות אל דלתות המבויא!"

פרק שְׁמִינִי השליחות

הספויים לעצר את שטף ההמון אפסו. שורת המגנים התקדלה - וכחותיהם אוזגו. הפולשים הסתגנו לחצר המבצר והפלחתמה היהת פנים ואחור. המגנים האמיצים נסוגו אל מבוא הטירה בקרוב מאسف נואש ונغو לחסם את דרכם של הרוצחים אל הקומה העליונה, אבל הפל ידע שהפלחתמה אבודה וכי גורל הקלה קדושה נחרץ.

גם היהודים שצפו במחזה מחלונות הקומה השניה ראו את נסיגת המגנים מהת למן האספסוף, והבינו את העתיד להתרחש. וכך, בעוד המגנים מגיפים את דלתות המבוא החסנות בשארית חחותיהם, הדרהה בחלל האoir קריאה רמה וברורה. קול הכרזת המון עם קיבל אלקים ואדרם:

"שמע ישראל
ה' אלקינו, ה' אחד!"
הקול נדם בפתאומיות, ושקט השתרר סביב. פני המגנים חווו פסיד ולפתח נשמע קול נוסף, כרעם אדיר:

"אמן!"
הdomiah שהשתררה עתה היהת עמקה בכפלים. אפלו קול מהלמות הקרכמים פסק לרגע. הרוצחים הצרים על הדלתות לא

הבינו את פשר הקולות המסתוריים, אבל רבי קלונימוס וחברותו ידע כי זה היה מעמד קדוש השם של קהילת הקדש במנצ'א. בעוד רגעים אחדים יבקיעו הארים את דרכם למעלה, אבל יתקלו רק בגופות הקדושים שבחרו להתרבר ולא להמיר את דתם.

רבי קלונימוס פסע בצד זרי למעמקי הபוא האפל וכן לא לחבורתו ל Maher אחוריו. המגנים ההמוניים פסעו בעקבותיו והחישו את צעדיהם, פאשר מפות הקרדיטים נחתו שוב על החלטות המוגפות. הם פנו שמאל וירדו במדרגות חלקלקות. לאחר מבחן פנו לזמן בהם מגששים את דרכם באפליה ונתקלים זה בזו במובכה.

החברה פנתה שוב לשמאן ואור עמו בקע מצחן מרחק והAIR את נתיבם. הם עשו את דרכם אל החלוץ האר והצטופפו מסביב לפראנס.

רבי קלונימוס הופיע את קסדותו וקעה את מצחו. הוא סקר את החברה שסביבו וראה פנים חירות מצומם ויגעות קרב, מצלקות בשירות מדקמות ופריעות ז肯 ופאות. אך מעל לפל הבחן במבט הטהר והאור שזרח בעיניהם. היו פאן טובים העולים וברוכי הכשרונות שבקהלת הפורה, דור העתיד של מאורי האמה... כלם אוהבים וכלים – כן, קדושים !

רעש עמו נשמע מרחוק, ובשער את פריצת הדלת בידי הפורעים. רבי קלונימוס מהר בדבריו: "אחינו הקדושים מסרו את נפשם על קדשת השם, ואני נמלטים על נפשנו במחלות הטירה הבוגנית. אך גם בשעה טריפה זו, אל לנו להיות אנקויים ולחשב רק אודות עצמנו.

הרוגחים יכולים את זעם במנצ'א, ומשיכו בדרךם הלאה כשלهم מושחרים לטף חדש. תחנותם הבאה תהיה קולוניה !

בני קולוניה אינם יודעים את המתרחש, ובוטחים עדין בחוממות ערים ובשחר זהבם. הם משליכים את יתבם על פתח היחסות והבטחות המושל – ובקשה יחרץ גורלם למוות!

בטרם נמצא לנו מסטור ומחסה – חובה עליינו לשגר אליהם זעקה אזהרה ולהציג בכך קהלה קדושה בישראל!"

כלם הביטו בו בקשות חושים. הם סמכו על פרנסם ללא מצרים, אבל נבצר מהם מלהבין כיצד יש בדעתו להזיר את בני קולוניה הרחוקים. פלום ישלח אליהם יוננה אחותה بعد הצהר הקטן לשם שנחה שלח את היונה מן הפתח? פמתוך חלום שמעו את הפרנס ממשיק ברבריו:

"אנו מסכנים את נפשנו בעמדנו בקטע המנירה המואר. אבל הצהר שמעלינו קרוע بعد החומה היוצרת בחלילות אל צלע ההר. אחד מאיתנו ישחלש בעד החלון החוצה וירד במדרון הצלול. הוא ימצא את העיר הסבוק וייעשה את דרכו במעלה הרינו עד לקולוניה הרחוקה. הוא יזהיר אותם בשם אחיו קדושי מגנزا, בשם קהלה שהיתה – ואינה עוד..."

הפרנס העביר את מבטו על פניו הנאספים. מבט חתווך אך כואב ומתיישר. קשה היא הברכה, וכואבת כל כך...

"האשנב צר מאר, ולפיך עליינו לבחור בנער צעיר", אמר כמתנצל. "לא אטיל את המצויה על בני יצחק, לבל יאמר כי האלתי את מיחדי מגיא הרגה..."

"גראשם ברבי יהודה, נכדו של רבנו מאור הגולה – קום ועליה אל הצהר! אתה מבחר תلمידי הישבה, ועם ישראל יזדקק לך בדור שיקום על הריסותינו! זכות אבותיך פעמד לך להצלחת בשילוחות הקדש..."

גירושם החויר והצטנף כאלו בקש להתגמר ולהעלם. הוא התקומם פנجد הגזורה. אך לפני שעה הפרישו אותו מקהל הקדרש באולם והפקידוהו על החומה – ועתה מבדילים אותו שוכן מקמן בחבירו! אך לא נותר לו פנאי להרהורים. ידים חזקות אחזו בו והניפוהו אל על, אל הצהר הצר. חבריו בחרו בו כשליח צבור!

מפרומי הצהר הבחן כי חבריו עוסקים בקדחתנות במלאת מזקה. הם התירו את אגנטיהם וקשריהם יחו לוחל ארוך וחזק, שבעזרתו יוכל להשפיל מטה במנור החומה.

"תקשר את החבל למטען, ואני נשחררו לאטו", הורה לו הפרנס. "כל תפרק יהיה לחמק מבליטות האבן החדות ומענפי האזוב המזוקרים מן החומה".

גירושם חגר את החבל סביב מטען, ואז הושיט לו הפרנס סכין ממזרח. "זהי מאכלת בדוקה מכל פגימה, אם תתקוף בידי הרשעים תזדקק לה. תשפט בה נגדם – או עבירות..."

גרשם עטף את הסכין בתកirk חדשיה התורה של סבו הגדל שנשא עמו במנוסתו אל המבצר, ותחבו בחגורתו.

הוא שרבב את ראשו מבעד לצהר וסקר את הדרך המזמנת לו. החומה השטפה לרגלו עזק מבהיל, ורחק מטה נאחזו יסודותיה בסלעי מגור משננים, שירדו במדרון פולול לעבר צמורות העצים שהשתרעו למלא העין.

"צאתך לשלים", לחשו חבריו כאשר שלשל את גופו מבעד לצהר.

"השארו לחיים", ענה גירושם, והדמות ספאו את עיניו.

פרק תשיעי

הדרך

הירידה הייתה אטית וקשה, ומסכנתה להחריד. משלם השתדל לחתמך מבליטות אבן משגננות ומשרכים מטפסים שהזdkרו מנגוני האבנים, אבל הקשרים הרבים שבחבל התהככו בשני הפלע ונאחזו בסבך האמהה. פאשד ארע הדבר נאלץ לעזר בירידתו, להאחז בבליטה זעירה או בסדק שטחי ולנענע בעדינות את החבל הלווק ושוב עד שהשתחרר מן הסבה. לבו פעם בפראות מחשש שמא לא יעלה בידיו לשחרר את החבל, וישאר כה פלווי בין שמים וארצה, או שמא ימשך חזק מדי, והחבל יקרע...

גם כאשר הצליח להתגבר על העוכב וחדר את ירידתו האטיה, ידע היטב כי בעוד רגע קצר יגיע קשר נוסף מכשול – וכי יודע אם גם אז ימצא מדרך לבסוף רגלו ונקייק צר כדי לתחב בו את ידו עד שישחרר שוב את החבל. ואם הרוץחים יפרצו חיללה למגירה ויתבחחו את חבריו – הרי אז ישחרר החבל והוא יצנה אל התחום!

הוא חשך את שפתיו בכל ושם את מבתו בה. הן שלים מצוה הוא, להאייל קהלה קדושה מישראל, ושלוחי מצוה אינם נזוקים! בזכרונו צפו ועלו פסוקי התהלים:

ה', שמע תפלה, האזינה אל תחנוני –
כי רדף אויב נפשי, דכא לאرض חי –

רגליו של גרשום נגפו בבליטת אבן. הוא השפיל את מבטו כדי לבחן את המכלול החדש הנאכ' בדרכו ולהעריך את סכנתו. לשמחתו הרבה החין שהוא נאכ' על מדף סלע איתן! הוא הגיע בשлом אל בסיס החומה, ועתה מفرد רק מדרון סלעים תלול בינו ובין היערות שמתחתיו. בימים כתוקנים לא היה מעז אפילו לחשב על ירידת במדרון כה מסכן באשר כל מעידה קלה ופסיעה בלתי זהירה סופם הדדרות לתהום ורשות איברים – בדיק כשם שלא היה מהין להפנס לבדו לתוכו לעד שורץ להיות הטרף. אך לאחר החרלקה לאורך החומה, נחשב בעיניו המדרון המסכן כשעשוע מוגיע...

ראש אדם הופיע בacz'ר שבמרומי החומה. היה זה יצחק בן הפרנס, שנשלח לראות מודיע הפסיק גרשום למשך בחבל. האם הסתבך החבל בסבר הענפים והגער תלוי בין שניים הארץ? או שמא נתק החבל, והוא צנחה אל התהום...

יצחק הבחן בגרשותו היושב לפושע על ישן הסלע, ונרגע: "ברוך

ה', הוא הצליח להגיע בשלום אל בסיס החומה! בן יערנו ה' בדרכו, ויאיל אותו ואת קהילת קולוניה גם יחד..."

הוא אסף אליו את שארית החבל והשליכו אל גרשום בקשת רחבה. החבל צנחה למרגלותיו בפתולים מוזרים והחרידן עד מות. הוא נושא את מפטו אל על וראה את חברו רוכן מעל ה策הר ומגנפנף בידיו לברכה. בפניו החוראות של גרשום נצת חיק הזרקה, והוא נושא את ידו בתשובה. הנער התמושך והבזיד היה זקוק עד מאד לעדוד ולברכה.

גירושום החל לברת במרקון האימטני בזיהירות רבה. הוא גישש את עצדיו בקפידה ובחן כל מדריך כף רגל. אך למורת זאת מעד פעמים מס'ר, ואז האיל החבל את חייו. הוא הגיע אל גבה צמורות העצים כשהוא תושב ורוד מחלשה, לפת ענף עץ חסן וzychל לארכו עד לגזע העבות – והחליק ארצתו.

עיר הדר סוכך עליו בחתפת ענפים מצלה והסתיר מפניו את טירת המנות הנוראה. הוא טבל ביום של אל ורגע – ונזקק להם עד מאי ! כל גופו פאכ וראשו היה סחרחר. שלשת ימי הczom והפתחה הנפשי הכהיר נתנו בו את אותותיהם, והירידיה המפראית מצתה את כל כחו. ברכפיו פקו מחלשה ומשבכיה להשתטח על מען הדשא הרך ולהתמסר לשנה עמיקה שתתחדש את כחו.

או אז נזכר גירושום בבני הקהלה המתבוססים בדם – הוריו, אחיו, חבריו ורבותיו, בכל מאות היהודים הקדושים והטהורים... ונזכר בחברורה הקטנה הנמלטת על נפשה בעוקלי מחלות הטירה, ועוצרת במנותקה כדי לשגר שליח חזה אל הקהלה השכנה...

הוא גירושום, הריםו שלוחם של חבריו –ומי יודע האם הם עדין חיים... חיים של מאות יהודים קולוניה תלויים בו. גורלם של אחים שנאננים שאינם מודעים לחרב האכזרית המונפת על ראשם : לא, אין הוא רשאי להתפנק. כל רגע יקר, בכל רגע הולכת וקربה הסופה המרחפת על העיר השלווה !

גירושום טלית את ראשו במרץ כדי לסליק את הערפויל שאפק את מחו היגע ושרף את דרכו בין עצי הענק. הוא היה מטשטש מכדי לחפש מפני חיות הבר הנוראות וכנופיות השורדים שאכלסו את העיר. רק מחשכה אחת מלאה את מחו והצעידה אותו קידימה : הוא ידע כי עליו לאגף את סלע המבצר ולהגיע אל גדת הנהר המובילה צפונה, אל מחוז חיפזו. ברכפו מצא גרגרי יער וכיס שרשוי מאכל. לבסוף נכנס לעייפותו ורבץ באפיקת כחوت לשנה

טרופה. אך שנותו לא ארכה. הוא ראה בחלומו את מתחה העקרה שהתרחש בטירה, והתעורר בבעה.

ליליה אפל של תחולת חדש שמש מעאלפי פוכבים זוהרים. הנهر פכה בשלוה ואירית הינשוף הרעידה את הלב. גרשום שטרף את פניו במימי הנهر והחhil בתקפת מעריב כשהוא מחדש עצידתו.

אי ממש ילו זאים, ועתף צלל מבין העצים. הלילה החשוכה והבדידות המnika העירו בו את זכרונות היום, והתפלתו קבלה לפתח מושמות כה חיה:

האל הנברע לנו מארנו
והמשלים גמול לכל אויבי נפשנו,
השם נפשנו בחים
ולא נתן למוט רגנו – –

הוא צעד כל הלילה, וכל היום למחרותו. כחותיו איזו וברפיו כשלג. ראיתו התערפה ומזו הפסיק לחשב. מלאה אותו רק מחשבה אחת, וגופו צית לה בשארית כחותו: לילת הלה, הלה... לתקדם אל העיר בPsiעה אחר Psiעה. להגיע לקולוניה ולהזהיר את תושביה...

ובחצות הלילה השני התנסהו לפני חומוניה האפלות של קולוניה. הן השקיפו עלייו בעלתה הליל בגוש קודר ימאים, ורק בסס לא מעד ונפל לחפיר העמק שלמרגלותיהם. הוא סובב את החומה כשרוני עד אשר נצט אל מול השערים הנעלמים, וחכה לאור הבוקר, לפתחת השערים.

עם אור ראשון, כאשר הגשר המטלב הירד, עליה עליו גרשום והתמודט – –

פרק עשר לקראת הפגישה

ג' רשות סים את ספורה המזועז וגופו הרופס נפל לאחור. ראשו צנח ב רפואי על הפנים האחוריים של מראשותו. בחרך עצה דממה מתויה. הפרנס ובני עמדיו בנווטעים במקומם, בשיהם המוממים ומזועזים.

רבי איתיאל התגער לראשונה מkapono. הוא נגש אל המיטה קרחה והגיח יד רכה על שכמו של גרשום: "ענער אמיין... גבור ואמיין... אָנָא, סלח לי שהתייחסתי בשווין נפש לדבריך!" עיניו של גרשום היו עצומות מעינות ומחלה, והוא לא פקחן. בתשוכה, מלמל בקול רפה: "אין זה הזמן להתנצלות... העקר הוא שאטה מאמין לדברי. פזעיק ותזהיר את בני קהלה – האלבנים היילכים ומתקרבים!"

"בן אעשה!" השיב הפרנס בחם. "אני אקרא לראשי הקהל לאספה דחופה ובהולה. אהיה טרוד עד מאי בשעה הקורובה, ועל בן אשair את משלם בחברתך. הוא יdagן לכל מחשורה, ואטה אל נא תהיסס להטרידו במשאלותיך!"
חיווק זעיר נפתח בשפטים החוראות: "משאלת אחת לי: תפליין – ולישן!..."

"נַהֲפֵךְ אֶת הַסְּדָר", הַשִּׁיב הַפְּרָנֵס. "מִישָׁן. אַנְיַ בָּר אַזְכִּירָה לְהַתְּפִלֵּל". הוּא פָנָה לְצַאת מִן הַחֵדָר, וְאֵז שָׁב וְחִזֵּר: "אַנְיַ אֲדוֹת לְחַבְּרִי עַל הַשׂוֹאָה הָאִמָּה שְׁפָקַדָּה אֶת קְהֻלוֹת וּוּרְמִינָא וּמְגַנְצָא. סְבוּרָנִי כִּי אִיטִיב לְהַמְחִישׁ אֶת סְפוּרָךְ אָם אַצִיג בְּפָנָיהם אֶת חַבְּלָה הַאֲבָנִיטִים"...

גַּרְשּׁוֹם פָקַח עִינָיו וְהַגִּיד בָּרָאשׁו, וְהַנִּיח בַּיד הַפְּרָנֵס אֶת רָאשׁו של הַחֶבֶל הַצְּבָעָנוֹנִי. רַבִּי אִיתְיָאֵל כָּדָר אָזָתוֹ לְחַבְּילָה זַעֲירָה וַיֵּצֵא מִן הַחֵדָר. בְּדַרְפָּו פַּמְעַט שְׁהַתְּגַשׁ בְּמַשְׁלָם שְׁנָשָׁא בְּזָהִירָות פְּנֵבָת מַרְקָם מִהְבִּילָה וּמִדִּיפָה נִיחּוֹת מְגַרָה. הַרְמִימ הָעַז הַרְטִיט אֶת גַּרְשּׁוֹם, וְהִיא גַּמָּא מִן הַמַּרְקָם בְּרֻעְבָּתָנוֹת. "הַתְּעוּרָתִי", אָמָר. "וַיַּעֲשָׂו – תְּפִלִין!"

מַשְׁלָם הַנִּיח אֶת הַפְּנֵבָת הַרְיִקָה לְאָרֶץ וְהַתִּישֶב עַל קְצָה הַשְּׁרָפָרָה. "מִיד", עֲנָה. דָבָר מִה הַטְּרִיד אֶת מְנוּחוֹתָו. לְבֶטֶוף אָזָר אַמְץ וַפְנָה אֶל גַּרְשּׁוֹם בְּהַטּוֹס: "אָמָר נָא לִי... הַנִּסְפְּרָת לְנוּ כִּי לְאַחֲר שְׁהַקְדּוֹשִׁים זַעֲקו שְׁמָע יִשְׂרָאֵל הַשְׁתָרָה לְמִמָּה מִתְוִיחָה וּלְאַחֲרָה נִשְׁמָעָה עֲנִית אָמָן רֹועֶמת. כְּלוּם הִתְהַזֵּה זֹו בְּתַ Kol מִן הַשָּׁמִים שְׁעַנְתָּה לְקַרְיאָת 'שְׁמָע יִשְׂרָאֵל' שֶׁל הַקְדּוֹשִׁים?"

עַל פָנָיו הַחוּרִים שֶׁל גַּרְשּׁוֹם הַתְּפִשְׁט חִיּוֹק נוֹגָה לְשִׁמְעָה הַשְׁאָלה. "לֹא... סְבוּרָנִי שְׁרַבִּי מְנַחֵם בְּרַךְ בְּקוֹל רָם, וְהַקְהָל עֲנָה אָמָן עַל בְּרַכְתָּו בְּטוּם מִסְרָא אַת נְפָשָׁו".

"בְּנוֹדָאי בְּרַךְ: אֲשֶׁר קָדְשָׁנו בְּמִצּוֹתָיו וְצַוְנו עַל קְדוֹשָׁ הַשָּׁם!" קָרָא מַשְׁלָם.

גַּרְשּׁוֹם הַנָּהָן בָּרָאשׁו בְּתוֹגָה וּמְלַמֵּל: "מַי יָדָע – וְאוֹלִי בְּרַךְ: אֲשֶׁר קָדְשָׁנו בְּמִצּוֹתָיו וְצַוְנו לְשַׁחַט אֶת הַזְּבָח" – – פִּיו שֶׁל מַשְׁלָם נִפְעָר בְּתִדְהָמָה וּוּהֹא לָטַש אֶל חַבְרוֹ עִינָיו קָמוֹת, אֲך֒ גַּרְשּׁוֹם כָּבֵר שִׁקָע בְּתִרְדָמָה עַמְקָה שֶׁל אֲפִיסָת פְּחוֹת.

מִבְטוּ שֶׁל מַשְׁלָם נִדֵּד עַל פִּנֵּי הַחֲדָר וַנְתַקֵּל בְּשַׁנִּי הַחֲפֹצִים הַמִּנְחִים עַל הַמֶּטֶה הַסְּמוֹכָה, הַסְּפִינָה הַמִּרְטָת וְתִכְרִיךְ הַנְּרוֹת. הוּא נָגֵשׁ לְבָחֵן אֹתָם מַקְרֻובָּ. רַעַד עַבְרָ בְּבָשָׂרוֹ כַּאֲשֶׁר נָטַל לִידֵינוֹ אֶת הַסְּפִינָה. אֲכַן, הִיא זֶה חַלְפֵשְׁחִיטה מִשְׁחוֹ וְכֹשֶׁר לְמַהְדָּרִין, מִיעַד וּמִזְמָן לְמִקְרָה שֶׁל בָּרִיהָ בֵּין לְבֵין הַמָּרָת הַדָּת... הַכְּתָבִים הַיּוֹ מְנֻחִים לְצָדָה, וּמַשְׁלָם נִטְלָם עַמּוֹ אֶל הַשְּׁרָפָרָה. הֵם נִכְתְּבוּ בְּכַתֵּב יָד פָּנִי וּמִסְדָּר לְהַפְּלִיאָ. הֵyo אֶלָּו חֲדוֹשִׁים עַל מִסְכָּת סִכְתָּה שֶׁמַּשְׁלָם יָדָעָה עַל בָּרִיהָ, וְהֵם נִכְתְּבוּ בְּצָוֹת הַעֲרוֹת פְּמַצִּיתִוֹת וּבְהִירוֹת. לֹא בְּפֶלְפּוֹל שֶׁל שְׁאָלוֹת וּתְשׁוּבּוֹת, אֲלֹא בְּהָאָרֶת הַדְּבָרִים כֹּה שְׁהַשְּׁאָלוֹת תּוֹסְרָה מַאֲלִיהָן. הִיא הַכְּרָמָ בִּידִיעָת הַסְּוֹגִיהָ עַל בָּרִיהָ וּבְהַכְּרָה מַלְאָה שֶׁל הַקְּשִׁים וּהַשְּׁאָלוֹת שָׁבָה, כִּדי לְהַעֲרִיךְ נִכְוָנה אֶת הַבְּהִירוֹת וּהַגְּאוֹנוֹת שְׁקָרְנוּ מִן הַמִּשְׁפְּטִים הַקְּצָובִים. מַשְׁלָם שָׁלַט בְּמִכְמִינֵי הַמִּסְכָּת, וְהֵוָה גַּמְשָׁךְ אַחֲרֵי הַפְּטוּב בְּכַחְלִיל קָסָם. כָּל מִשְׁפָּט, כָּל מִלְהָ וּנְסָוחָ, נִשְׁקָלוּ וּנִמְדְּדוּ בְּפֶלֶס שֶׁל חַכְמָה נִשְׁגָּבָה, וְהֵוָה שָׁקָעַ כָּלּוּ בְּעוֹלָם הַזָּהָר שֶׁל הַתוֹּרָה הַקְּדוֹשָׁה. הוּא לֹא שָׁמַע אֶת פָּעֵם הַמְּרַכְּבּוֹת הַעוֹצָרוֹת לְפִנֵּי הַבָּיִת, אֶת דְּלַת הַכְּנִיסָה הַגְּפֻתָּה וּנְסָגָרָת וְאֶת רִיצְתָּם הַבָּהּוֹלה שֶׁל הַשְּׁرָתִים וּהַשְּׁלִיחִים. הוּא שָׁכַח אֶת הַצְּלָבְנִים וְאֶת הַאִוּם הַמְּרַחֵף עַל עִירָה. כָּל מַעֲינָיו הַתְּמִקְדָּרוֹ בָּצָהָר הַחֲדָשׁ שְׁנָגָלָה לְפִנֵּיו, וּשְׁפָךְ אָרוֹן עַל הַסְּוֹגִיהָת הַסְּבּוֹכוֹת.

הוּא אֲף לֹא הַבָּחֵן בְּכִנִּיסָם שֶׁל רָאשֵׁי הַקְּהָל אֶל הַחֲדָר, וּנְרַעֵד רק כַּאֲשֶׁר יָד רַבָּה הַגָּהָה עַל כַּתְפּוֹ. אָבִיו עַמְּדָ מַעַלְיוֹ וְלַחַשׁ בְּחִיּוֹקָה: "וְכִי כֹּה שׁוֹמְרִים עַל חֹלוֹת תְּשַׁוּשָׁ?"

מַשְׁלָם הַגְּבוּךְ הַבָּיִת סִבְיבָוּ וַיָּרָא כִּי הַחֲדָר הַתְּמִלָּא בְּרָאשֵׁי הַקְּהָל שֶׁבְקָשׁו לְרֹאֹת אֶת הַפְּלִיט מִפְגַּנְצָא. הַדְּבָרִים שְׁשַׁמְעוּ מִפִּי הַפְּרָנֶס הַחֲרִידִים וּזְעִזּוּם עד עַמְקִי נִשְׁמָתָם. הֵם הַתְּקַשׁו לְעַבְלָ אֶת הַאֲסֹון הַמְּחַרִיד שֶׁפְּקַד אֶת הַקְּהָלוֹת הַשְּׁכָנוֹת. לְכָלָם הִי בָּהָן קְרוּבִים וּמְכָרִים וְהֵם בָּקָשׁו לְדֹעַת מָה עַלְהָ בְּגֹרְלָם, מֵי נַצְלָ וּמֵי נִסְפָּה.

הם עמדו רגעים ארכיים וה התבוננו בדומיה בナー החוביל השקוועט בתדרמה עצמה. לאחר מבחן נרו בראשם והחניכו אנה, ויצאו מן ה חדר על קצות בהונזתיהם.

משלם נשא את עיניו אל אביו: "ובכן, הם האמינו לפטור?"
"החבר שכנע אותם", ענה הפרנס בלהש. "תשגיח על החולה ותפנ לו את תרופתו בזמנן. אני אעדר מני הבית לזמן מה – נכבד העיר הטילו עלי להפגש עם הארכיבישוף כדי לחתום עמו את דרכי ההגנה על היהודי העיר".

משלם הנהן בראשו ללא אמר. ולפתע הדחדו בחדר דברי הנביא:

"הנה בטחת לך על משענת הקגה קרציון הנה
אשר יסמן איש עליו – ובא בכפו ונתקבה!"

הם גבנו לאחורייהם בתמהון וראו את החולה שוכב במטחו וניעץ בהם עיניים זועמות. הוא שמע את החרלה להפגש עם הארכיבישוף – וזכור בפגישה דומה שנערכה בעיר, ובתוכה אוטה הרים...

הפרנס מהר אל מטו של גרשום ודבר אליו בקול מרגיע וምפייס: "אנא, אל תתרגם, אסור לך להתרגם... אנחנו חביבים להיעדר עם הארכיבישוף! הן הוא מושל העיר, ומפקד המשמרות המזוניות. הוא מפקד על שמירת החוק והסדר, ואחראי בפני הקיסר על שלום נתינו. בלעדיו לא יוכל לעשות ממנה..."

אך גרשום הניד בראשו במרץ, ועיניו נצכו מהתרגשות. בקול רועד החילה לצטט את אזהרת הנביא:

"בטוח עלתו ודבר שוא
בייצי צפעוני בקעוו וקורוי עכבייש יארגו

**מִחְשָׁבּוֹתֵיכֶם מִחְשָׁבּוֹת אָנוּ, שָׂוד וְשָׁבֵר בַּמְסֻלּוֹתֶם
כָּל דָּוַרְךָ בָּה לֹא יְדַע שְׁלוֹם !"**

רבי איתיאל הופף באצבעותיו על גב המיטה מתוך בעס עץ
ונשך את שפטו לבלי יתפרק: "אתה מציע איפה שלא נפגש עם
הארכיבישוף", התריס כלפי גרשום. "האם עליינו לוטר על עזرتנו,
להסתתר במרתפי בתיינו ובعلיות הגגות? או שמא נתחבא בארוןות
הבדדים ובמזוי המzon עד שהפורים יגלונו ויגוררנו אל
מדורותיהם ?!"

לא נתן היה להתעלם מנימת הלעג.

"האם לשם כך באט אלינו ממגנزا החרוסה, כדי להשיינו
עזה זו?"

גרשם נתן בפרנס מבט בוחן, והזדקף לכל ישיבה: "אתה
טועה, רבי איתיאל. לא זו היתה כוונתי. וודאי שעליך להפגש עם
הארכיבישוף ולהעמידו על הספינה הקרבה, אך עלייך לדעת מראש
כי כל הבתחותיו והצהרותיו בדבר שלומכם ובתחונכם אין שות
מאומה ! גם חומותיו הבצורות לא יעניקו לכם הגנה לנכח מצור
אכזרי ובגדיה נפשעת ! –

אל תתן אמון במלים חגייגות ובשבועות רמות. הכל כזב, שקר
וירמיה !

עליך לדרוש ממנה לפור את בני הקהלה בכספי הרובים הפוזרים
מסביב לעיר – כשם שיעקב אבינו פצל את ילדיו לשני מחנות!
אלו נהנו בן במגנزا במקום להתקנס בטירת הגמון, יתבן והוא
נשאר מקהלו לנו שריד ופליט..."

עיניו של הפרנס הצטמצמו לשני סדרים צרים, ואלו גרשום
המשיך להפתיע: "אם פרשה לי – הייתי מבקש להלוות אליך
בפגישתך עם הארכיבישוף !"

רבי איתיאל חיך לשמע ההצעה. הוא טפח על כתפו של גרשום, ואמר: "לא... הדבר אינו אפשרי! אתה חולה ומשוש, ועלייך לנומן להבריא... אין לך רשות לעזוב את מטבח!"

"מי החליט זאת?" צחק גרשום ותווך כדי לדבור resilיל מעליו את השמיכה, הניף רגליו, וניצב על הרצפה בקרעיו בגדיו וברגלו היחפות. פניו חורו והוא התנווד על עמדו, אך מיד החטא שזהדקף: "רוואה אתה... הנה חיב לך חתני עמק! הארכיבישוף יוציא לכם את טירותם בטעים יפקירכם לנורלים המפר. ואתה, האם עומד בך העוז להישיר מבט אל המושל ולומר לו: 'אני מאמין בכנות הבטחותיך, אתה חורש עליינו רעה וטומן לנו פח?' והרי אז ינער מפה את חצנו ויפקירה כליל!"

לא כן... אני אלף אתה, ואעמוד לצדק. אני, פליט ממגנץא... אני אינני נרתע מלומר לו כי שבעתדי די בטחות סרך. עמידתו ממגנץא משבנו לרשותו ובגד בנו לעין השם, רצח וגם ירש, ואני נשלהתי להאל את קולוניה מגודל דומה! –

זה המשכה ישיר של שליחותי!"

הוא נדם, ממתין לתשובה הفرنسית. רבי איתיאל פצה פיו לענות, וגרשום התפרק, חושש מתשובה שלילית: "אנא, אני חיב זאת לרבי קלונימוס. לחברי, לכל הקדושים..."

רבי איתיאל שקל את הדברים רגע ארוך בטרם ענה: "האם סבורי אתה כי כחותי יעמוד לך לפגישה הגורלית?"

גרשם הנקה בראשו בمزע, והצרפת מישך בכתפיו בהשלמה: "יהי כן! עדין לפניך שהות מספקת כדי לאכל ארוחה הגונה ולהתרחק, ומן השמים יעזורך פאזר עזורך עד פה!"

משלם, הולך את גרשום אל חדר הרחצה והבא לו לשם את

חליפת החג שלך... לאחר מבחן תשגיח כי יאכל די שבעו –
ובינתיים עזיף גם אני מבט בחדושי רבנו גרשום מאור הגולה.
וגרשום אמר: "אם יש עוד שהות – אבקש זוג תפליין!"

פרק י"א

ההתקומות

הפרנס ירד מן הארכебזה והוושיט יד תומכת לגורשומ. משלם
- שלב את זרעו בידו וهم עלו במדרגות השיש האחורות של
ארמון הארכיבישוף.

משרת חמור סבר הנחה אותם אל אולם ההמתנה הענק ונעלם
כלעתה שבא, כסגול צעדיו נבלע בשטיח העבה.

הארכיבישוף בקש כפי הנראה לרפט את עצבי המשלחת
בהמתנה ממשתכת. ואכן, סבלנותו של הפרנס הלה ופקעה, בידיו
של רגע חולף מקרוב את האצלבנים אל העיר! הוא קמצ את
אגודפיו בעצבותיו ושפתיו רחשו פרקי תהלים, אותם פרקים שנאמרו
בשעה זו עצמה בבית הכנסת שבעיר. בני הקהלה התקנסו בו כדי
לשפך את לבם לפניו קונים ולהתacen לפניו על נפשם -

אללקים, אל דמי לך,
אל תחרש ואל תשקט, אל!

כى הנה אויביך יהמיוין,
ומשנאייך נשאו ראש.

על עמק יערינו סוד,
ויתיעצו על צפוןיך.

אמרו: לכו ונכחידם מגוי,
ולא יזכיר שם ישראאל עוד...

טרדפם בטענה,
ובסיפתך תבהלים!

מלא פניהם קלוון,
ויבקשו שמן ה'!

יבושו ויבהלו עדי עד,
ויחפרו ויאבדו – –

دلותה האלון הבודה נפתחו חרש.
נייר לבוש שחורים הביט
בhem בעינים Kapoorot והחינה להם בידו להפנס פנימה.

למשלם היה זה הפעם הראשונה להלות אל אביו בברומר
בארכמן המושל, והוא סקר בסקרנות את הלשכה המפוארת המקשחת
בעשר מנקר עינים. עמייק שיש אפרפר בעלי כוורת זהב חפו
על חלונות ענק מקשטים. וילונות הארגמן הוסטו לצדרים והניחו
לקרני השמש להסתנן פנימה מבעד לזוגיות ולהציג את הגנים
המרהיבים של שטיחי הקיר הפרושים מנגד.

גם רב אתייאל לא נותר אידיש לנכח שפעת העשור המתקדים.
בכל פעם שבקר פאן גאה בקרבו גל המרירות. הוא ידע כי הפאר
וההדר שבארכמן נצברו מהפסים הבודדים המטלים על הקלהה
היהודית, ומצוות אפס של אלף צמחיים משעבים שעמלו באחוזהינו
של הארכיבישוף בעבודת עבדים ובשכר רעב.

אך העשור האגדי לא האז פאן בקדמי. הוא עצב לתוכלית מגדרת
וביריה – לשמש בתפקיד הולמת לדמותו של הארכיבישוף
עצמיו. הארכיבישוף הרמן השלישי, גראף נורדרהים ומושל קולוניה,
השקרן עליהם בפנים Kapoorot מפומם כס השיש המגלף.

מצנפת החשפן הצחורה שהתנוסה על ראשו היהה גדרושה ברקמת זהב עשרה. בגלימתו הלבנה שזרו חוטי זהב דקיקים והיא בסתה בשכמיה קטיפה ארגמנית מעטרת בפרות חלד. השכמיה התפרסה בגאון על משמני גופו והאירה לראשו את קשוטי הזהב ואבני חן שעטרו אותה. כל כלו נצץ והבריק, מחלקת לחיו ועד לבך הזהב והיהלומים. רק עיניו לא ברקה. הן היו קרות פלדה קשוחה, ואלו על פניו זרחה חיוך רחב.

רבי איתיאל פחד מן החיים יותר מכל. **בשהארכייבישוף מחייב תרי זה אותן מבשר רעות!**

השלואה בוססו בשטיח העבה ונעצרו בקומה זקופה למרגליות הפס המתנשא. הם נזחרו שלא להחוות קדה לנכח צלב הזהב המשתלשל מענק הצואר של הארכיבישוף וצלב אבני חן המתנוسة על שרבתו.

"מה זאת, איתיאל", פתח המושל בדברים. חיוכו התרחיב, אך לא הגיע לעיניו. "סבירori הייתה שבקשת להיעדר עמי בעניין חשוב, שאינו סובל דחיוי. פניתי עבורה את סדר יומי העמוס – והנה אהה מופיע כאן בראש קבוצת נערים. אבלו היה נדירה הפתגת לעיני הסקרנים בקרקס..."

"חיללה!..." מלמל הפרנס הנבוך.

"ומודיע לא?" צהיל הארכיבישוף, ומפליג שפנו רטטו בעליות. "אדרבה, יבואו נערי יהודים ויזונו את עיניהם בכובדנו ובעהרנו! אין עליהם אלא להתנצר – זהה וזהב והכבוד יפלgo בחיקם..."

"חיללה!" קראי עתה שני הנערים בבעתה.

צחוקו של הארכיבישוף הפך לקול תרוועה רמה: "הה מה, הייתם צרייכים לראות את פרצופיכם... מי הם בחוריהם אלו, איתיאל?"

"זהו גרשום, נכדו של גאון היהודים בדור הקודם. הוא מתארה בביטנו ובקש להיות נוכח בפגישת זו. השני הוא בני, משלם".
“אכן, דומה הוא לך בשתי טפות מים! ומה, בחורים – אתם לומדים גمرا?”

שניהם הנהנו בראשם, ופניו של הארכיבישוף קרנו. הוא נרגע אליהם, והנמיך את קולו במתיק סוד: “אם אני לומד גمرا. זהו ספר מעניין עד מאד! פנו רבנן... איבעי להו... רואים אם – מה תאמרו לך?”

גרשם ומשלם התקשוו להcinik את חייהם לשמע המבטא הכהב והזור שבפי הארכיבישוף, ולאלו רבי איתיאל השיב בביטחון: “זהו אמן ספר נפלא, מלא חכמה אלקית וצופן בחבו את רצון הבורא. אתה מסתכל בلمדך אותו, משומ שכם אחד, הධיקון ויצילינוס, עשה כן לפניה – והתגיר, נאף חבר ספר פולמוס חריף בנגד הנזרות!”

החיוך נמחה בפתאומיות מפניו של הארכיבישוף ופניו התעוטתו בחמה עזה: “דם, יהודי!” צrho כטהור, “אתה מרשה לעצמך יומר מדי! שכחת לפנוי מי אתה עומד” –

התנסם והתנשף, ושב והשתלט על עצמו. הסmak שהציף את פניו נעלם, והחיוך שב לשפטיו. בنعم אמר: “אני לומד את הפלמוד כדי להתגיר. אני לומד אותו כדי שאיטיב להלחם בהם בנש��ם שלהם! איןני גורס את דרכם של האלבנים, כי יש למגר את היהודים בהם ובאות. אני אצלך להוציא כי נתן לנazzam באטעןות מכך שנון!”

רבי איתיאל חייך לעמתו, והעיר: “זו היתה גם תכניתו של ויצילינוס. הוא המתעקב בדתו כדי לנזהנו – וסופה שנצח והתגיר.”
משלם חרד מפני התפרצויות מחדשת. לא הבין מדוע מתחgra

אביו במושל, כשהוא זוקק לחסדיו. אבל הפעם שלט הארכיבישוף על עצמו. חיווכו אף התרחב: "זמה בכח", ענה, "הוא התגיאר. ויהודים משתפדים... אני, למשל, לומד את שעורי הפלמוד מפני המומר סימון, בן אמוןתכם לשעבר!"

מצחו של הפרנס התקדר, והוא חזר על השם המזיר: "סימון... האין זה המומר שמעון מלון?"

"אכן, הוא הוא!" אישר הארכיבישוף. "רוואה אתה, דמות ידועה הוא!"

"אכן, ידוע מאד", הודה הפרנס. "עלילותיו עשו לו שם! הלא ידעת שהוא קל דעת, פוחח ונקלה, שהסתבך במעשה מרמה וזיווג, ורק ברמת הדת האילה אותו מכביל התליה?!" אכן, כמה צדקפת בדביך כי יש איזון בין תנועת הגרים והמומרים: אלינו הגיעו פטבריך והגבון שבאנשי הבמורה, ואנו העברנו אליכם את השחרורית שבתחתיות קדרתנו..."

ואף גם זאת: ריצילינוס התגיר למורות הרדייפות והסכנות שלו את צעדו, ואלו שמעון זה המיר את דתו כדי להציל את צארו מכביל התליה!

והבדל אחרון, אך נכבר: הנה רואה כי אפילו הריקנים וקלי הדעת שבינינו הם יודעי ספר ומסגלים ללמד ארכיבישוף משכיל. ואלו אצלכם, הן רביהם אף הפטרים שאינם יודעים קרוא וכותב!"

פניו של הארכיבישוף האפירו, והוא נשך בкус את שפטו הטעתו. בקש הבלתי על עצמו, ואמר בקול עזין: "זמן יזכיר, ואני פנוי לופוחים עקרים. אתה בקש פגישה בהולה זו – אמר איפה בקצתה את אישר בפיק".

"אכן! הגיענו שמועות שהצלבנים מתקדמים בדרכם אל קולוניה..."

"בונדי ! יברך כל צעד המקורב אותם אל שעריו ירושלים !"

"מזרע הדבר... ירושלים אינה שכנות במעלה נهر הירונוס ! אם איןם יודעים את הדרך אליה – יוכלו לשאל על זה כל יהודי. אני מוכנים אליה את פנינו בכל תפולתינו..."

"נושעי האלב אינם זוקקים ליהודים כי ידריכם במשפט", השיב הארכיבישוף. "מן השמים מוכנים את צעדיהם !"

"מזרע... אני דוקא שמעתי כי אז פותח משפטם להם כסדריך ! אך מילא, לא היה זה עסקי, אלו לא בקשו את נפשנו. אבל הרי ידוע לך שהצלבנים גמרו אמר לטבח את היהודים שבדרךם אשר לא יספיקו להתנאר !"

"כל אחד ושיתתו", מלמל הארכיבישוף ופלפל בעיניו. "כשלעצמם, נפשי סוללת ממחזות דמים..."

"סוללה !" קרא הפהנס במחאה. "אין די בסליקה ! כמושל העיר, חיב אתה לעرب לשולם ! אנו תושבי עירך, וננהנים מחסותו של הקיסר..."

"הערכתייך בכם", השיב הארכיבישוף. "חסותו של הקיסר האדיר ערכה בקהלפת השום ! וכי אצווה לסגר את שעריה בעיר בפני עשרות אלף לוחמים קנאים ואכנים את אורה לאיימי מצור וקרב בעבר קמצ' יהודים ? אחריותי נתונה, בראש ובראשונה, לבני אמונה. והם רבי תושבי העיר. איש לא יאשימני על זה !

לא ולא ! הצלבנים יתקבלו כאן בברכה ובאהלה... אבל אל נא תאמר בי הפקرتיכם לנפשכם : אתם תוכלו להמלט לאן, אל מבצר המושל. אני מוכן להעמיד לרשותכם את החצר ואת קומת העמודים, וכך לפנות מקום במרחפי הטירה לאוצרותיכם !"

גירושם החoir לשמע ההצעה המכרת כל זה, ולאו על פני

הפרנס עלה חיווך נוגה: "הלוֹזאת מקרא פַתָח הַצְלָה? והרי אֵיך לִפְנֵי רֶגֶע קַט הַצְהָרֶת כִּי חֻמוֹת הָעִיר לֹא יַעֲמֹדו בְּפָנֵי מָצֹור, וְאֵיך יַעֲמֹדו בּוֹ חֻמוֹת הַמִּבְצָר?"

"אל נָא תַחֲשֵׁש, אִיתְיַאל! הַצְהָרֶת הַאֲרְכִיבִישׁוֹף בְּחָם. הַמְשָׁמָר יַעֲמֹד הַכֹּן, וַיַּהַדֵּך כֹּל נְסִיּוֹן לְפָלֵש אֶל הַארְמָנוֹן! אָנָי אֲשֶׁר כֹּאן בַּרְאָשׁ כֹּל אָנָשִׁי וַאֲפִקָּד עַל הַמְעָרָכה בְּעַצְמָי..."

חִיוּכוֹ הַפְּפָקָן שֶׁל הַפְּרָנֵס הַתְּרַחְבָ, וַהֲרְכִיבִישׁוֹף רַקַע בְּשִׁרְבִּיטוֹ בְּחָמָה: "אִינָך מַאמְנִין לִי אִיפָה, יְהוָדִי נְקָלָה! אַתָּה בָז לְהַבְּטָחָתוֹ שֶׁל שְׁלִיטָה, לְהַצְהָרֶת שֶׁל אֲרְכִיבִישׁוֹף נָעַלה... צָא מַעַל פָנֵי, וְלֹךְ לְקַרְאָת מָותָך!"

"אל נָא בָאָפָך", מַהְר הַפְּרָנֵס לְהַרְגִיעָוֹ. "אָך אָמֵש, הַיְתָה הַבְּטָחָת שָׂוָה אֵת מִשְׁקָלָה בְזָהָב. אָכְל הַיּוֹם, לֹא אָכְל לְהַמִּרְהָא אָפָלוּ בָאַסִּימָנוֹן שְׁחוּק. בְשָׁעוֹת הַאֲחִירּוֹנוֹת הַפְּכָנוּ לְבָעֵלי נְסִיּוֹן מָר..."

"חִידּוֹת לִי דְבָרִיך, אִיתְיַאל. דָבָר בְּרוּוֹת, וְאֵל תְּשַׁחַק בְּסְבָלְנוֹתִי!"

"כְּדָבָרִיך אָעָשָׂה: הַצְהָרֶת הַגְּשָׁגֶת כִּי תָגַן עַלְינוּ עַד מָות הַגָּה הַעֲתק מְדָבָרִיו שֶׁל עַמִּיתָך, רַוְתַּנְדֵ הַשְׁנִי מִמְגַנְצָא. וְאַחֲרֵי הַיְהוּדִים הָאָמִינו לְהַבְּטָחָתוֹ וְנִמְלְטוּ לְטִירָתוֹ."

— וּבָכָן, רֹואָה אַתָּה —

אָך בּוֹנְדָאי פַפְתָע לְשָׁמַע כִּי הַגָּמוֹן מִמְגַנְצָא חֵי — וְכֹל הַיְהוּדִים נְרַצְחוּ! הוּא הַפְּקִירָם לְנִפְשָׁם בְּרִם קָר וּבְמַצְפָּן אַכְזָר..."

"הַפְּעָם עֲבָרָת כֹּל גְּבוֹל, אִיתְיַאל! זֹהִי עַלְילָה נְפִשְׁעָת עַל מַוְשָׁל וְהַגָּמוֹן כָּאֶחָד! אַתָּה תְּאַשֵּׁם בְּבָזִיזָה הַכְּנִסִּיה וּבְמַרְיִיחָה בְּמַלְכּוֹת, וְתַדּוֹן לְשֹׁתִי מִיתּוֹת..."

הוּא רַקַע בְּשִׁרְבִּיטוֹ פָעָמִים. שְׁלוֹשָׁה חִילִים נִתְקַוּ מִצְלֵי הַעֲמֹודִים וְקִרְבוּ אֶל הַפְּרָנֵס. אָך הַלָּה לֹא שָׁם אֲלֵיכֶם לִב וְאָמֶר בְּקוֹל צָלּוֹל:

"איini חיב לחייבות לפתיחת משפטין כדי להוכיח את זרכתי: העלם העומד פאן לצדי הגיע זה עתה מunganץ, והוא הפליט היחיד ששרד בחים מכל אחיו אשר בטהו בעמיהך!"

הארכיבישוף הביט בגרושים במבט נוקב, ורמז לחילים לשוב אל מתחה העמודים.

"יהי כן", אמר בונימת השלה כשהוא מתרעם לאחור בכסאו. "אך אם אין לך מאמין לדברי, מה זה תבקש ממי?"

"אכן, לא אדרש הבטחות ולא אבקש הצהרות. לא אשים את מבתי במכורך ולא אשען על חיליך! דאג לבני אמונהך, וקיבל את האספסון בברכה. אין מבקש אלא דבר אחד –

שחתכים לפזר את הקהלה היהודית בצרפת קרביהם החבויים בין תיירות סביב. שפאשר יפתחו שעריו העיר בפני הפורעים – לא ימצאו בה יהודים!"

"פקח אתה, איתיאל", מלמל הארכיבישוף, ובפניו נפירה אכזבתו על דחית הצעתו.

אלו היו היהודים מסכנים לסתופף בטירתו ולהביא אליו את אוצרותיהם, היו הפל מראים: האלבנים היו מקבלים את הנפש, והיא היה נוטל את הממון. בעיות רבות היו נפתרות בכה. רק עקשנותם של היהודים החשניים, היא המסלחת את כל התכניות הבלתיות... אך הממון עדין קוץ לו, והוא מאן לשמט את טרפו מידו...

"פקח אתה, ובודאי תדע כי בצעע תכניתך יציריך ממון רב! הכספיים עוסקים במלאכתם ואינם פנוים לארכום זרים, אף אין ביכלתם לככלכל פיות נוספים... ודורשתה הסמת בעל השדות, כלומר הספמתי שלי... גם שהchod המשמר וסתימת פיות, וגם..."

רבי איתיאל נשם לרוחה. סוף סוף עמד על קרקע מזקה ! הוא ידע כי הגיע למקום, ושבילי השלמוגנים היו לו לחוץ מטבחים...

"אם כן, הענין מסכם", אמר. "כמה ?"

עיניו של הארכיבישוף זרחו, והוא גלגל אתן בפלפי מעלה באידיות: "איתיאל – מי מבוק בקי בכתבי הקודש ? שם בתוכבה התשובה, ברורה ונחרצת : כל אשר לאיש יתן בעד נפשו ! הבו לי אפוא את כל רכוישם, וטלו לכם את נפשם לשכל..."

הפרנס חיך: "הן רק עטה העדרת, שפקח אני – ואני אוכל להסביר לך זאת ? הנה פבין, כי רכושנו הוא הארץ לחינו, ואם נסגורו בידך, אין לנו שווים מאומה ! בסוחר, אני משלם לפניהם קבלת הסחורה... אפקיד בידך שטר התcheinות אותו תוכל ליפדות פאשר נשוב בשלום מן הכספיים, לאחר חלוף הסופה !"

פני הארכיבישוף התפרקמו ושפתיו התעוותו במרירות: "לו יחי פרדריך, יהודי אָרוֹר ! כתוב שטר התcheinות על סך חמישים ליטרות זהב !"

פניו של הפרנס האפריל, והוא לחש בבעיטה: "לא יאמן ! חמישים ליטרות זהב – סכום בזה איננו קים ! כל הון יהודי אשכנו גם יחד אינו מגיע לסת זה ! אף לצוון חמוצה לך !..."

"ניחא, יהי ארבעים ! התרצה הארכיבישוף. "ארבעים ליטרות, ואונקיה לא פחות ! בסכום זה אפרק את כל חוכותי ואכניע תחתית את מגנץ ווורמייז. בכספי זה אגיס גודקי חיל ואלהם בנורמנים ובפסוסנים. בסכום זה אגבש לעצמי עמדת פה מכרצה בין כתר הקיסר ומצנפת האפיפיור !"

"שאייפותיך ראיות להערכה", פרש הפרנס את ידיו לאזרדים, "אבל נבצר מעמנו לממשן... אולי, אולי יוכל לך בז שמוונה ליטרות זהב..."

"חִזְפָּה יְהוּדִית!" זעק הארכיבישוף.

"לֹאִמְכַּו הַצּוֹרֵר נָהָנוּ יְהוּדִי מְגַנְצָא שֶׁבָּע לִיטְרוֹת בַּלְכָּד..."
מלמל גרשום.

"אֵין פֶּלַא בְּכָךְ שַׁהֲוָא טְבַח בְּכָם", הַפְּטִיר הארכיבישוף. "שְׁלוֹשִׁים
וְחִמְשָׁה, זֶה סְכוּם הַאַחֲרֹן!"

"שְׁמוֹנָה וְחִצְיָה לִיטְרוֹת", אמר הַפְּרָנֵס, מְהֻרְהָר...
כֵּךְ הַתְּחִילָה הַהַמְּקֻחוֹת.

כַּעֲבֵר שָׁעָה קָלָה בְּתֵב הַפְּרָנֵס שֶׁטֶּר עַל סֶקֶת חִמְשׁ עַשְׂרָה לִיטְרוֹת
זָהָב, וְגַרְשָׁוֹם וְמַשְׁלָם חַתְּמוּ עַלְיוֹ בְּעִידִים. בְּיַדִּים רֹוְטוֹת וּבְפִרְצָזָה
מִעִוּת מִחְמָה נִטְלָה הארכיבישוף את השטר, וַתַּחֲבוּ בּוֹ בּוּין קְפָלִי גְּלִימָתוֹ.
חִמְשׁ עַשְׂרָה לִיטְרוֹת"... נָהָם בְּבָזָז. "כָּל חַלּוּמוֹתִי נִמְזָגִים
בַּעַשֵּׂן! לֹא עוֹד אָמֵנָה אֲפִיפִיּוֹרִים וְאַכְתִּיר מְלָכִים... וְהַכְּלָבָגְלָל
קְמַצְנָוֹתָם שֶׁל הַיְהוּדִים!"

לִפְתַּח אָרוּוּ עַיִּינוֹ: "אִיתִיְאֵל", אמר, "לְבָטֵח יִקְשָׁה עַלְיכֶם לְקַחַת
עַפְּכֶם אֶת כָּל רַכְוּשֵׁיכֶם, לְהַטְלִיטֵל עַמּוֹ לְבָפְרִים. תַּוְكְלִוּ לְאַחֲנָנוּ
בְּטִירָתִי. אָשָׁמָר עַלְיוֹ כְּעֵל בְּתֵחַת עַיִּינוֹ!"

הַרְמִים גַּבּוֹתִיו בְּתִמְיָה, כַּשְּׁהַצְּעָתוֹ לֹא זָכָתָה בְּתִגְוָה.

רַבִּי אִיתִיְאֵל יָצָא מִן הַאוֹלֵם כַּשְּׁהַוָּא מַלְוָה בְּשַׁנִּי הַגּוֹרִים. פָּנָיו
הִי חָרוֹת וּמְצָחָה נִחרְשָׁת בְּתַלְמִי קְמָטִים: "חִמְשׁ עַשְׂרָה לִיטְרוֹת",
לְחַש בְּקוֹל רֹועֵד, "רְבּוֹנוֹ שֶׁל עַולְם, מַהֲיכָן נִטְלָ סְכוּם אֲגָדי זֶה?
הָן זָהָי פְּשִׁיטָה עֹור, גַּזְלָה לְאֹור הַיּוֹם..."

פרק י"ב הגורל

ג רשות טפס בלבד פה אל הփרנצה שהמתינה להם למסקלות הארמוני, כשהוא נתמך על ידי הפרנס ובנו. הוא צנה ברפיון על המושב, וזו נטשיטה הקרטה והוא שׁקע בעלפון עמוק.

הפרנס התבונן בו באחבה וב חמלה, ורצה להזרות לרביב לדחר הריש לביתו כדי להשביבו במטה נוחה ולהשאירו מתחת השגחה וטיפולו. אבל חוכתו גברה על רגשותיו: לא נשקפת סכנת חיים, ואלו גורל הקהלה עלול להחרץ בכל רגע שחולף! הוא הורה לרביב למהר אל בית הבנטש.

הփרנצה שעטה בסמאות הארץ, ולפתח נשמע קול המולה נרגש. קול המון גועש ורוגש. הפרנס נשא את ראשו בחזרה: כלום התרחש הגורי מכל? האם הצלבנים הבקיעו כבר אל העיר, והם מתפרסים בחוץותיה בבקשם אחר קרבנותיהם?

הוא נרגע כאשר נוכח לדעת כי לא נקלעו לבין גדרוי הצלבנים, אלא התקרכו אל השוק ההומה. המלה התגננות וההתמקחות הח הרישה את האוזן, ורבי איתיאל נאלץ לקרוא בקול כדי להזרות לרביב לעצר.

"מושלם," פנה אל בנו בבהילות, "רוין אל כפר העגלות שבפאתי השוק ותשפֵר את כל העגלות החונות שם. את הփרנצה והמרקבות,

כל אשר מתגלל על אופניו. מעגלת משאות ועד למרכבות
אצלים!... צויה על כלם שייעמדו הcn לפקודי בתוכה שעתים,
ושכרן ישלם על ידי!"!

הפרירה המשיכה בדרך ונכנסה אל שכונת היהודים, ומיד
נשמעה שועת התפלות שהחרישה את הלמות פרסות הסוסים
ושקשוק הגלגליים. הפרירה עצמה לבני מבנה העץ הנשא של בית
הכנסת. הפרנס צויה על הריבב להטיע את גרשום לביתו, וירד מן
הפרירה. רגע ארוך עמד לפני דלת בית הכנסת בשידור מנוח על
ידיית הנחתת המגלפת, והאוין לקולות הבכי והזעקה. צר היה לו
להפריע לתפלה, אך הזמן היה יקר וכל רגע דחק. הוא דף לפניו
את הדלת הפהדה ונכנס פנימה.

קולות התפלה נדמו ודקמה מעיקת השתקה באולם הענק.
מאות עינים אדומות מבכי לוו אותו בדרך אל ארון הקודש עטוד
הירק ואשכולות הפנים, אשר קשתו בו באחבה לכבוד החג הקדש.
רבי איתיאל הגיע אל ארון הקודש, נשק לפ_rectת ופנה אל הקהל:
" אחוי, קהל הקודש – תפלהכם ודמעותיכם הן אשר האליזוני
בשליחותי!" –

הואبشر להם כי הארכיבישוף נאות לאכסנים בכהנו, ועליהם
להתפצל לשבע קבוצות שייתפזרו בין הכהנים קרפן ונושא, אלטנרד
וונצ'ן, זינציג, מירא ווילינקהא. הוודאים שכל עגלות העיר נשברו
על ידו למבחן הפנו אשר יהל בעוד בשעתים. שהות זו מספיק
לצידת חמוצים היווניים ולאבטחת הרכוש הנותר. היה חיבת
להספיק...

הנאפסים ההוממים התחילה להבין את המצב האלים שנקלעו
لتוכו בחרף: תוך שעתים עליהם להפקייר את ביתם ורכושם, את
חניותיהם על סוחרים, את הרהוט וחפציו הערף... הרכיש הרב

שנבנה ונרכש בעמל מפלה, בישר ובגקיון כפים, יעוז וינטש, ובعلיו יצרו את אמתחם וינוסו כפליטים חסרי כל...

החלה תסיסה. אולי אין הסבנה כה גדולה, נשמעו קולות. אולי אין היא כה קרובה, טענו אחרים. נוכל לדחות זאת לאחר החג. יש לחת שhort להתרגען, למפר דברים, לא רז מצריכים. אולי אפשר לנסות ולחהבא אצל שכנים גויים –

אך הפרנס זורז ודרבן את הקהל המהסס: "חבל על כל דקה, אחים! עוד מעט יפרצו האלבנים אל העיר, וזו יאבדו החיים והנכדים גם יחד... זכרו נא כיצד האיצו המלאכים בלוות המתחמה מהبعث מהפכת סודום. הכירו נא ב策קת דבריו של מלך שלם: תן לי הנפש וחרכוש קח לך!"

המחפלים מהרו לעזוב את בית הכנסת כדי לא רז את החפצים אשר יטלו עליהם בגלוותם, ולהטמין את חפצי העיר במקומות סתר. במקומות נשארו רק הפרנס וחברו רביה יהודה הדרשן, אשר הצעיז לו את עורתו. מירכתי היכל נשמע קול רוטט המשתפך באמרית פסוקי תהילים מתוך התינוכות חրישית.

הפרנס וחברו הגיעו למקום הבכרי, וראו את זkan הקהלה, רבינו יצחק ברבי אליקים היישש רכון על ספרו תוכה שכחת עולם ומלוואו.

"רבבי", אמר הפרנס בקול חריש, "הלא שמעת את הנאמר?"

הרבות היישש נשא אליהם עיניהם דומעות, וענה: "אכן, סבנה רכה מרוחפת על בני קהלינו – ואין בפרקיה תהילים לעורר רחמי שמים..."

"כן, רבבי. אך הקהל פנה לצורך את חפציו כדי לבром ממקום הסבנה, ולא לו אתה נותרת על מקוםך!" אמר רביה יהודה. ורבבי

איתיאל הוסיף: "אם קשלה לך ללבcht, אביה לךן ברכברה שתסייעך
לביתך. פארז את חפץיך, ותפע בה אל הפֶּרְ..."

"אכן כן, בני. זkan אני, ואלמן. הטלתול קשחה עלי. החלטתי
להשאר פאן, בבית הכנסת בו בלימי את رب ים. פאן עשה את
חג הקדוש, וקריות בית הכנסת יאצינו גם בשנה זו לפיויט
הקדומות ולקריאת עשרה הדברים..."

"אבל – " פתח רבי איתיאל, והקשיש הפסיקו בקולו הרועד:
"החליטתי נוחשיה. וכפי שאמרת, הזמן דוחק.

לכى, בני, זה יצליח את דרכם. אני אנצל את הזמן היקר
להתכנס להאלתכם לפני בורא העולם..."

דמעות האיפו את עיני הפרנס: "יהי כן, רבי. קח איפה את
מפתחות ארון הקודש ובית הכנסת, ותחזירם לי כאשר נשוב
magolotnu b'shalom!"

רבי איתיאל לא קיבל לידיו את המפתחות מיד רבי יצחק
הישיש. במווצאי חג השבעות תפסו הפורעים את רבי יצחק
וגררווהו עטם אל הכנסתה. הם בקשו להכריחו להמיר את דתו,
אך הוא בז להם וירק בפניהם. הם הרגווהו בו במקומו – ה' ינקם
דמו!

אולם רבי איתיאל גם לא נזקק למפתחות הלו. כאשר חזר
לקולוניה מצא את בית הכנסת פרוין, ארון הקודש מנעוץ, וגינוי
ספריו התורה התגמלו על הארץ בשיהם קרועים ורומים.

האלבונים נלחמו בה' ובתורתו –

רבי יהוקה הדרשן התרליה אל הפרנס לביתו. משלם מסר לאביו
את רשימת העגלות והפרורות. רבי איתיאל סקר את הרשימה
ופניו הטעותו באכזהה. מעט מדי. שלח את משלם למעלה, לשمر

על החולה, והסתגר עם חבירו בטركלין. בראשונה ישבו וחתלו בדבר אמצעי הנסעה. הנקנים והחולים, העברות והמלחינות, יסעו בפרפרות הנוחות ובמרכבות המרפדות. השאר יצטופפו בעגלות המשא. לאחר מכן הטילו גורילות, כדי לקבע אלו משפחות יפנו לכל אחד מן הפירים.

"הגורל היהו אותן מן השמים", הסביר רבי איתיאל. "ארץ ישראל חלקה על פי הגורל, שבעים זקנין ישראל נבחרו לפיו..."

בחלקו של רבי איתיאל עליה הכהר קרפן, ורבי יהודה נד לו בחיקוק: "אכן, איש לא ירגע אחיך כי בחרת לך כפר זה בכוננה תחלה! הרי זו עיר נדחת השוכנת אי שם במערב – בין יערות העד ומדמנה בוצאות טובעניות..."

"איןך מפיר את הנזנים", השיב הצרפת, למדוד נסיעון. "יאמרו שדורקא מושום בכך בחרנו בישוב הנדחת. משומם שקיינו, שהצלבנים לא הגיעו עד קרפן..."

"קרפן?" נשמע קולה הנדרה של הבעלת הבית שנכנסה ברגע זה אל החדר. "רק פעם אחת הביאו משם פרה למיכירה. בעל חי בחוש ומידה רעב. מפשש שלד נושים, شك של עצמות" –

הייא קרביה אל השלחן, והניחה עליו צורור כבד משקל. רבי איתיאל הביט בו, והנהן בראשו: "בן – זה רמז כבד שהגיעה הזמן לאזרו, אף הן פיבני כי עניני הקרה קודמים... אף נשלח את משתתנו להודיע לכל המשפחה את מהוז חפוץ – ונגש מיד אל המלאה!"

"חיללה לי!" נעלבה האשה. "לא התפונתי לבקש לאזר כל עוד אטה טרוד בעסקי הבעל! חיללה זו אינה שלנו. רבי משה שלח אותה, ובקש כי תפמינה במקום מוגן".

רבי איתיאל מיש את הבלתיות המזדקרות ממטען הבד, וממלא

במונת רוח: "בונדי חנכית הזקן הבעלית שלו! היכן אטמיין אוֹצֶר נְדִיר זָה? אַיּוֹ אֲחִירוֹת בְּבָרָה..."

ברגע זה נכנס נער צעיר אל החדר והגימ שקיית תפוקה ליד החנכיה המכוסה: "אבא שלח אליך – הוא בקש... אולי... אלו הם כל חסכנותינו..."

הפרנס הניד בראשו בהשלמה ואמר: "בן, יעקב – אבל גם אני עומד על זכותי לשלוח לךרים להויר! פתח את כייסיך..."
הבחור הנבוד פתח את כייסיו, והפרנס תחב לתוךם מן התופינים והעוגות שעלה השלחן עד כי תפחו ונגדשו.

רבי יהודה הדרשן קם ממקומו: "ובכן, אלך גם אני לאזר את חפצי – ואני לאשלח לך את פמוטי הכסף שלי..."
"מדוע אתה כי קרפן מוגנת יותר מזינציג", צחק הפרנס. "אך בטרם פלה, מלא גם אתה את כייסיך במבחן תופינים..."
ואתת", השיבו רבי יהודה, "מדוע אתה שחשב שאשתי לא אפתח מעדרנים?!"

"מה טוב, שעוד מוצאים כח לצחק", נאנח הפרנס.
קם ממקומו, ולזה את אורחיו אל הפתחה. ברכם לחיים ולשלום – ועתה היה מושמעות מיחודה לבירתה הפרדה המסתנית. לאחר מכן שב על עקבותיו, ועלה אל חדר האורחים.

משלים היה שקווע בעיון עמוק בתקיריה החדושים שביבו, ואלו גרשום שכוב במרתפו בעיניהם עצומות.

"מה שלומו?" שאל הפרנס בלחש.
"איןני יודע. הוא ישן כך ללא הפוגה..."

"בונדי! עליו להשלים שלושה ימי פחד ומאמץ..." ... הוא סקר את פניו החוללה והבחן בטעות הצעה שבעצמו על מצחו. מתחה אוֹתָן בעדרינות, והפטיר: "שנה וועה, שנים מסימני ההתחואשנות של החוללה, הורונג חונ"ל... בוא, משלם, הנח לחברך לישן בשלווה ויעזר לי למיטה".

"בטראקלין?" פמה משלם.

"לא, במרקט!"

פרק י"ג

הגטישה

הננים חזו את הטרקלין ונכנסו לחדר המבשנות. הفرنس הזרлик - בدل נר בלהבות התפנור, וירד במדרגות העץ המוליכות אל המרתף. הדלת הכבודה נסעה לפניו המפתח הענק, ונפתחה בחריקת מהאה צורמת. ריחו של היין המשמר הכה בניחיריהם, ריח כבד וחמצוץ. חייות היין הסגלגולות נראו לאור הנר כהמון עינים סומות, מאימות ומחזירות, השומרות בקנאות על אוצרות המרתף. לרגלותיהם נערמו המון גרויטאות עתיקות: כליל בדיל שכורים המצביעים להתקדם מחדש, שאריות אריג ופסות פרווה, סלים שכור שלבים ואופן של עגלה – גבויכ חפצים שעברה שעתם.

ובכן, כאן נמצא איפה מתחבאו הפטר של הדירה, חשב משלם בלבו. אבא יפנה מיד את ערמת הגרויטאות לקREN זווית, וירים את ליח המרצפת" –

"כן, משלם", אמר הفرنس, פאלו קרא את מחות בנו. "פקח עין וחקק בזקרוןך את אשר תראה! אין לדעת מי מאתנו יזפה לשוב ולחשוף את מכני המחבוא..."

משלם פתח את פיו כדי למחות בנגד הaczherה הקודרת. הוא בקש לומר כי ככל יחו בריאים ושלמים, ואבא יוציא בעצמו את המטמוניים, אך גרונו השתקן ודמעות הציפו את עיניו. מבעוד

למסך הדמויות ראה כיצד אביו משעין את הסולם ההשבור אל הקייר, ומטרס בו אל מרוּמי המרתף. משעה לדורש הסיט ממוקמה קורת עץ שהשתלבה בין אריחי הקיר וחשף מאחוריה חלל אפל.

משלים הביא את שקיות הבד שנערכמו על השלחן, והן נחתו ב עמוקה הגוימה בקול נקייה עמו. אחריהם נבלעו פמותי השבט, חנפיה הכסף וגביעי הקדוש, ומשלים נשלח להביא את ספרי הקודש לבל יחלדו בידי זדים. הוא הביא את המגלה המהדרת הנתוונה בטורטיק כסף מריהיב, חמישים וnobאים, כרכי משנה ומלמוד וספרי הגאנונים – שאלות תשוכות ופרושים. הכל נבלע בגמחה האפלה.

"והיכן הגמרות שלך?" שאל האב ממרוּמי הסולם.

"אני אקח אותן עמי אל הכהן", השיב משלים, ונני הפרנס קורנו באשר: לתשובה זו צפה. לא לחם הווא הון עתק כדי לרכש את הספרים התקירים!

יום אחד – נזפר הפרנס – הופיע בשער בית הכנסת חיל נכרי נבוך ומלבלל, ובידו שלושה כרכים כתובים בכתב בבלאי רהוט על קלף עדין. הוא ספר כי רכש אותם ברומה כאשר נלה אל הקיסר במשפטו, ועתה ברצונו למקרים.

רבי איתיאל הניד ראשו בעצב לשמע הספר. הוא חזה בדמותנו את המשפחה היהודית שחיל זה פרק מנכסיה, ולאחר שגוזל מהם את כספם ותכשיטיהם שלח ידו גם בספרי הקודש שבמושתם... הוא עלעל בכרכר הראשון – ונתקף בתרמה.

בראש מסכת ברכות התנוססה שורה בודדת לאמר:

"זאת הויסד מרבית סעדיה ראש ישיבת גאון יעקב ניר, מפיו יקרא אליו ואני כותב על הספר, לסקל קמשוניים ולהסיר חרלים מנשחים משבשים ולהעמיד האמת על תלה" – –

רבי איתיאל נרעש. הוא הבין כי נקלע לידי עתק בודד הכלל את גסחת התלמיד שלב רב סעדיה גאון, ראשון רבוינו הגאנונים, ממשיכי מורשתם וממלאי מקומם של האמוראים הקדושים, מחברי העתקות משבשות התלמיד ! מסתבר כי כבר בימי החלו להעתיקת העתקות משבשות של נסחאות התלמיד. כל עתק משבש שמש לאחר מכן כמקור לספרים רבים שהעתיקו ממנו, והללו הוסיפו עליו גם את שגיאותיהם שליהם... רבנו סעדיה נחלץ אףה להכתיב את הנשח המדריך של התלמיד, אשר ממנו יעתיקו ואליו ישו בלם את ספריהם !

הוא המשיך לבחן את האוצר הנדריר – ומצא כי בסוף סדר טהרות מתנוססת חתימת יד קדרשו של רב סעדיה גאון באשור ועדות לנכונותה ההעתיקת. בלבו של הפרנס לא נותר עוד ספק כי יש לגאל את הספרים הקדושים משבים ולזנות את עולם התורה בנטיחת המסתך ביותר של התלמיד – הבא היישר מבית מדרשם של הגאנונים, מקבלי המסתרת וממשיכי המורשת של מחברי התלמיד הקדרוש.

הניצוץ שנדרק בעיני הפרנס לא נעלם מעיני החיל הנכרי, והוא העלה את המחיר לבבאים מסחררים. במחו של רבי איתיאל הדחד פעמון אזעקה שהתריע והזפир לו את הדין הנחרץ, כי אין פודים את השבויים יתר על כדי דמיון – אסור לשלם מחיר מפרק בעבר פריזן שבויים, כדי שלא לגורות את הגויים לשבת יהודים נספים – אבל הידעה המסעירה כי לפניו מנה הנשח המדריך של התלמיד, המסתך והבדוק ביותר, וכי אכן טמון המפתח להבנתן של עשרות סוגיות עמודות שהיו挈חות עד כה עקב שגיאות כתיב והשماتות שהשתרבעו לעתקים במוציאת השנים – כל אלו המריצו אותו להשלים את העסקה במחיר המפלפל. הוא ברך את הספרים בלחוחות כסף מהדרות, והענק אותם למשלם ביום כניסתו לעל המצוות.

בכל ערב נהגו האב והבן לשבת יחדו וללמוד בחברותא מתוק

הגמרה הנדרירה. מדי ערב היה נתקלים בנסח חדש אשר בהשמטה מלאה או בהוספת רמזו היה מעניק משמעות חדשה לסוגיה שלמה. לפעמים היה החדש טמון בהחלפת שמותיהם של האמורים החולקים – שהרי יש בידינו כללים קבועים כמו מהם תפסק ההלכה.

ערבים פשוטים היו הנסנים יושבים ורניים בחודשים שלמדו ובתוצאותיהם, ובכל פעם היה רב איתיאל נתן מחדש תודה לבוראו שזכה באוצר נדריך זה, שעתיד להאריך את מכמני תלמוד.

בעוד זמן קצר – חשב בלבו – יתרחיל משלם את למדיו בישיבות הקדשות. או אז יציג את העתק לפני רבונו הגאנים ויפרש לפניו את ממצאיו בשינוי הגרסאות הרבים. הם יאמצוบทלהבות את הנפח החישש, אשר יהיה כבר שגור על פיו של משלם. הדבר יעוז לו לחתוף את מקומו בין בחורי היישבה, ובכך תחזור עטרה משפחת קלוגנים לשנה –

כאשר שמע הפרנס כי חפיצו היחיד של בנו הוא לטל עמו את הגמרות היקרות לכפר גלוותם – לא היה גבול לאשרו! הוא השיב את קורת העז למקום, ודלג ארץ. בתנוועות מחשבות פרק את הסולם ועקר את שליבותו, ובכך הפק הסולם לערמת שבבים שתתמזה בהמון הגורטות. הוא לא יזכיר עוד לעינים ולא ירמז לגמחת הסתרים הנחכאת במורומי הקייר.

"ואני חשבתי שהגמלה מסתתרת מתחת לערמת הגורטות", אמר משלם.

רבי איתיאל חיך: "ואכן, צדקת". לראה מבוכת בנו, הסביר: "גם מתחת לערמת הגורטות יש גמלה, ובה מחרוזות זוכחות מלטשת, ותכשיטים זולים מצפי זקב. השוללים יחשבו שגלו את המסתור, יבזזווהו, ויעזבו את המקום".

"ואינה חושש שיגלו את הziיף, ויבינו שהוליכום שילל?"
 זיק של מושבה נצת בעיני הפרנס: "שכחת את חייות היין.
 הם יהיו כה שכורים, שלא ידרשו בין ימינם לשמאלים!"
 הם שבו אל הטראקלין. האם באה מולם וידיה עמוסות לעיפה
 בשיל בגדים. היא השlica אותם על ערמת חפצים שנערכמה
 במרפכו החדר ופנתה לשוכן על עקבותיה.

"חלה" קרא הפרנס לעברה –

היא עצרה, והסתובבה לעברו.

"אל טרחי פל לך. תרי את עושה בזה את מלאכתם של
 הגויים! הניחי להם לטרח, ולהוציאו במאי ידיהם את הבגדים מתוך
 הארוןות."

עיניה התרכחו בתמהון, והאב הניד בראשו בעגמה: "צר לי,
 אך לא נוכל לטל עמנו את המלחתה. ובעצם היא אינה נחוצה
 לנו בפרק הנתקה. האם בקרת בו מימיך? ודאי שלא! שאלו בן
 קית יודעת כי הם אינם נזקקים לכלי מטה, אף לא לבגדי شبת...
 אנו נארז רק את הדברים הנחוצים לנו, ואשר יביאו לנו תועלת!"

הוא נחש אל התבאה שעמדה בפתח החדר, תבה חסנה ומחשקת
 ברזל, והחל לרוקן את תכנה, שימושות פוך, כרים וכסתות. משלם
 התבונן במעשו והבין מדוע העבירה מרכבת על גלגולים ומדוע
 היא מכנה "תבת גלות". רק עתה הבין כי היהודים חיים בצל
 הגבורות ומצוים בכוננות מוחמדת להליכה בגנות. התבאה החסנה
 עומדת בזווית הבית, ומוכנה בכל עת לשמש ליעודה...

השימוש בתפוחות נזרקי לרצפת החדר. והפרנס הניח בתבאה
 שקיות מסמרים ופקעות חבלים, ועליהן ערם צורות מלח וספר.
 אלו הם המאקרים המבקשים בכפר, ותמורתם נתן להישג כל

דבר... לבסוף הניתה בתבה מעט כלי אכל, את שקיות הטלית והתפלין ואת גמרותיו של משלם הנתקנות בכריכת ספר הדורה. או אז יצא מן הטרקלין וקול צעדיו הרהדר במדרגות. הוא חזר לאחר רגע קצר ובידו תכרייך חדשני רבנו גרשום מאור הגולה, והחלף – סכין השחיטה שנשא עמו גרשום במנוסתו... בזיהירות רבה עטף את החלף בבד רך והניתם לצד אבן משחת.

"עתה נוכל לאכל בכפר מאכלי בשר כאןות נפשנו..."

"רבותנו של עולם", פקרה האם את ידיה, "מאכלי בשר בחג השבעות? ! מעולם, מעולם לא אכלנו מאכלי בשר בחג השבעות..."

בדלת הכנסייה נשמעו דפיקות רמות. העגלון הופיע בפתח, וגרר את התבה היבשה. קשלה לירחתי העגללה. בני המשפחה העיפו מבט אחורי בחרן החגיגי הטעבל בירק, נשקו למזוותה הפתוח, ויצאו אל הרחוב ההומה. הפרנס ירד אחורי כשהוא נושא בזרועותיו את גרשום המעלף. הוא הניתם אותו בעידנות לרגלותו המושב, והזדה למשלים לשכת לזראשווי. הוא חזר אל הבית, ושב והופיע בפתח פשайдיו ספר תורה זעיר ומדחים בפיו. "עצי החיים" שלו מצפים בספר ממרא ומעילו הלבן משbez פנינים. ספר תורה זה היה אוצר המשפחה. הוא לווה את רבנו משה מלוקא במשפטו מאיטליה למונצ'א ומוא עבר בירושה מאב לבנו – עד שהגיע זמנו ללוות צאצא נוסף בדרך ג寥ת הרת הסכנות...

רבי איתיאל נעל את הדלת בקפידה, למרות שידע היטב כי זה יהיה טרחת שוא. הוא ידע כי שכניו הגויים יפרצו אל הבית עוד בטרם יכנסו החלבנים אל העיר... בעיניהם דומעות רבן ונשך את המזוזה הקדושה, ושפתיו רחשו תפלה חרישית.

ברחוב הצר שרה מהומה וערוביה. עגלוות וכרכרות השתלבו והתנגשו, הסתובבו והתחפכו אלו באלו. תינוקות בכו ועגלונים

גדפו, אבות גערו ואמהות קראgo. מערבלת של אנשים וצורות, משאות ועגשות.

ובכל הmphומה הנוראה נשוא הגולים עיניהם דוממותם כלפי מעלה וסקרו בראגה את המשמש המתרמידה בדרכה מערבה ללא הפוגות. הם ידעו כי כל רגע שחולף מקרוב את בואו של החג הקדוש... העגולון אחיו ברסן הסוסים ופלס דרך במבווק העגשות והארזרות שגדרשו את הרחוב, ולאחר מכן הבקיעו להם דרך בבחורית הגויים הסקרים שהtagודדו מנגד כדי לחוץ בעזיבת היהודים. עתה האליף העגולון בסוסים והעגלה שעטה ברכבות העיר. הם עברו בשער החומה, נעצרו כדי לגבש את קבוזתם, ואז פנו ונכנסו אל תוך העיר. השביל החל וצר, עד שההפק למשול חתפות. מ שני צדיו התנשאו עצי ענק שענפיהם השתלבו ממצל וחתשו את אור היום.

ככל שהדרו לעבי העיר קלכה האמchia העבפה וסגרה עליהם בחומה בצויה, חומת ענפים ועלים אשר נפרצה מדי פעם בקרני של צבי מבהיל שהגיח מן הסבך וחצה את דרכם, או הוסטה לאזרדים בכלფוטיו האדריריות של דבר ענק שהבט בטהון בשירה המזורה החוצה את ממלכתו.

משלים הקסם ממילכת חמיה והצומח שלתוכה נקלע. הוא הבית בארכנבות המدلגות לרגלי העגלה ובנסנים המקפצים בין הענפים, נחרד לראה להקת זאים שלויטה אותם כברת דרך עד אשר נעלמה בסבך וקרא באימה לראה חזיר בר אימתי שחרחר לעברם בזעף בחשפו ניבים איפים. העיר היה נורא הוד – אך גם מסכן להחריד...

ובעוד משלים מבית סביבו בעניין זה רב, היהת תשומת לבו של אביו מרכזת – בשים! הוא בבחן את פסות הרקיע שהצינו בין ענפי העצים בחזרה גובהה והולכת. הזרר הבועק של שעות

האחרים המחלף זה כבר בצעע אפרפר עכור ועוגום של בין הערבים – והנה נמל בו גון ורדרד ענג, רמו לשקיית החפה המתקרבת... הוא נשא שיב את עינוי לפניהם ונחרד – הרקיע נצבע בארגמן עז. **שקיית החפה מחלת!**

"עוצר!" זעק אל העגלון, "אני רוצה לרדת מן העגלה!"

"האם נתרפה עלייך דעתך?" סגן העגלון לעברו והצליף בפוסים בחזקת. "מי זה יעז לעוצר בלילה, במצוע העיר?"

"חג הוא לנו, ואסור לנסע בו", – ענהו הפרשנס, אך לא היה זה זמן לדברים. העגלון לא שעה אליו, והركיע הפק לסלג פחלחל... הפרשנס התכוופף – ווונק החוצה!

פרק י"ד

בפרק אל הספר

העגלון נדחים. הוא משך בחזקת ברסן הטוסים והללו הזדקפו על רגליום האחוריות תוך השמעת צניפת מחה קולנית.

כל העגלות עצרו בזו אחר זו ונוסיעין ירדו לחקור את פשר העקוב הפתאומי. הם הקיפו את רבי איתיאל שעמד בשלוחה במרכו המעלג לנכח העגלון המשלהב. הלה נפנף בשוטו וצראח בחתמת זעם: "שותה מטרף – הן בגלוך נאבד כאן כלנו! חגי יהודי מצאת לך... החלטת להתאבד – לבילות את הלילה בעיר הנוראה" –

הפרנס פתח את פיו לעונות. אף דבריו לא כרנו אל העגלון הקוצץ, אלא אל אחיו למשע: "אחיכם, חגי השבעות התקדש עליינו – אל נא נחללו! חזקניהם וzecholim יסעו בעגלות, ואנחנו נפסע בעקבותיהם..."

"היעדר שורץ חיות טרף!" התירה בהם העגלון. "אם תאננה לכם רעה, הרי לא נקבל את שכרכנו!"

"יעשו היהודים כחפצם", החערב עגלון אחר בשיחה. "אנו נדליך את הפנסים בירכתי העגלות, והאור יבריח את חמויות. ובכלל, חמויות אין נטפות למחנה מגבש"...

העגלון הזעם משך בכתפו ועלה לדוכנו. העגלה התנהלה עתה

לאטה בדרכך האפליה, ואחריה השתקפה ערתת הגולים. הכהן צעד בראשם וספר התורה בזوروו. הfansים הצעירים שביברכתי העגלה האירו את פניו החירות והשתקפו באור קסום ב"עצי החיים" המכשפים של הספר הקדוש. אף אורים של הfansים השתתקף גם בעשרות עיניים נוצחות, צחבות ולטשות – עיניהם של המוני זאבים הסוקרים מצדי הדרך המשירה המתחננת לאטה...

הם פסעו דומים, וccoli צעדייהם נבלע בשוק הגלגליים ובחריקת מזותת העגלות. אי ממש עלתה ילתת זאים. צריחות ינשוף ולילית התמצאו בקרקורי צפרדעים ונسور צרארים. אף קולות בעלי החיים, כמו גם המית הרוח ורשוש העלים, רק הרגישו והעמיקו את דמתה הלויל שאפפה את הכל וצבטה את הלבבות.

ואז נשמעה הקריאה הרמה, קול מרטיט ומרעיד:

"ברכו את ה' המברך!"

בקול רם ובגנון חגיגי פתח הכהן בתפלה ערבית של חג, וכולם החרו חזיקיו אחוריו:

"ברוך ה' המברך לעוזם ועד!"

היתה זו תפלה מיחודה במינה. נgon החג עמד בסתרה לחדרת הלבבות. וهم "ערבית" – אותו פיות השזר בתקפת ליל החג – נשמע באלו נלקח מעולם אחר:

ירד צורי בעצמו, ונתן תורה לעמו,
ברעםים יזועות.

כל עצי היער אחזום חיל וסער,
והרים וגבעות...

borא עוזם, בחסדו שמך,
מפה כל צורם, ומגירות רעות.

**תפארתם הגדיל למעלה, לתהם לשם ולתהלה
בברכת כוס ישועות –**

משלם חור אחרי אביו על מלות הפיאות, ולבו נצבע בקרבו. פיות זה צריך היה להזכיר בבית הכנסת המואר ובלב מתרון! שם, בבית הכנסת הזהר מנגחותה המון הנרות והמקשטים בשלה פרחים וירק, שובים את הלב קטעי הפיאות המתארים את היהוד וההדר שבספטן התורה: על הרכנת השמים אל הר סיני הפורח במרחב דשא, על שמחת עם ישראל וחירות המלאכים... ואלו כאן, בלב העיר האפל, מקבלים משמעות מיה דוקא חרדה השופרת והלפידים הבוערים, הקר העשן והאש הגדולה. החש, הענן והערפל...

אכן, שתי פנים לה, לקבלת התורה: "אם תאבו ושםעתם – טוב הארץ תאכלו, ואם תמננו ומריתם – חרב תאכלו..."

אם תרצו – יairo אליכם המוני הנרות שבגבורת הענקית המשתלשת מכפת בית הכנסת, ואם לאו – יזרחו מוליכם עיני התאבים מצדי קדרה. אלו זכיתם הייתם מטענים על סלסולי תפlichtו של רבי יהודה הדרשן – ואלו עתה נמס לפכם לשמע צrichtת הינשוף ויללת הלילית –

נראה היה כי הרהוריו הנוגדים של משלם היו נחלת כל הaceous. תפളתם נארה בקול נמוק, ומשגשגתימה שבה השתייקה המרדכחת לשור, כשהיא מופרת מדי פעם בלביו של צד עיר ובמלמול נחונים של הוריו.

הם היו כה שקועים בהרהוריהם עד כי לא שמו לב לכך שהפרחים בין עצי העיר הולכים ונגדלים וענפיהם העבותים מתדלדים. מבעד לענפים בערו החור של הירח ושטף את השירה בצעב כספי כסום. העצים האחוריים נעלו מאחור, ואת מקומם תפס שדה קמה שהשתרע למלא העין. אור הירח האיף

את שטיח השבילים בונגה צהוב ומשב רוח קליל הרטיט אותם פalgo עמדו בתפלת חג נרגשת. ובמרכזה של שדה התבואה הבביר הזדקר גוש אטום, שחר ואפל,成长为 היה זה אישון זעם הקבוע בגלגל עינו של ענק. זה היה הכפר קרפן, אליו שמו הגולים את פניהם.

פרק ט"ו

קבלה הפנים

ה- **שירה שרכה את דרכה בדממה.** עיני האנשים כבדו מעיפות,
ורגליהם נגפו במחמותן הדרך. שקט קסום ומזר שרד סביב.
ולפתח הופהה הדממה.

קול חד פלח את האור, וームן קולות ענו לעמתו כאלו מקהלה
זועה של מלאכי חבלה פצחה באצירתה צרודה ונוקבת.

כלבי הכהר החדרו מרכצם!

השירה הקפה בכלבי הענק. הם חזו את שדה השבלים הבהיר
ביעף כגושים אפלים, מחרקרים ונוחמים. עיניהם הבורקות בלטו
מתוך השחור וניביהם הזרים הבהיקו לאור הלבנה.

אנשים שהירה הנבעתים הצטופפו באימה ונסוגו מפני עדת
הכלבים. תינוקות התעוררו וילדים פרצו בכלבי. האמהות המבזהות
גוננו על טפן, ופניהם האבות החוריגו. בחולל הליל נשא בלילה נורא
של קולות: נביחות הכלבים וקילות העגלונים, אריות בעה
והצלפת מגלבים.

ולפתח נשמעה קריאה חרישית והכלבים נרצעו בבמטה קסם.
פיהם נסגר וקומתם שתחה. הם נסוגו בעדר בבושים תפימות...
מפעבה החשכה הגיחה דמוית הנפחים אשר הכנעה את הכלבים

בhalb פיה. היה זה ענק, אשר נראה כגדם עז אדיר על רקע האפליה סביב.

"סבו על עקבותיכם והסתלקו מכאן!" רtan בקול עזין. "זה זו אינה מובילה לשום מקום!"

"היא מובילה לפקר קראון", ענה העגלו. "אני מוביל עמי קבוצת יהודים הבא להתחאסן בכפר במצות המושל".

"מצות המושל?" פַרְץ הלה בצחוך רוזם. "יזאיל נא המושל לאספם אל ביתו! השמעתם?" פנה אל הדמויות האפלות שנאספו סביבו, "מושלנו رب החסד הויל לזכותנו במצות הכנסת אורחים..."

מסביבו נשמעו נהמות רטון וזעף. אנשי הכפר התעוררו לשמע נביות הכלבים והגיחו מbulletם, והתגוזדו עתה סביר מנהיגם כשבדידיהם כל נשק מכל הבא ליד: קלשונות ומגלים, אלות וסכינים...

"סבו על עקבותיכם, וחוירו אל המושל. ספרו לו כי תעיתם בדרככם, ולא מצאתם את הכהר... אם תתקשו להתקדם הלאה, ישׁעוכם הכלבים בהר עין!"

רבי איתיאל פסע קדימה והתייאב לפני האבר הענק: "מיهو ראש הכהר?"

"אני הוא."

ובכן, שלחנו אליכם בידי המושל – אבל אין בכוונתי לקבל מתנת חנים! אנו נשלם לכם כಗמולכם על הכנסת האורחים שתנהגו. הבינו עמנו מעטמלח וספר".

"מלח!" התפעם האבר.

"ומסמרים, וחבלים, וכלי עבודה..."

"ובכן, מדוע לך שותק? הנה זהו סיפור אחר לגמרי!"

בכך החל משא ומתן מיגע ומתייש אשר נמשך עמוק לתוך הלילה, ובסיומו טفح הענק טפיחה אדירה על שכמו של הצרפת: "בא, וקרא לחבריך – אנו זרים אל הנייר!"

"כן" – ענה הצרפת והשתוחח מפבד הפה.

"ואתת תהיה אורחיכי!" נאם האכר ולפת באצבעות ברזל את זרועו.

השירה הגיעה אל הנייר הרוחבה שבמרפכו הנייר. ראש הנייר האימתי חילק את משפחות הגולים בין הזרים, וهم נעלמו בקבוצות לתוך החשכה הסמוכה. לבסוף צץ הענק לצדו של הצרפת והנחתית את ידו על שכמו.

"זהו זה", בשור. "לכל אנשיך סדרו מקומות לינה! אטה אורחיכי – היין אשתק וילדייך?"

הצרפת לא חלеб מן ההצעה. הרעיון לבלוט אתليل החג קדוש בבקעת האכר המגנם לא קסם לו.

"אשתי ובני עומדים כאן, אף בני השני מטל בעגלה כשהוא חולה ומחרר הברה, ואני שומרים עליו כל העת..."

הצרפת קונה שטרון זה יפטר אותו מן האروم הכספי, אך טעה טעות מרעה.

"הרי זו שערוריה!" צrho האכר הענק. "בן שוכב מחרר הברה, ואטה מפקיר אותו לאoir הלילה המזיק! היין הבוחר?"

הצרפת הצביע לעבר העגלה, והאכר פנה אליו וחרים את גרשום פלו היה זה צrho אורורי. באעדים מגשים צעד עם משאו לתוך העלטה, כשבמשפטה הצרפת ממחרת בעקבותיו בלב חרוד.

האכֶר נכנס بعد גדר כלנסאות רופפת ועדת כלבים קדמה את פניו בנביחות צהלה ובכרכורים עליוזים. הוא עשה את דרכו אל הבקתה האפלה שבמרפץ החצר, ובעת בדلتה הסגורה בכל כח.

"פתחו!" רעם בקצר רוח, "פתחו את הדלת, ומיד!"

מבعد לקורות העין נשמעו קולות רטiox וחריקות. הדלת נפתחה, ופערת לפניהם לוע אפל. משב אויר דחוס ומצחין עליה מתוכו והבה באפס.

האכֶר השתווח ונבלע בפתח החשוך. הפרש מושך בכתפיו ונכנס אחוריו. משלם אזר אמן ונכנס אף הוא, אך אמו חשכה את שפתיה ונשארה לעמוד בחוץ. היא לא מצאה עז לנפשה להפניש אל האורה המצחינה.

בפנים שדר חשך מחלת. האכֶר נעלם במעבה החשכה כשגרשו המעלף בזרועותיו, ואלו שני האורחים נצמדו אל הכתל ופחו לו לפסע פנימה.

לפתח נציג זיק אדמדם בפתח החדר. האכֶר השתווף שם ליד האח הגדלוה ופנה את מעטה האפר מעל לגחלים. הוא נפח בהם במפורח יד וזרה עלייהם קישמי קש. האש אחזה בקיסמים והאכֶר הצעית בה ענף ארן דקיק. ענפים אלו בערו לאטם ושםשו למאור. הם האורי פגר, והעלו עשן כלפיד.

לאודו של הענף הבוער נתן היה לסקור את פנים החדר – כי אמנם הבית כלו היה חדר אחד ענק. בקיר שפנוגד הדלת היה בנוייה אח ענקית. בעונת קיץ זו שמשה האח לבשול בלבד בלבד, ואלו ביותר שעות היום נתמנו בה הגחלים הלווחשות שמהן הפיקו אש לבשול ולמאור. למרגלות האח השתרעה תלולית קש ענקית. הקש רחש ורשרש, ומתוכו בלטו חמוץ גושים כהים כשהם מגיחים ונסוגים, עולים ויורדים חליפות... ערמת הקש שמשה כמצע

למשכבר וכשמייקה לכטוי עבור כל בני משפחתו של המארח הענק. כלם רצחו עלייה בערוביה מחלטה. חלום נמו את שנותם באדרישות מפגנית ומקצתם התעורר והרימו ראש כדי לבחן את האורחים הנדרירים שפלושו לממלכתם.

ולמרגלות הערמה שכבר גרשום, כשהוא מTEL פרקון...

הפרנס מסר לבנו את ספר התורה שהחזיק בזרועו ונגע אל גרשום, כדי להיטיב את משכבו ולבחן את מצבו. היא חרד לשפעתם של טלטולי הדרך על הנער המעלף, והיה בטוח כי אורי הלילה הצח ייטיב עמו עשרה מוגנים מאשר צחנת הבקתה היאימה...

האפר הבחן בפרנס העושה את דרכו לעבר ערמת התבן ופלט נהימה של שביעות רצון: "פָנָה לְךָ מִקּוֹם לִידֵ בָנֶךָ וְשַׁכֵּן. גַם אַנְיַ אֲמַצָּא לֵי פָנָה ! אָמַד מִלְדֵי יִתְגַּלֵּל עַלְיךָ – סַלְקֵ אָוֹתָו מִפְּנֵךְ בְּבָעֵיטה. כָּלָנוּ בּוּעָטִים בָּאָן זֶה בָּזָה" ...
"שכבר גם אתה !" הרעים על משלם. "ויהיכן האשה ? קרא לה מהר, אין לי פנאי !"

אף הפרנס לא העלה פלט בראתו לקרא לאשתו להכנס פנימה. הריח הנורא שעמד בחדר האトום, העשן ששסما את העינים, ומעל לכל צורת השנה הנוראה – כל אלו הצדיקו בריחה מהירה מן הפוקום הפתיריד הזה. הפרנס השתוקק לרוחם בעצמו החוצה, אף פחד לבל יעורר עליו את זעמו של הענק המגשם.

האפר הבחן במבטו המספר של הפרנס והבין את הסבה למובוכתו...

הוא גח בחסכה, ומהר להרגיעו: "אני מבין לך ! בונדי, אתה צודק – אין כאן מספיק קש... ילדים – הבו פבן לאורחינו. מהרו !"

ברחבי הארץ הענקית החלטה מזונה חפואה ומיד נחתו על הפרנס וגרשם המוני גבעולי קש. גם של קיסמי תבן! קצוצים וארכפים, לחים ויבשים... הם התערבלו באוויר ונחתו לאטם על ראשם ובגדריהם, ומלאו את האוויר ב.nihוח עוקצני של שחתת ותבן. גבעולי הקש נאחזו בפאותיו של הפרנס ובזקנו. הוא התכוון לשלוותם, פאשר הבחן כי הקש כסה את ראשו של גרשום. הנער חסר ההכרה עלול להחנק חילתה אם הגבעולים יכנסו לנחיריו – חשב בבעתה.

ואכן, גבעולי הקש חdroו לנחיריו של הנער ונשימתו נעתקה. הוא השתקן ונלחם כדי להכניס קרוטוב של אויר לראותיו המיסרות. פניו האדימו והכחלו – וזה הטיח לחולל החדר עטוש עד ורם. המאבק על האир לנשימה וההתעשותות החזקה העירו את הנער מעלה פונו העמוק. הוא בהה סביביו באטיות, וממלל משפט בלבתי נהייה. הפרנס הטה את אונו כדי להיטיב לשמע את משהלו של החולה.

"לקולוניה, מהר... עלי להגיע ל��ולוניה"... מלמל הנער המיסר. הפרנס ליטף את ראשו באחבה ומעיניו זלגו דמעות. "כבר הייתה ב��ולוניה", לחש לו, "כבר מלאת את השליחות הקודושה..."

"מה אתם מתחשים שם?" רעם קולו של האפר. "הוא משתוקק לאoir צח", השיב הפרנס, "עליה להוציאו מכאן החוצה! אנו נשמר עליו..."
עשוי כרצונכם, משך האפר בכתפיו החסנות והתחפר בערמתה הקש. "אני הולך לישן! עוד מעט יאיר השחר, ומחר מצפה לי יום עבודה מפרקת"...

הפרנס נושא את גרשום בזרועותיו ומחר לסתת לעבר הפתח. ממשם יצא אחוריו, והאכ'er השתקף מהתבן וליה אותם. טרק אחורייהם את הדלת, נען את הענף הבוער בקרקע ורמס ברגליו את הגזים העשנים. לאחר מכן נשא את דרכו לגבעת השחת המאכלסת.

פרק ט"ז

המנוסה מן הביקות

הפרנס הגיע מכאן הביקפה ומשם אחריו. אם ראה דמיות מיטשטשות עלות מן הפתח האפל, ונתרה לאחוריה בבהלה. פלטה זעקה חנוקה וסבה אחורנית כדי להפלט על נפשה מאמר הבהירונות ודמיות האימים שהרצות בו. עדר הכלבים הבחן במונסתה וכפר אותה, כשהוא נוהם באים וחוסם את נתיבה.

האשה המבילה עצמה במקומה, מיאשת ואובדת עצות. במתוך חלום הגיע לאזניה קולו של בעליה. היא הסבה את ראשה לאחור כמסרבת להאמין, אך לא הייתה בآن כל טעות: בעליה ניצב במרכו החצאר כשהוא שתוף באור הלבנה החור, והנער ממגנץ בזרועותיו. אחוריו עמד בנה וספר התורה הצעיר בידו, ו"עצי החיים" המקספים התייזו נגוזות ענוגים...

כל הפתחה והחרדה שהיו עצורים בתוכה התפוגגו בחת אחת והתנקזו ברכי עמק ומרטיט: "בוא, איתיאל – בוא ונברח מז המקום האים זהה. נפלט מן האנשים האימים והathan הנוראה... בוא ונצא אל העיר הענק! מوطב להיות בצלן של חיים פרא, מלחתgor בחסותם של חיים אדם" –

הפרנס הנהן בראשו בתoga וחשך את שפתיו בכל יצטרף לבכיה. הוא שב והזביר לעצמו כי חג היום, וכי חובה לשמח בו

— אף לא היה קל לעלו', כלל לא... מראות החדר הפפרי הgas רדפו אותו וערמת הקש רוחשת הראים נאבה לנגד עיניו. האם כך יאלצו לגור בין הפפירים המגשימים? האם כך ישכנו את בני משפחתם?

משמעותה של הגלות הבירה לו בתוככי הבקתה במלוא עצמה. לא היה כל ספק בלבו כי העיר האוצר אכן עדיף על פנוי הבקתה הנוראה...

הם יצאו מן החצר המרפסת בצעד אטי כדי שלא לעורר את זעם הכלבים. רק פאשר עברו בשער החישו את הלוכם עד אשר שבו לרוחבה הכהר — שם עמדו בהלוכם והבטו סביכם בתדהמה:

הכהר הענקית שהיתה שוממת לחילוטין אף לפני שעה קלה, המתה אדים! המוני גברים ונשים סבבו בין העגולות החוננות. התרגשות עצומה אפפה את כלם ויכול לחש כבוש עלה מן הקהיל.

דבר מה חיריד את הגולים.

משהו התרחש כאן!

מיشهו הבחן בפרנס המתקובל, והידיעה על בואה פשטה בקהל כאש האווז בשרה קוצים. הפרנס הקף מיד בהמון נזעמים. קול הלחש הפך לזעקה, וכלם דברו בבית אחת.

הפרנס הכבוך הביט סביכו בתהון והשתדל להבין את המתרחש. במשך רגע ארוך בנה בקהל הנסער — וזו הבין הכל!

האנשים הלו — כמווה עצמו — הזמנו להתרעם בכתפי הפפירים. וכמווה פלו את דרכם ברפש ובצחנה לתוכה הקבורה באדמה עד ח齊ה, והזמנו להשתטח על גבושים תבן מהבילה, הם ונשיהם וטפס, בcliffe אחית עם האפר וכל משפחתו —

אין אףוא פלא בכה שנמלטו מיד, הבקיעו להם דרך בטבעת הפלבים והחפנסו שנית בכפר הגודלה כשהם זועמים ומתחספלים... ואין עוד פלא בכה שמהרו להתגוזד סביבה הفرنس ולחטיח בו כל זעם ותשפולם, כאלו הוא האשם במאם...

רבי איתיאל נסה להרגיע את הרוחות. הוא הבין את מצוקתם הנוראה, אבל הבעייה רצינית מכך לפתר אותה בעזקה ובטרנויות. עליהם להריגע ולמצא מוצא. עליהם לדון בעניין בלבד ראש ובלילה. הוא נסה להרגיע – אך לשוא. הקולות החלו וגברו והתרגשות הלכה וגאתה. העזקות התנשאו והקולות השתקהבו – וזו ארע הדבר שרבי איתיאל בקש בכל לפו למנעו:

גרשם התעורר!

הוא נשא את רשו מעל לזרועות הצרפת, ושאל בקול צלול:

"היכן אני?!"

בארח פלא חדר הקול חזק מבעד למסך הרים והטרנויות, והקהל השתתק בפתאומיות. שאלתו התמיה של הנער נותרה תליה בחלל האוויר. גרשם התבונן סיביו, וחזר על שאלתו:

"מי אתם? היכן אני נמצא?"

"יהודים אנחנו", ענה הצרפת ברך, "ונאפה נמצא בכפר קרפון".

"קרפון", חיר גרשם על שם זה. "היכן היא קרפון זו? כלום רחוקה היא מקולוניה?"

"אין היא רחוקה. כארבע שעות רכיבה, או כמה לך יום..."

"יוםTEMIMIM של חילכה?" הודיע גרשם. ערכנותו שכח אלין. הוא חלץ את עצמו מזרועותיו של הצרפת והציג רגליים כושלות על הארץ:

"יהודים ו҂חמנים – עלייכם לעוזר לי! עלי להגיע ב מהירות ל科尔וניה. עלי להזירם!"...

הפרנס תמה ב עדרינות, ואמר לו ב קול רך: "הרגע, גרשום... אני הנקה בני קולוניה. ב בקר יום זה הזהרת אוטנו מפני נסעי האלב, ועתה אנו ב כפר גלויתנו".

גרשום בחה ב פנוי הפרנס – ונזכר! הוא נזכר ב נדוריו ב יערות, וב התמונותיו על פנוי הגשר. ביקצתו ב בית הפרנס ובראיון בארכמן הארכיבישוף...

"אנו ב כפר!" צהיל גרשום, "נצלנו..."

רק עתה הבחן בגבעולי הקש שנאחזו ב גדי, ונעיר אותו מעליו ב בת אוחז מבדחת: "יבכן – נהגים לנו ב הכנסת אורחים למופת, ממש במספר במשנה!"...

מלים אלו הצביעו מחדש את זעמו של הקהיל: "הsharpם – הכנסת אורחים למופת!"...

אבל הפרנס לא שעה אליהם כלל. זיק של הבנה נצת בעיניו, והיא לפת את זרועו של גרשום: "אמור נא, מה מסpter במשנה, בני? לאייזו הכנסת אורחים פונתק?"

גרשום הביט בו ב תמהון: "אני רואה כי כל כלי מטבח ב קש. מהican נדקנו בי גבעולי? הרי זה ממש בדברי המשנה ב מטבח שבת, שהאקרים נהגים לפנות את אסמי תבואתם כדי לשכן בהם אורחים!"

"הsharpם, אחים?" קרא הפרנס באוני המתקהלים, המשנה קדושה פתרה את בעיתנו! עם שחרอาท'אב לפני ראש ה כפר, ואדרש ממשו לשכן אותנו באסמים ורחבי הידים!"

ההצעה נתקבלה בקריאה הסכמתה והתלהבותה, והפרנס נשם לרווחה.

ואז לחש משלם באזניו:

"אבא – לא יהא זה מחר... ראה, אבא – הנה השחר כבר מפצע!..." ואכן, השמים נצבעו בסגול עמוק שהלך ויחיר מדי רגע. כלם מהרו לטל את ידיהם והתעטפו בטליתותיהם האחוריות.

"מנוג עתיק הוא, להיות ערים כלليل שבועות", אמר הפרנס. "אך דומני שזו הפעם הראשונה שקיימו מנוג זה בהדור – אנשים נשים וטף... גרשום, אתה היחיד שישנת. התכבד וברך ברכות השחר וברכת התורה, ותוציא את כלנו ידי חובה".

לאחר מבחן הפנה רבי איתיאל את פניו לעבר ירושלים הקדושה ונפתח בקול ערבית פסוקי הפתיחה של תפלה השחר:

ה' – בקר תשמע קולי,
בקר אערך לך ואצפה...

העדת הקדושה עמדה לפני בוראה בתפלה נרגשת. כלם, אכן אחד ובלב אחד,ocabו אורה אשמרת בקר של יום מתן תורה. כלם פנו את לבם למקום המקדש, ודומה היה כאלו צפו לקול השופר וללפידי האש שיקראום להתייאב לקבלה התורה...

ספר התורה הוזיר של רבי איתיאל נפתח בהתרגשות עזה לקרהת עשרה הדברים אשר נתנו ביום זה בהר סיני. לפני קריית התורה התכבד רבי איתיאל באמירת פיות ה"אקדמות" – אותו פיות נשגב אשר חבר אך שעם מעתות לפני כן בידי רבני מאיר, שליח האבורי בקהילת ורמייז. אך בטרם פתח באמירת הפיות נגע רבי שמחה הכהן לבוך את ברכות התורה. הוא חפן בחזקה

את ידיהם הכסף ועצם את עיניו, ובקול רועד מהתרגשות נטן
תורה לבראו –

אשר בחר בנו מכל העמים,
ונתן לנו את תורה !

פרק י"ז

ישיבת קרפּוֹן

רבי איתיאל נפגש עם ראש הכהן, וביקש שהאכרים יקצו מקום באסמיים למשפחות הגולים. הוא הבHIR היטב שאינו מצפה למתקנת חנום, אבל עקב החג הקדוש הריהו מנוע מלהתמקח אודות הפהיר.

האכּר עזה את פניו במורת רוח. דרכו זו של משא ומתן היהת זרה לרוחו.

"אמֵר, יהוָה – אם תפנו חפּן מסמְרים עבורי כל אָסם שִׁיפּנה כדי מחציתו עבורהם?"

"חצֵי חפּן מסמְרים היה נראה לי כתמורה הוגנת, לו היה מטר היום לסהר..."

האכּר פָּלט מגרונו חרחוור עמוק, שאין לדעת אם הביע מורת רוח או שביעות רצון, וgis את חבריו לפניו האסמים.

הגה כי כן, בעית השפון נפתחה תוזות לגרשום אשר הזיכיר את דברי המשנה במשפט שbeta. אבל הפעם לא שקט עדין. הוא התבונן בעבודת האכרים ופנה בשנית אל ראש הכהן: "ברצוני שאסם נוסף יפנה כלו, מכל וכל!"

הלה הזדקף ומדד אותו במבטיו: "חצי מהحسن, חצי חפן מסמרים. מהحسن שלם, חפן שלם", נָהָם.

"זו הירושה הוגנתה", הסכים הfrancis, "אלא שהיום חג הוא לנו, ואין אנו סוחרים בו..."

החרחור שב עלה מפערם חזהו של הענק, והוא פנה לפנות את האסם.

רבי שמחה גחן ושאל את הfrancis: "לשם מה יש לפנות אסם שלם? מי המשפחה המפנקת שאינה מוכנה להצטופף בחזי אסם?" "אסם זה איננו מיעד למגורים", השיב הfrancis, "אנו נהפך אותו לבית מדרש!"

עיניו של רבי שמחה התרכבו, ופיו נפער בתדהמה. אכן, כיitzד זה לא אלה הרעיון במוחו? בית המדרש, אשר סביבו נרקמים חייניים – בשם בני ישראל חנו משביב למשכן אהל מועד...

החג חלף ועבר, ויידי הfrancis מלאו עבודה. הוא שפן את המשפחות באסמים, וארגן משמרות בעודה לשאיית מים וחתיבת עצים. הוא דרבן ועובד, הרגיע והשikit מחליקות – אבל עקר מעיניו היו נתונים לבית המדרש החדש.

תחת פקודו התגיסה כל הקהלה לרחת את האסם הענק. בולי עץ כבדים שמשו כספסלים, וקורות ענקיות נתמכו בגדרי גזעים והפכו לשלחנות. ארון קטנטן נבנה עבורי ספר התורה חזיר – ובית המדרש עמד על תלו!

עכשו הכריז רבי איתייאל על גיוס ספרים לבית המדרש. משלם תרם את גמורותיו היקירות, מכרכות הפסף. משפחות נוספות נשאו עמן מפקחות גمرا בזרות וכרכי משניות. אחרים הביאו עמם חמשים וספרי נבאים, קבצי פיותם ומדרשים.

רבי איתיאל רכז את הספרים המעתים וחלוקת קהיל הלומדים לקבוצות. בראש כל אחת העמיד יהודי תלמיד חכם אשר יקרה מן הספר ויסביר לשומעו את הכתוב. כל נוסדו שעורים לגמרא ולמשניות, למדרש ולפירוש הפיוטים. כל אחד מבני הקהלה בחר את השעור ורמת הלמורים אשר בה בקש להשתלב, ומהתבוזדים ישבו אל פאתי השולחן והגנו בוחפש או שפכו את מר שיחם בפרק תהילים חרישים.

הלמורים התקימו ברכזיות מאשמרת הבקר ועד שעתليل מחרת. בית המדרש הפך להיות ביתם של הגולים. הם התלבדו בקבוצותיהם, ולמדו בשקייה ובהתלהבות. כל מעיניהם היו נתונים לעולמה של תורה, ועמל התורה המשפח השכיח מהם את מצבם האים. הוא השכיח מהם את רוכשם ובתייהם שהיו לבז, את גלותם המרה ותנאי חייהם הקשיים. למוד התורה העלה אותם לעולמות רוחניים ונעלמים, ונטע בלבם אורה ושמחה.

רבי איתיאל פסע בין השלחנות, והטה את איזנו לקטעי ההסברים. הוא החערב בופוחים העירניים, ולביה את אוירת ההתמדה וההתלהבות. עיניו זרחו בענג והוא רוח נחת מייצרת הנעה –

"ישיבת קרפּוֹן"...

רק שניים מבני הקהלה לא נמנעו על תלמידי היישבה המפלאה: היו אלו צמד הרעים, גרשום ומשלם.

גרשום התואושש לאטו. אויר הכהן החזיר את האבע ללחינו ועיניו שבו לחייה, אבל חלשתו ברובה ותקה אותו אל מצע התבן וכפתה עליו מנינה מחלת.

אילם גרשום לא נכנע לחלהתו. לא יכול היה לשאת את הבטלה וחסר המעש. הוא השtopicק לשוב למדודו. לשין את אשר למד, ולהידר לנכבי סוגיות חדשות.

הפרקנס הבין למצוקתו של גרשום, אך לא הרשה לו לקום מפתחו. הוא גור עליו לשחות במנוחה מוחלט עד להחלתו, ופקד על משלם להשיג עליו ולמלא את כל מחסרו.

משלם שמח לשחות במוחתו של הנער מפגנץ. הוא בקש לדובב אותו על העיר ומנהגיה, ולשםע מפיו אודות הישיבת קדושה וראשיה. אך לשוע –

גרשום השתקק למד. אך ורק למד!

"אסור לך לחתać", הסביר לו משלם, "עליך לשמור על פחותיך..."

אך גרשום חיך חיוך רפה, והגע בראשו לשיללה: "הכל חיבים בתלמיד תורה", ציטט בלחש, "בין בריא, בין חולה ובין בעל יסורים... אם נזכיר מפני להצטרף אל הלומדים בבית המדרש ולהתפלל בו במנין – אלמד לפחות את דיניו וגדריו קדשו!"...

משלם דפדף בغمרטו היקרה למפקת מגלה, והחל לקרוא מתוכה בהתחלהות, בנגון הלמוד העתיק והמרגש: "אמר רבי יוחנן, בית הכנסת מתר לעשותו בית מדרש, שמעלים בקדש ואין מורידים..."

"להפך!" קטע גרשום את דבריו. "רבי יוחנן סובר שקדשת בית הכנסת עדיפה על בית המדרש, ואסור לשונתה! רבי יהושע בן לוי, הוא החוליק עליו" –

משלם הביט בו בתחזון ומשך בכתפיו: "אני קורא כפי שכחוב בגמרא! אך בעצם, מה זה משנה..."

"כל מלאה משנה בגמרא הקדושה. כל אותן וכל פג! האמן זכרוני בגד בי ביום מוחלתי? האם שכחתי את תלמידי – האמן הפכתי להיות גרויה שחוקה, שבר פלי?!"

הראה נא לי את הגמרא שביבוך" –

הוא נטול לידי את הגמרא והבית בכתיב, וכל גופו נרעם ברכיו עוצר. אכן, לא היה לו עוד ספק בלבך: זכרונו המפלא בגד בו. ולא בפרט זה בלבד: בעיננו החתוּף הבהיר גרשום בשינויים רבים בין הנשח כתוב שלפניו ובין הגרסה הזוכה לו.

משלים נדרם מעצמת הימי הפרטיט. גרשום בפה את זכרונו האבוד כאלו חרב עליו עולם, וכל אוצרותיו נשדו! מלות הנחמה והעדר שנפה לומר לו נשמעו נבוכות ומלאכותיות. לבסוף העלה את האפשרות, שיתכן זכרונו של גרשום כלל לא נפגם. אולי הנשח הזcuror לגורשו תואם את הגרסה המקבלת, ואלו השינויים מקודם בגורסתו המדעית של רב סעדיה גאון.

גרשום נשא אליו את עיניו שטיפות הרקמות, ושביב של תקווה נצת בהן. "למה פונתק", בקש לדעת.

משלים ספר לו את קורותיו של עתק התלמיד הופיע, ואך קראה לו את הקדמה המעתיק המתנוססת בראש הכרך.

גרשום האזין בדרכות, ולבסוף לא משל עוד ברוחו: "מהר, משלים", קרא בהתרגשות, "עשה נא עמי חסד: רוץ לבית המדרש, והבא משם ברך של מסכת זו! ברצוני להוכיח האמן היה פרחי לשׂורא, ואיני כי ריק מכל תכן..."

משלים יצא מן האסם ברים וחזר בעבר מספר דקות ובידיו הכרך המבקש. גרשום נטל את הגמרא בלחת ופתח אותה בידים רוזדות. העיף בה מבט, ונשא אל משלים עיניים מאירות וצוחקות: "רוואה אתה, אני הוא שצדקה! רבי יהושע בן לוי מעלה על נס את בית המדרש, ואלו רבי יוחנן מעדיך את בית הכנסת! ובכלל, כל נשח הגמרא כתוב כפי שזכרתיו, ללא כל שינוי... ברוך הוא, ברוך הוא!" – –

משלים הבית בחבריו ושמחה בשמחתו. "ובכן, ממשיך בلمודנו?"

"בן", ענה גרשום, "אך נלמד אף ורק לפני הגראשה המכבלת! מסקן מאי ללמד מותך גראשה ממשבשת. היא מחדירה טעיות, מבלבלה ומשבשת. היא אף עלולה להטות את פסק ההלכה!"
משלם החoir: "התבישי לך!" קרא בחרם, "זכר כי אתה מבזה את נסחו של ראשון הגואים! הזכר בגחלתו, לבל תפונה!..."
גרשום שתק לרגע קצר, וזו החל לדבר לאטו כשהוא בורר את מלותיו בזיהירות: "בונדי! כלנו פלמידיו של ריבנו סעדיה גאון. כלנו מתאבקים בעפר רגליו. תשוכחותו בהלכה הן נר לרגלוינו ופירושיו מאירים את עינינו".

"אם בן" – קטע משלם את דבריו.

אבל גרשום לא סימ: "אבל התורה אינה נחלת הפרט, יהיה מי שייה. היא נתנה לעם ישראל – ונומן התורה משביגח לבל תשכח מישראל! התלמיד הוא פרושה של התורה, והוא נקבע ברוח הקדש ובעזר אלקי, והשנחת הבורא מלאה את למדו במשך הדורות. וברבות הימים, כאשר התרבות הנוכחית והתפשטו טעיות המעתיקים – העיר היה את רוחו של גדול הדור לבחן את כל הנשיאות ולזקק את הגיטאות. ההשנחת בחרה למפקיד זה בסבי הקודש, ריבנו גרשום מאור הגולה, ונסחו התקבלה שלא עוררין בכל תפוצות ישראל".

"אם בן" – התערב משלם בשנית. אמכן, את כבוד סבך אתה תובע..."

אבל גרשום לא הגיחו לדבר. עדין לא סימ: "מלאכה כבירה זו שנעשתה על ידי גדול הדור בסיעע עליון, התקבלה בהתלהבות ואמץ בכל היישבות הקדושים – וזה בטוייה הנעלם של השנחת נומן התורה על פורתו, ולא נמירה בשום גראשה אחרת!"

משלם נסער לשמע ריחיתו המלחטה של הנשח היקר לו כל

כה. הוא אמץ אל ליבו את הברך הבהיר ורץ החוצה, לקבל בפני אביו על החוללה העקשן שאינו מוכן להרכין ראש בפני רבנו סעדיה, ראשון הגאנונים.

הפרנס שמע את הדברים והnid את ראשו בהבנה: "ראה משלם – איןך צריך לשכני אותי במעלתה של נסחת הגאון. אנו עמדנו זה מכבר על חשיבותה וערפה. ובعود זמן מה נציג אותה לבקרותם של גודלי התורה, ואז יוכחו כלם בטיבה ויואתו לאורה!"

משלם הנהן בראשו במרץ. "אם כן", אמר...

ופעם שלישית נקטעו דבריו: "אך מאידך גיסא, عليك להבין לנפשו של חברך: חרי הגראה הרגילה שגורה בפיו, ואתה חפץ לשנות עליו את כל עולמו ולסכל ברגע קט עמל של שנים שהשكيיע בשנוון מרדק –

ומעל לפל, גרשום חולה וזקוק למנוחה מחלטת. ההתרגשות והרגז אסורים עליו בתכלית! תפיקך הוא לעוזר לו בהחלמתו ולעוזיד את רוחו, ולמן עליך לנטר לו במקומו להפנס עמו ביריב מקום! –

חזר אל חברך, ולמד עמו כחפציו. בטוחני כי גרשום מצ庭 בעמינות ובהירות מחשבה, כפי שהוא מצ庭 בזכורנו המפלא. הוא מבחרך ישיבת מגנץ ואפשרות ללמד מפנו רבות!"

משלם עשה כן, וזה לא היה קל. רק למן החולמתו של גרשום וther. והוא עוד יצטער על שאינו לומד לפני הנפשה המתkn. אבל משהמשיכו בלמודם, נשכח הכל והוא לא ידע נפשו מרוב אשר. גרשום פתח בפניו צהר לעולם חדש ומפלא. הוא חדר עמו ל עמוקי הסוגיות והציב את יסודותיה המוצקים בעזרת המוני ראות ותקשיים. על יסודות אלו המשיך ובנה ארמונות מרהיבים, נוצצים בשלל רעיונות ומעפילים מעלה מעלה, נדבר אחר נדבר...

מישלום הבין כי נצבה לפניו בביואה חוררת מן האור העז הקורן מראשי הישיבה הקדושה שבמנצ'סטר, אשר גרשום נמנה על תלמידיהם.

פרק י"ח

הטבה

"שִׁבְתָּה קְרַפְּזָן" פֶּרֶחָה בְּמֶלֶא עָזָה.

: בית המדרש היה מלא מפה לפה מאשמרת הבקר ועד אישוןليل, ובני הקהלה הרגוזדו בו כשהם לומדים ומשגנים, מאזורים בדרכיות או מתוכחים בלהט. רבי איתיאל רוח נחת מישיבתו המקורית, אף דבר אחד העיב על שמחתו: ישיבתם בכפר התארוכה וההתארוכה, ולא נראה לה קץ. הכהרים החלו לגלוות סימני טינה וקוצר רוח, ונדרשו סחרות רבות יותר כדי לרצותם ולהפיס את דעתם. מלאי הסchorות והפסמים הלק' והדלד', והפרנס חישש מפני הפרענות המתקרבת.

הוא ידע, שביום שייאלו הסchorות שברשותם – יגשרו מן הכפר בגזרנים ובקלשוניות...

והנה עבר כבר ח'דש סיוון וח'דש פמויז הגיע, ומן העיר לא נחכלה כל ידיעה. נראה היה כי האלבנים חמקמו בקולוניה, וממאנים יצאת ממנה...

אף בבקר היوم הראשון, ר' לחדש פמויז, נראה ענן אבק בפאתי העיר, כשהוא עוטף פרש בודד הדוחר על סוס מהיר. הפרש הגיע אל הכפר ומסר לפרנס את הארכיבישוף מושל קולוניה, בה התבשר הfrans כי האלבנים עזבו את העיר והיהודים רשיים

לשוב אל בתייהם. הגולים הגיעו על הבשורה בקריאות צהלה ושםחה. הם חיכו ומחו דמעות אשר, הוזו לבוראם על האלתם ונפנו לארץ את מטלטלים.

הפרנס נפרד מבני הקהלה הנרגשים וחזר עם הפרש אל העיר, כדי לשכר עגלוות להסעתם של הגולים ומטענים.

הלילה האחרון בפרק עבר על הגולים באזיפות מתוחה לשובו של הפרנס. הוא חזר בבוקר יומם המחרת בראש שירת עגלוות, והגולים הצטופפו סביבו ומהיטרו על ראש מבול של שאלות נרגשות:

האם סייר בשכונות היהודים? באיזה מצב מצא את הבתים?
האם החרס רב ומחרבן נחרוץ?

האם בני הקהלה החלו כבר לחזור משאר הכהרים? האם החלו כבר בעבודות לשיקום הבתים?

רבי איתיאל עמד דום ולא פצה את פיו. חמון הקולות דעה, ומלמול של תדרמה תפס את מקומו.

ללבם של הנוכחים חזרה מושמעותם של האללים הפהים שעטרו את עיני הפרנס האדומות, ופשר שתיקתו וחורון פניו.

אך יותר מכל זעקה אליהם הקריעה שקנע בגנו – –

משהיתה הדממה מחלטה, נשא רבי איתיאל את ידו, והחל בדבריו בקול עצור.

– “**אחים** –

סירתי בשכונות היהודים וסקרתי את בתינה. חלקם עומדים על תלם פשהם פרוצאים ושודדים, ואלו האחרים הפכו לעיי חרבות ולאודים עשנים. חלקם לא שפר מגורל בית הכנסת הקדוש אשר

עליה בלהבות בקרובן עולה ועמו אחינו הקדוש, רבי יצחק ברבי אליקים..."

אנקנת תדהמה פרצה מן הפירות, וקולו של הפרנס גבר, והפה להכרזה נרגשת: "אבל אנו נחלץ לשיקם את בתינו באיש אחד, ובנה מחדש את בית הכנסת במשנה פאר וחדר!"

ושוב נשבר קולו: "אני יודע, אחים, אני יודע במא זכינו, שנותרנו בחיים.

ואולי – אולי הם שזכו...

אולי חלום של אחינו הוא ששריף עליהם... ובגורלם עלתה הזכות הגדולה... למסור את נפשם על קדשת השם!

כן, אחי – נותרנו לבנו מכל קהילת קולוניה! –

כל אחינו נטבחו לאرحم... הם נתגלו בכפרי גלותם, ונחרגו על קדוש השם" –

זעקת שבר בקעה מתווך הקהיל, וכולם פתחו בחתפלת "קדיש" נרגשת לעליי נשמות הקדושים.

רבי איתיאל שאב את ידיעותיו מקמצ פליטים שפעה בין החרכות העשנות. לאחר זמן הקidisן הפרנס ימים רבים לאסוף ידיעות וללקוט עדויות, עד אשר נפרשה לפניו התמונה המלאה, מחרידה בזעות הטבח ונוראת הור במחוזות קדוש השם.

הצלבנים שהוא בקולוניה במשך שלושה שבועות בשם מתחננים לגודוקים מגבשים ואוגדים אספקה למסעם הממשך. דומה היה כי כל מעיניהם נתונם להתחננים להצטידות, ואין הם נושאים את נפשם לאיד היהודים. אבל הכנסיותם הילכו ונשלמו, ושבות הפניי שלהם התרבו. הגיעו לאזנים שמעה של חגה נוצרית

הנחגה מדי שנה בכנסיית העז שבקפר נושא, והם נהרו לשם בקהוניהם.

ובכפר זה התחבאו שלוש מאות מבני קולוניה.

הגולים חסרי היישע פחדו מפני הבאות. הם גרו שלושה ימי צום וצופים, כתעניתם של יהודים שושן ביום גורת המן.

וביום הרביעי ליוםם, הוא ג' פמוץ, האסוף בכפר בקהוני החלבנים אשר פתחו את חנות היום בצד היהודים הנחבים. הם האיבו לפניהם את הבררה: למות או להתנצר, וכל היהודים בחרו במוות קדושים. הם נהרגו בזה אחר זה, עד שנותרו מהם שניים בלבד. היו אלו רבי שמואל ברבי אשר, ורבי יצחק הלוי.

הגויים שפורי הקם החלטתו להטביל את השניהם לנצרות בעל כרחם. הם גרוו אותם אל גרות הנהר ונשו להטבילים לנצרות במימי הרינוי. השניהם נאחזו בשרכיו החוח בכל פהם, ונלחמו באריות. רבי שמואל נפל חלל מן המכות האימות שנתה עליו, ואלו רבי יצחק הלוי אבד את הברתו. הגויים החוגגים הטבילוו ברינויו בעודו מעלה, והתפזרו בהרגשת נזחון מרוממת.

רבי יצחק הלוי נעור מעלה פנוו העמק לאחר שעונות ארפות של חסר הברה. הוא זכר במעמעם את אשר קרוו ורעדתו נתבלעה עליו מרוב צער ויגון. הוא שרע את זרכו לקולוניה עירו, וסבב ברחובותיה בודד ואבל. הוא נפרד מחרבות בית הכנסת השרויף ופקד את שכונת היהודים העוזבה, לאחר מכן השתרך אל הנמל והטביע את עצמו במימי ברב יגונו.

הנהר סחף את גופתו במעלת הזרם, והוא צפה ונפלטה על חוף של הקבר נושא – ליד גופתו של רבי שמואל...

כק מזאים הפרנס ובני לויו לאשר הגיעו לכפר נושא לקבור

את החללים, וهم קברים בקרבת מישטי על שפת הנהר, במקום בו מצאים.

**הנאהבים והנעימים
בחייהם ובמוותם לא נפרד.**

איש לא נותר בחיים בConfigurer נושא – אך עצמאותם של הנוצרים לדם לא דעה. בו ביום פנה האספסוף אל הConfigurer אילינא וצר על היהודים שנמצאו בו.

גם בפניהם העמידו את הברירה בין מות לבין שמד –
וכולם בחרו במות והתאבדו כאיש אחד.
ה' ינקם דםם.

האספסוף חגג את הטבח בהלוות שכורים שגמשכה עד לאור הבקר.

בבקרו של היום חששי פנו אל הConfigurer ויכלינקהנו.
 הם גוררו את היהודים אל שפת נהרונו כדי להטבילים בו לניצרות –
 אבל כלם הטבילו את עצםם במימי הנהר ונסחפו הלאה בזרם הנהר.

הםשמו את מבטחים בקר ה' הקורא ומכראי:
 אמר ה', מבשן אשיב –
 אשיב מצלותם – –
 הרוצחים לא אמרו עדין די.

הם הגיעו אל הConfigurer זאנץ' לפנות ערב, בעת התקדש השבת.

היהודים הסתגרו בבית הכנסת וקיבלו עליהם את השבת. מיד לאחר תפלה ערבית קדשו על היין וישבו לאכל את סעודת השבת. הזרים צרו על דלותות הבניין – והנצורים זמרו את זמירות השפט...

החלטות החסנות עמדו להכנע בפני הלחץ העזים – והנצורים ברכו את ברפת המזון. כשהגיעו לסיומה, הוסיפו בה קטע חדש ונורא:

הרחמן הוא ינקם ביום הגנאים אחרים, לעיניהם –
את נקמתםدم עבדיו השפוך –
והעתיד להשפך –

ואז נפרצוי החלטות, וחרוזחים פרצו פנימה...

בבוקר יום השבת נרצחו באכזריות יהודי אלטניר, וביום ראשון הגיעו הפורעים למירא. היהודים נטו להפלט אל בית המושל, אך הלה הציע להם להכנע לתחייבות הזרים ולהתנצר. היהודים לעגו לדרישתו ובחרו במות קדושים.

את מוארות המניעות הלו העלה על הכתב רבנו אליעזר ברבי נתן הלוי מגאנצא, בן הדור ההוא, ב"קונטרס גזירות תנתנו". וייחי יכולתו לספר את הדברים לא יכול עוד להתaffle וישא את קינותו על קהילת קולוניה הקדושה, ויאמר:

על חסידי קולוניה,
ארך מסped וקינה.

על קהלה קדושה וגינה,
חשובה, וכל מעשיה באמונה
מעשיהם ישרו בעיני שוכן מעונה,

מִסְרָה נַפְשָׁה וְאֶחָזָה בִּיקָרָת קֹוְנָה –

– וְנִהְיֵה נֶהְיָה עַל חֲסִידִי קֹולָוֹנִיה.

עַל קָסֶל הַקָּדָש שֶׁבְּקוֹלוֹנִיה קֹוְלִי אֲרִים,

עַל הַרְגָּתָם אָסֶפֶד בְּכָל הַעֲרִים.

אֶעֱלָה וְאֶרְדֵ לְקֹוְנָן עַל הַהֲרִים,

סְפָדו וּקֹוְנָנו לְדוֹר דּוֹרִים –

– וְנִהְיֵה נֶהְיָה עַל חֲסִידִי קֹולָוֹנִיה – –

פרק י"ט

הנושה האוצר

הפליטים חזרו לעירם בקהל דממה דקה, בראש מרכז ובעיניים - דומות. הם חזרו אופמי גון ואבל על אחיהם שנטבחו, ובכלבם תחיה אלמת בךבר גורלים ועתיקם.

הם ירדו מן העגלות ופנו איש לביתו החרוס. עמדו על גלן החרבות ושאפו לראותיהם את אדי העשן שהtmparo מון האפר. דממה מעיקה שורה סביב. גברים מחו דמעה, ונשים גחנו להרים סיר מפח ובדל רחיטת חרוקה.

הפרנס עלה במדרגות ביתו.

המדרגות - זה היה כל אשר נותר מביתו הגדל, ומעברו الآخر השתרע גבוב של קורות מפחחות וגושי אפר.

הוא נשא את מפטו סביב, והפליטים באו והתפנסו סביבו, צאן סביב הרועה...

"אחוי", פתח ו אמר בקהל רח, "אל נא נפל ברוחנו. ה' נמן ו ה' לך, וברצותו יתנו לנו שוב... אנו נשוב ונבנה את בתיינו בלחות משתפים, ונחידש את תפארת קהילתנו בקדם!"

לצורך השקומים ידרשו סכומי עתק, ואלו הקרה שדוקה וחרסית כל. אך לזאת איןכם צריכים לדאג. ידוע לכלכם כי בראשותי שלוש ספינות המבאות שהורה מארצות המזרח. אמבר את אחת הספינות על תכולת, ובתמורה נשים את בטינו ונוקם את הריסות בית הכנסת!"

מתוך הקהל נשמעו קריאות החפיאות ושמחה. כלם הביעו את הוקרתם לתרומתו הנדירה של ראש הקהל, ובלבם שבה ונעירה המתקנה לחיים של תורה ושלוה פמאז...

ולפתח נברה תוכנה בקהל והוא נחצה לשנים.

פלגת חילים פלסה את דרפה בהמון ההומה וכתרה את הפרנס. מפקד הפלגה פסע קידמה, והורה לפrens להלצות עמו אל הארכיבישוף, מושל העיר.

פיו של רבי איתיאל המעוט בחזק: "בונדי! הוא טובע את פרעון השטר שהפקדתי بيיד... מסתבר כי שעתו דוחקת מאי!" הביט סביבו, ואמր: "משלם וגרשם, קרבו נא אליו. אתם הייתם נוכחים בפגיעה הקודמת – הלו אלי גם עתה!"

"אבל, אבא – וכי מה הנה חיב לו? כלום תשלם לו עבור רציחתך של رب אחינו – תמורה הטעה הנורא שנערך בהם? כלום על השמירה שלא הפקיד על בטינו, ועל שלא מנע שד ובזה?"

"אתה צודק, משלם", הניד הפרנס בראשו, "אבל שטר הוא שטר, ואת החתימה עליו יש לכבד! הבה גלך" – –

הפעם כבר לא התבקשו לחכות באולם המבויא, אלא הכנסו מיד אל הלשכה המפוארת.

הארכיבישוף ישב על הכס המפואר ומיד אוחם במבטו הקפוא,

כאלו לא עזב את מושבו הרם במשה כל אותו חדש נואר. כאלו היה פסל יצוק.

הוא קדם אותם באותו מבע פנים ובאותה תקופה ממש – והזכיר למשלים עכbis ענק השוכט על קויריו ומחכה בסבלנות לקרבותן שיליכדו בראשתו ויסתובכו ללא מוצא.

"ברוקים השבים לערים" – הכריז הארכיבישוף בלשון חדש עלגת, כשהשפטיו מתחרבות בחיה, בעוד עיניו צוננות בקרח, "הכה חוריים, בהחבה, לא באים לומר שלום"...

"לא כלנו שננו", אמר הצרפת קדונית, "מעט מזעיר נותרו בחיים"...

"אני משותף בצערכם הכאב", אמר הארכיבישוף באדיות, שלא הורתה כלל על צعرو העמוק – "אך הבה ועסוק בעניינו: אני קימתי את חלקי בהסים, ופזרתי אתכם בין כפרי. המארעות שאரעו אחר כך חרגו משליחתי ואני בתחום אחוריותי. משומם מה, נמנעו עיניו מלתקל בפתחו של הצרפת.

"עפה הגיע מועד פרעונו של השטר עליו חמתת! בלייטהות זהב עוברות לסוחר, מדודות ושוקלות במשקל קולוניה"...

הצרפת הנגן בראשו, וענה: "אכן, גטلت עלי עצמי התהיות כבדה מנשוא כדי להצליח את אחי, בני קהלה – ולא אתחפש לחתיימתי. ידוע לך כי בראשותי שלוש ספינות המסייעות בין נמלי ארצנו וחופי המזרח הרחוק. שתיים מהן הגיעו לא מפבר אל הנמל כשーン טענות בסחורות יקרים ערף. שמעתי כי הפקחת עליהם משמר לבב יפלג בידי הבוזזים, ואני מודה לך על צעדך זה. ועתה, יש בדעתי למفرد את שפי הספינות על פcoilתן. בדמי הספינה האחת אפרע לך את חובי, ובדמי הספינה השניה נשטע לשקומה של שכונת היהודים ההרוסתה. הספינה השלישית עומדת להגיע אל הנמל בכל יום, והיא תשמש לפראנסתי.

הנֶּגֶך רואת אפוא כי חובי ישלם במלואו ! "

ארשת פניו של הארכיבישוף נשרה קפהאה כשהיתה. אף שריד לא התרכז בה לשמע נדיבותו ומסירותו המפלאים של הפרנס. כשהפיצה פיו, נדמה היה שהוא פסל מדבר: "שתי ספינומיך אכן עוננות בנמל, ואני אמנים הפקדתי עליון משמר. אבל לא עשית זאת כדי לשמר על רכושך – אני החרמתי את שתיהן לכיסוי החוב, וממשין לשליישת. קראתיך, כדי לדון בירתה החוב ! "

הפרנס לא האמין למושע אוניו: "את שתיהן החרמת ? מדוע עשית זאת – הן באחת מהן די לשלם את החוב ולהותיר ערך הגון ! "

הן שוויה של כל ספינה ותוכולתה עולה על עשרים ליטראות זהב ! "

הארכיבישוף שרבב את שפטיו בספקנות: "יתכן וזהו שווין האמת, אך במקירה פמבית ירד המשפט לך ממחציתו... אך לו גם יהיה בדבריך. אף אם נניח שתתקבל עבורן עשרים ליטראות זהב –

התווך מהו סכום חובה ? "

"חמש עשרה ליטראות זהב", ענה הפרנס בבטחה. "כפי שהסכמנו ביניו ! "

הארכיבישוף רכן קדימה בכיסאו – הפסל נע, חלפה מתחשבה במחו של משלם – ותקן אותו בהרגשה:

"חמשים ליטראות זהב ! "

פיו של הפרנס נפער בתדהמה: "לא יתכן !" מלמל. "אמנם דרשת חמישים ליטראות, אבל לבסוף התפשרנו על חמיש עשרה

בלבד... הן תוכל להוכיח בכך במו עיניך, כאשר תקרא את הכתוב בשטר".

לפלייאתו, זרחו עיני הארכיבישוף. אבלו חכה להצעה זו. הוא שב לתנוחתו הזוקפה, והפטיר: "בוחלת!" –

בתנוחה מלכובותית הוישט ידו, ושלה מבין קפליו גלימתו פסת קלף מגוללת. بلا לפתחה הוישטה לרבי איתיאל, והורה: "קרא נא בקול!"

הפרנס הכיר את הכתב. הוא פרש את השטר, והתחיל לתקראי מתוכו:

"אני, היהודי איתיאל ברבי קלונימוס, מתחייב לשלם לאדוני, הארכיבישוף הרמן השלישי, סך של חמשים" – דבריו נקטעו.

הוא נשא את עיניו בבעתה, והבטה בארכיבישוף המגוח.

"נפלה פה טעות", מלמל ביאוש. "מעודן לא הספיקתי לסכום עתק זה... ספמננו בגיןנו על חמיש עשרה ליטראות..."

פניו של הארכיבישוף התקשהו, והוא שאל בבקשתו: "האם זה כתוב ייך?" –

"כן, אבל..."

– "וזו מהימתק?" –

– "כן"

"והסכום הנקוב בו הוא חמשים ליטראות זהב?"

"כן. אך זו טעות!" התפרק, "לא יתכן..."

הארכיבישוף רקע במטחו בקצר רוח וחותם: "הסתכל בשטר מיל ה/or. האם זיהו? האם שננו בו את הסכום?"

הפרנס המסכן הגיביה את הشرط אל מול החלון והתבונן בו היטב. לא נכוו בו עקבות מחייב וטשטוש.

לא היה עוד כל ספק בלבו כי הוא האשם בכך: האריכיבישוף תבע הון עתיק של חמשים ליטראות זהב, וכך כי החמקח והצליח להזריד את המחרד לחמש עשרה ליטראות בלבד, הנה כאשר כתוב את הشرط גברו עליו עצבנותו ופזר נפשו והוא כתב "חמשים" במקום "חמש עשרה" –

טעות קטנה אך גורלית, העשניה לחוץ את גורלו ואת גורל בני עדתו...

הוא החזיר את הشرط לארכיבישוף, ופרש את ידיו בתחנה: "האדך אתק – ואפה תזקה בכל בית משפט! זהו בכתב ידי וזהי חממתי... אבל אני פונה אל לבך הטוב ועל מצפונך:

הרי זכור לך כי הסכמנו על תשלום חמיש עשרה ליטראות! אל תפקוד עלי את טעתי, אשר ארעה לי בשעה כה דחוקה וחפוצה...

את חמיש עשרה הליטראות יש בידי לשלם על ידי מכירת אחת הספינות, ובזמן השניה אשקם את קהלתנו החרבה.

אך אם תתקUSH על תשלום חמישים הליטראות, אלץ למפר את כל שלשת הספינות. קהלתנו המסכנה תשאר בחרבה, ואני אומת בערים ובחרס פל...

رحم עלי ועל בני קהלתי, ועל תנצל את טעתי!"

הנואם הנרגש וצעע את לב הנערים, והם צפו בחרדה לחשוכתו של המושל. וזו לא בושה לבוא:

"אין רחמים בענייני מסחר", אמר, וטמן את הشرط בין קפלן גלפתו, ונני הפרנס שחוג.

"הרי יהודי אתה", המשיך בבריוו, "וניהודים נושאים את אסוןם בראש מורים! גורלך ספר עלייך מרבית בני קהלהך! הנה נבחן את הדברים בהיותם:

אתה מעריך את שזון של ספינוטיק בששים ליטראות זהב, אך במכירה פמבית מספקני אם יגיעו לידי שלושים ליטראות. הן זהה דרכן של מכירות פמביות...

אננו נציג את הספינות למכירה, ועליך יהיה להשלים את היתרה. אם לא תשיג לך לעשות כן – תהפוך לעבד עולם.

קולו עמוק, נחת כקורנס על ראש מאזניינו הנדרמים. והוא המשיך בלי רחמים: "תהפוך לעובdot חתיקה באניות משותים. תבלה את ימיך על הפסל הנתקשה, תכללה את כחותיך בעובdot הדרגות והמרצת, ונכח החשוף יאנק פחה שוטו של הנונש". ולבתע הבזק האור בעיניו. רעיון עליה במוחו ובדח את דעתו: "ומי יודע – אולי יפל בגורלך לחזור באחת הספינות שהיו בבעלותך!"...

הרעין בדוח את הארכיבישוף, והוא פרץ בצחוק רועם.

"הרי זה ממש במאמר הנביא", השיב הפרנס בגאון. "משה קדורי התוכחה הנוקבים: הרצתה, וגם ירשת?"
גבותיו של הארכיבישוף נרומו בפליאה.

"חידה לי דבירך", אמר בנעם.

"רצונך למכור את כל רכושי במחיר מגוחך, ובנוסף לך להפרע מני, ולא מיל את קהלהך – וכל זאת על לא עול בכפנו!"

"אה, זה! אתה משחת את דרכך לrisk, ענה הארכיבישוף בעל לב האבן. "אננו נגנס מכירה פמבית, רשותית וצדקה! הפליעשה בחק. וזה לא תמיד טענת, שהיהודים שומרין חק!"

והפסל רטט מצחוק.

ואו התקרב גרשום אל כס המושל, ואמר: "הן מAMILא אי אפשר ערדין לגשת למכירה הפטמבית. הספינה השלישית טרם הגיעה אל הנמל, ואיננו יודעים מהו מטעןה" –

"הבלים!" פסק הארכיבישוף. "היא אמורה להגיע לכאן בכל יום!"

"נכון הדבר. ואתה משער כי במכירה פטמבית ימכו הספינות במחזית ערפן, ולא יסעו את החוב" –

"אכן, הדבר ידוע לכל..."

"אם כן", קרא גרשום, "אבקש לעצב את המכירה עד לבואם של הספינה השלישית. אנו נפנה אל קהלות אחינו, ונחפש בהן אחר סוחרים שייהיו מוכנים לקנות את הספינות ואת סחרותן במלחין האמתי והפטמי!"

כך יכול הפרנס לשלים את חובו במלואו, ועודין יותר בידיו סכום שיאפשר לו לשקם את מסחרו!

פניו של הפרנס אורו. בעיניו נצחה תקונה חדשה, והוא מלמל ברגש: "אלקיים יחנה, בני..."

בפניו של הארכיבישוף נקרה אכזבה גלויה, אף הוא התאושש עד מהרה:

"יהי כן", הסכים, "אך זהה דחיה מזערית בלבד! קהлотיכם הרוסות ושדיות, וממשימתכם נדונה מראש לכשלון".

חש שרביו לא עוררו את הרשות שבקש, לא ראה את הפחד המצחפה בעיניו של הנער, והוסיף:

"ירדו לכם –

מיד עם עגינתה של הספינה השלישית, תעורר המכירה הפמבית.
ואם לא תשוג בה מלא התמורה – ימבר אביכם לעבד עולם!
מכל מקום, ישאר אביכם במעצך, כבן ערבה. אך בור הכלא
עדיף עשרה מונים על עבודות בבטן הספינה..."
כל שנייה לא חל במבטיו העקש של הנער. בחור מוזר. ושם
צריך לומר: עם מוזר.

הארכיבישוף רעק במטחו, ושני חילים במדים צהובים פסעו
מחסה העמודים הנשאים וכתרו את הפרנס.
בטרם הוציא מן האולם הפנה את ראשו וקרא:
"לכى, בני, ויצליח האלקים את דרכם.
מהרו, כי השעה דוחקת" – –

הארכיבישוף רעק בשרביטו, וכמר לביש שחורים רמז להם
לbow בעקבותיו. הנחם אל המדרגות היורדות מן הארמון.

פרק כ'

במגנץ

הן ידיעה על מסרו של הפרנס ועל חובו העצום הפתה את בני קהלה בחלום. הם חרצו לגורלו של הפרנס הנדייב, והבינו כי בכך נסתם הגויל על סכומי השקום שלו קהלה החרבה.

רבי שמחה ערך מגבית מרום בין הפליטים. הוא קבע את שאירית חסכנותיהם הדלים ושרר בסוף קרפאה מהירה למסע הצלחה הבוהול שלו גרשום ומשלם.

בני קהלה לוו את הנערים עד לשער העיר, ונפרדו מהם בתפלה ובאחוליו הצלחה במשימת האחראית, הקשה, והנדונה מראש לכשلون...

העגלת שעטה בדרך העולה למגנץ. גרשום ומשלם ישבו מכנסים בעצם, כל אחד שקוע בהרהוריו. משלם הגה באיבו הנמק ברגע זה בטענה כלא טחוב על לא עול בכפו, ותמה כיצד ארעה הטעות האימה, איך זה נדחה ידו של אביו לכתוב "חמשים" במקום "חמש עשרה"? מעולם לא ארע לו לדבר זהה, גם לא בעתוות מתח ופזר נפש. אין זאת כי אם יד ההשגהה העלינה. זהה יד היא שפתחה על קולוניה – מרבית בנייה נהרגו באכזריות, והנותרים נצלו ממוות – אבל סאת יסורייהם לא תמה...

גרשום ישב לצדו ועיינוי בהו נכח. מראות הזועה שלו מצור

האלבנים בмагנץ שבו ועליו לנגד עיניו. הוא תמה בלבו מי נותר בחיים מכל בני הקהלה המפארת. הוא נזכר במנוסתם החפויה של רבי קלונימוס וחברתו במובci מחלות המבצ'ר: מה אלה בגורלם? כלום האלייחו להחטא ולהפלט?

לבו נ בא לו רעות, והוא חרד וחשש מן הפגיעה המחדשת עם עיר מולדתנו.

הפרקה התקרבה לפرشת דרכיהם ונאלצה להאט את מהירותה. דרכה נחסמה בהמוני עגלוות משתקות. הרכב ירד לביר אט פשר העפוב, וחזר עד מהריה. הוא ספר לנערים כי הקיסר הוציא הפוגה נספת במלחתו המתחשבת בצפון פולין, והחזר מסטר גודדים לאשכנגן. אחד הגודדים הללו צלח זה עתה את נהר הריינוס ושם את פניו לאכן, בירתה המדרינה, והצפת נחסמה כדי לפנות את הרפו.

משלים רגו על העpic וידי רעדו מהתרגשות. הוא ידע כי הזמן העומד לרשותם קצר ביותר, וכי כל רגע חולף עלול לקבע את גורלו של אביו. אף לא היה בפניו כל ברחה, והוא נאלץ להמתין לפניה של הדקה.

רק לאחר שעשה ארפה נפתחה הדרך והמשכו של המסע התאפשר. הרכב האלייף בטיסים, ועד מהרה הסתמננו באפק חומותיה הבוצרות של מגנץ. הם נכנסו בשער העיר וגרשו הדריך את הרכב בפטולי הספותאות – ולפתע השתק, ובזה נכח בתקה. הוא הביט במובכה אנה ואנה, ונסה לאטר את מקומו. ורק נרעד.

היא הבין כי הם עומדים בטבורו של המקום שהיה שכונת היהודים...

לרגליהם השתרע משטח של אפר לבנבן וגושי פחם, וריהם עשן קליש עוד נשא באוויר.

זה מה שנותר מן הקהלה המפארת...

לא הרחק מהם נבר זאטוט גוי בשכבת האפר, ושהה מתוכה גושי בריל מתקים. הוא נשא אליהם פנים מפחימים, ובוחן אותם במבט חזוף.

"היהודים חווים לךן, אה?" קבע בחרפה.

"האם לא נשאר כאן אף יהודי?" שאל גרשום.

"שם גר אחד", הציע הזאטוט לפאתו הכהן, "היהודי האחרון" – –

הם מנהרו למקום הורה הילד, והגיעו לצריף עז בודד ומפחיח שדלו פתויחה לרונחה. בפני החדר ישבה דמות שפופה רכינה על שולחן ענק, כשגבה מפנה אליהם.

הנערים הסתיירו את האור שחדר מן הדלת הפתוחה, והדבר הפurious לאיש במלאתו. הוא הסתובב לאטו ובחן אותם ברגע. גם משלם התבונן בו במחה רב, ואז קראו שניהם כאחד:

"רבי פנחס הכהן!"

"גרשום!"

ונפלו האחד בזרועות רעהו.

במישר רגע ארוך נעתקנו המלים מפיהם, אך שתייקתם דברה יותר מכל. היא בפתחה את העולם שחרב, חתנפץ ואבד...

לבסוף הופיע גרשום את השתקה:

"היכן הם כלם, רבי פנחס – כיצד זה נותרת לבודך?"

"כלם מתו מות קדושים", השיב רב פנהס. "הם מסרו את נפשם על קדושתם! מתי מעט נותרו בחיים – חלום התchapao בעת הגערות, וחלום היחלו מפציע הפטות שלהם. אבל הקהלה נחרבה עד היסוד והם הגרו לוורמייא, להסתופף בצל רבותינו העמלים לשיקם שם את הקהלה ולחדש את תפארתה.

אני נשארתי כאן לשמר על המגרשים היקרים, לבל יפלשו אליהם הגויים. אני בטוח כי היהודים יחוירו לכאן וישיבו את עטרת מגנץא לישנה. ובינתיים, התחלתי לכתוב ספר תורה לעלי נשות קדושים" –

והוא הצבע על השלחן הרחב, העמוס בגוילי הקלה.

"אמר לי", המשיך גרשום לחקר, "מה עלה בגורלם של רבי קלוניוס הפרנס וחברתו? האם הצליחו להפלט?" –

הן הייתה עמני כאשר ברחו ממלחמות הטירה – מה ארע לאחר שפרדו מכם וירדו בחומרה?"

רבי פנהס נאנח עמקות.

"זהו ספור ארוך", פתח ואמר, "ארוך ועצוב"...

קובצת הבורים עם רבי קלוניוס, הפרנס האמיץ ממגנץא, נמלטה על נפשה במלחמותה הנפולות של טירת הגמון. החורים חשו אחריהם בקדחתנות, ולא פעם אחת עלו על עקבותיהם ועמדו ללבם, אבל הקבוצה הנרדפת העמיקה לחדר במנהרות החשוכות, פנתה תלי מפלת שחשמו את דרכה וירדה במדרונות אבן תלולות.

במושרת המדרגות נחסמה דרכם בדלת מתקת חסנה.

הבורחים המסכנים התדרקו על הדלת הקרה באגרופים קמודים, אך לשוא. איש לא ענה מעברת השני. צעדי הרודפים הדרדו

מעליהם ונשemu במודר המדינות, ואנשי הקבוצה התפוננו לחדש את השם במות קדושים, כאחיהם באילאי הטירה.

ואז נפתחה לפניהם הדלת, וهم נרחקו פנימה לתוך העיטה.urdת המסתורית שבה ונטרקה בפני הדולקים אחריהם. מיהם נצלו בנים.

"היכן אנחנו מצוים?" שאל הפרנס לתוך החשכה.

"באגף האוורות של הארון" – באה התשובה מפי החיל האלמוני שפתח לפניהם את הדלת. הוא הנחה אותם לקיטון צר, ושלח להודיע להגמון על האורחים המצוים באגף השמור והסודי. hegמון שגר פלגת חילים לחוץ את פלייטי הטבח. החילים חדרו אל הטירה بعد פתח החומות הצופה אל הנהר, והבריחו את הקבוצה בסירות על פניו נהר הרינוי אל אוחצת hegמון אשר ברודשיים.

כלנו הודיעו לה' על האלמן, והחלטו כי מהרנו לדון את hegmon לכף חוכה... הבנו כי מבצע החלוץ היה מעשה נועז המורה על טוב לבו של hegmon – או על נקיפות המצחון שייסרו אותו...

רבי קלוניוס נקרא להתייצב בפני hegmon, והוא בקשני להלוות אליו. הוא פתח בדבריו תורת נרגשים, ובהגמון רוה נחת לשמעם.

"אכן", הכריז hegmon, "האלתי את גופכם, ועתה עלי להציל את נפשותיכם. גורלכם נתון בידי ואפס חבים לי את חייכם. עלייכם להודות לי על ידי המרת דתכם!"

הגמון גלה איפה את פרצופו השטני! מעשה ההצלחה היה מזפת שמד אפליה – והתקשר להפליא עם בריחתו המחרירה מן הטירה הנזורה והפקרתם של נתיניו היהודים לפנות...

רבי קלונימוס בקש מן הוגМОן שהות כדי להועץ בחבירו. הוא חזר אליהם וגולל בפנייהם את מזטחו הנפשעת של הוגМОן. סקביוצה הנסערת החליטה פה אחד למסר את נפשה על קדוש השם, כאחיהם הקדושים הרוגי הטירה. כלם התאבדו בקריאת שמע ישראל – ומכלם נותרנו רק אנו שנינו, הזרים ואני.

"בוא", אמר לי רבי קלונימוס, "בוא ונודיע להוגМОן על החלטתנו!" עזבנו את אחינו הקדושים המתוֹסִים בדם, והתייצבנו לפניו הוגМОן הנדמן. רבי קלונימוס עמד לפניו בגאון והוכיח על פניו על בגדתו המחפירה באוצריו היהודים וברוחתו הפ�זה מן הטירה, ועל מזטח השמד שركם בהבאתם של הפליטים אל היפר. "היהודים בזים להצומח הנואלוֹת. הם בחרו למות כיהודים מאשר להתבהש לאמונה אבותם!" קרא בהם.

"אם הקדושים רוצין על מצפונך!" זעק. הוא שלף מפיס מעילו את הפגון שבו התאבדו חבריו, ונעץ אותו בהוגМОן.
חili המשם עטו על הזרים והכריעווהו למוות –
וכך נותרתי לבדי, עד ראייה בזיד למחזה נואר זה של מסירות נפש וקדוש השם..."

רבי פנחס סים את ספירו המזועז ובחדר השתרעה דממה עצקה. הנערים התקשו לעכל את רשמי המארעות הנוראים. קולו של רבי פנחס עקר אותם מהרהוריהם: "ואתם, מה מעשיכם במגנץ?"

משלים החנער ושתח בפני מארכו את קורות קהילת קולוניה ואת דבר מסרו של אביו. רבי פנחס הניד בראשו בעצב ומשק בכתפיו בחסר ישע:

"אני נותרתי כאן לבדי, ולא אוכל לעזר לכם במאומה. עלייכם

להמשיך בדרככם לוורמייז – שם תמצאו את פליטי הטבח המנשיים להשתקם תחת הנגחתם של ראיי היישבה הקדושה".

השנים הזרו למאחרם וקמו ממקוםם. הוא היה אותם אל הփרירה ואוז נער ונען בפני משלם מפט חדר: "אמר לי – שמי משלם ברבי איתיאל... האין אתה נער למשפחה רבינו משלם הגדול אבי רבנו קלונימוס מגנץ – סבו של הפרנס הקדוש?" "אמנם פן", ענה משלם, "רבנו קלונימוס היה סבו של אבי".

"אם כך נתגלו לה לידי מצוה רבה – להשיב את החפץ לבעליו, הカリיז רבי פנחים, "בוא אחריו". בצדדים מהירים שבלביתו המפיח, ומשלם משטרך אחריו בתמייה. רבי פנחים פתח את מגרת השלחן והפיש בקדחתנות, עד שהשלה מתוכה חשוק קטן חילוד. "ברוך מшиб אביה לבעליה!" קרא בשמה, והושיטו למשלם.

משלם אחיו בחשוך החלוד בעדרינות. הוא לא היה נעים לפגע. אלו היה רואה ברוחוב, לא היה מטופף להרים.

"מה זה?", שאל.

"זה טבעת עתיקה אשר עטקה את אצבעו של פרנסנו הקדוש. לא תאר לה ולא הדר, אבל הוא החשיבה עד מאי. כאשר גסס בקש מני בשארית כחותיו למסר את טבעתו לאחד מבני משפחתו – אני שמח שנתגלו לה לידי הזכות לקיים את צוואתו של הפרנס הקדוש!"

משלם התבונן בטבעת החלודה ונunder אותה לאצבעו. החלודה טשטשה את פתווחי החותם, אבל ערדן נתן להבחן בו בצוותו של נשר פורש לנפים.

משלם קמט את מצחו בתהיה, והספר העתיק שביעלה בזיכרונו.

"אַפָּה מִזְחָה אֶת הַטְּבֹעַת?" שָׁאל רַבִּי פָנָחָס שֶׁהַבָּחֵין בְּהַבָּעַת פִּנְיוֹ הַמִּשְׁתַּפְנָה שֶׁל הַגָּעָר.

מִשְׁלָם הַנְּהָן בְּרַאשׂוֹ וְסִפְרָר אֶת סְפוּרָה שֶׁל הַטְּבֹעַת, בַּעֲזָרָם שְׁבִים אֶל הַמִּרְפֶּבֶה הַמִּמְתִּינָה: "מַזְאָה שֶׁל מִשְׁפְּחַתְנוּ מִהָּעֵיר לוֹקָא אָשָׁר בְּדֶרֶם אִיטְּלִיה, שֶׁם שְׁפֵשׂ סְבָנוּ רַבִּי מָשָׁה בְּרַבָּנוֹת.

בָּאוֹתָם יָמִים חִצּוּ הַעֲרָבִים אֶת הַיּוֹם הַגָּדוֹל וּפֶלְשָׁוּ לְאִיטְּלִיה, וְהַקִּיסֶּר קָאָרֶל הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אֲשָׁכָנָז נְחַלֵּץ לְהַדְּרָה אֶת הַפְּלִישָׁה. הוּא אָסַף אֶת צְבָאוֹ וַיַּרְדֵּל לְאִיטְּלִיה, וּבְלִיל הַמִּעֲרָכָה כָּנָס אֶת רַאֲשֵׁי הַאֲצָבָא לְמִשְׁתַּחַתְהָה. הוּא הַזָּמִין לְמִשְׁתַּחַתְהָה גַּם אֶת רַאֲשֵׁי הַעִיר, וּבְתוּכָם הַתִּיצָּב גַּם רַבָּנוֹ קָלוֹנִימָוֹס, בָּנוֹ שֶׁל רַב הַעִיר.

הַמִּשְׁרָתִים מִזְגּוּ אֶת הַשְּׁכָר לְגַבִּיעִי הַעֲנָק, וְכָלָם נְשָׂאוּ בְּרַכָּה לְהַצְלָחת הַקָּרְבָּן.

הַקִּיסֶּר הָגִישׁ אֶת הַיּוֹן לְשִׁפְחוֹתָיו, וְאֹזֶן זָנָק הַרְבָּה הַיְהוּדִי וְהַכָּה אֶת הַקִּיסֶּר עַל פָּרָק יְדוֹ. הַגְּבִיעַ נִשְׁמַט מִיד הַקִּיסֶּר, וְהַיּוֹן הַכְּתִים אֶת מְחֻלָּצָותָיו.

כָּל הַנוֹּכָחים עַמְדוּ הַמּוֹמִים לְנִכְחַת הַמִּעַשָּׂה הַמְּחַזָּף, וְחַפּוּ לְנִקְמָתוֹ הַנוֹּרָאָה שֶׁל הַקִּיסֶּר. הַלָּה תְּלָה בְּרַב הַיְהוּדִי עִינִים שׂוֹאָלוֹת, וְחַכָּה כִּי יִסְבִּיר אֶת מַעֲשָׂהוּ הַתְּמוּהָה.

רַבָּנוֹ קָלוֹנִימָוֹס נְשָׂא אֶת קּוֹלוֹ, וְאָמַר בְּקוֹל צָלוֹל: "דַע לְהָ, הַקִּיסֶּר, כִּי כָל מִצְבֵּיאִיךְ אָשָׁר שְׁתַו הַעֲרָב מִן הַשְּׁכָר יַגְפּוּ מְחֻר לִפְנֵי אָזְבִּיהָם. בְּשָׁכְר גַּמְהַל סִם מִהְעַם, אָשָׁר יַכְבִּיד אֶת תְּנוּעָתָם וַיַּרְדֵּם אֶת מִתְּמָם.

בְּמִעַשָּׂה הַחֲפֹז שְׁעַשִּׁיתִי זְלוֹתִי בְּכָבוֹדךְ – אָף הַצְלָתִי אֶת חַיִיךְ!"

וְאַךְ, בְּמִעֲרָכָה הַכְּבָדָה שְׁנִטְשָׁה לְמַחְרַת נְפָלוּ חָלָל כָּל מִצְבֵּיאִי

הקייסר, והוא נמלט לבאו משלה הקרב. גם סוטו אבד לו בסערה הפלחה, והוא נס רגלי לעבר הגבעות. האויב הבחין בקייסר הנמלט ופתח אחריו במרדף. סוטי המרוון העربים הילכו וקרבו, וגורלו של קיסר נחרץ.

או אז הופיע לפניו רבנו קלוניוס כשהוא דוחר על סוס מהיר. הוא ירד מסוסו ומטרו ליד קיסר – ובקיסר נמלט מן הפקוד בسرعة.

הקייסר לא שכח לשבי את חסדו.

הוא הזמין אותו לבוא ולהשתקע במגנצה עם כל משפחתו, וכך יצאו לדרך רבנו משה ובנו הגאנים – רבותינו קלוניוס, יקוחיאל ואיתיאל. הם הפיצו את אור התורה באשכנז, והפכו את מגנצה למגדלור של תורה וקדשה.

והקייסר קארל הגדול העניק לרבנו קלוניוס טבעת ברזל פשוטה ועליה סמל הנשך המועף, והבטיחו כי טבעת זו תפתח לפניו את שעריו הארמונ בכל עת שיקש ראיון עם הקיסר.

זהו סיפור הפלאה של הטענה החילידה.

הם הגיעו אל המרכבה, וגרשו שמע את סוף הספר בלבך. שני הנערים נפרדו מרבי פנחס לשלומן, ועליהם לארכבה.

"הצליחו ברכככם", ברכם הפליט הבזק, "ומסרו דרישת שלום לפלייטי מגנצה אשר בוורמייא! – בקשו אותם בשם כי ישובו לכאנ במדהה. הן זהה עירו של רבנו גרשום מאור הגולה ומלמדין. אסור כי תחרב ללא תקומה. אמרו להם זאת. אמרו להם כי פנחס הפהן מתחפה להם" –

פרק כ"א

הפגישה עם רשי

ל וורמייזא הגיעו בצהרי יום המחרת. גם כאן הייתה שכונת היהודים הרוסה בחלקה, אבל בניינים חדשים צצו במקום הנטישות ועקבות בניה קדחתניות נקרו בכל פינה.

שני הנוסעים הבחינו בקביצת נערים המתגוזרת סביב חלונות אחד הבתים, מהם הattrפפו אליויהם והבטו פנימה.

לעיניהם נגלה בפתח "פלמוד תורה". הילדים הרפאים ישבו בחצי גן ונשאו את עיניהם הנרגשות אל האורח אשר סובב ביניהם. היה זה רב קשיש ומאריך פנים שעבר מילד לילד, החופוף אליהם ושותח עפם באהבה ובידידות. הוא חפן את סנטרם בידייו והישיר את מבטו הטוב אל עיניהם, שאל שאלות בחיקוק מעודך והטח אוזן לתשובהיהם הקולחות.

משלים הקסם מהדרת הפנים ומזה המבט המPAIR, אבל מעל לפל התרישם כי דמות פלאים זו מקרינה אהבה וחברה ללא מקרים. הוא ראה כיצד הרבה הרבה מლיטף לחיו ורוכן כדי לחש סוד מתוק באזנו של ילד – ולפבו הלך שבי אחריו איש הפלא.

"מיهو רב זה?" שאל משלים חרש את שכנו.

"ששש... הפה אותו הנער ולא הפיק את מבטו מן החלון
"זהו רבינו שלמה מטרוייש..."

התשובה הממה את משלם.

זהו איפה רשיי הקדוש !

רשיי הקדוש, אשר קונטראסי באורו לגمرا עברו מיד ליז
והעתקו בשקייה למחרות אין ספור, כשהן מאיות את הסוגיות
באור יקרות -

רשיי הקדוש, אשר פירוש החפת שלו מair כל מלא בכתובים
ובה בעת פתיח צהר לעולם המדרש המפלא -

רשיי הקדוש, אשר האגדות על צדקותו וענותו הנפלאה עוכרות
מפה לאין ימעורות גלי הערכה והשתאות -

רשיי הקדוש עשה את כל הדרך הקשה והמסכנות מטרוייש
שבצՐפת ועד לוֹרְמִיזָא שַׁבָּאַשְׁפָּנֶז, כדי לעודד את הקהלה ההמונה
והאבלה, לקום את הריסותיה ולסייע אותה בשעתה הקשה !

רשיי הקדוש הגיע אל אתרון התלמידים. עוד שאלה וחוויה,
תשובה ולטיפה - והוא פנה אל המלמד לחלק לו מחרמות על
למודו הפסור. פני המלמד קרנו מאשר, ורשיי פנה לנשך את
המזוודה.

קובצת הנערים שעמלה בחוץ בתורה אותו ביראת כבוד. רשיי
קדוש חיך אליהם, ואמר להם ברוך :

"העולם קים בזכות הכל פיהם של תינוקות של בית רבן -
אליהם תלמידי החדר שבו שהתי זה עטה. אבל וורמייז תתקים
 בזכות למודם של בני היישבה, בזכות למודכם שלכם !

חבל על כל רגע, בני ! עלייכם לנצל כל רגע ללמידה התורה
קדושה - משימה כבדה מטלת על שכמייכם :

להזכיר את עטרת וורמייז לישנה !

התוֹרָה מתקדפת על שעורי הַיְשִׁיבָה הַחֲרֵבָה, היא מחרצת על אַסְנִיא שֶׁלֶה –

פתחו לפניה את לבכם הטעhor, והכינו לה משכן בתוככם !"
הנערים נסגו מיד. גרשום ומשולם קרכבו ברתת אל הגאון הקדוש
ונשכו את ידו.

"מהיכן אתם, בני ?" שאל הגאון.

"מקולוניה, רבבי" – ענה משולם.

"מקולוניה ! מה בפייכם, בני – האם גם קולוניה שתתה את
פוס התרעללה ?"

"בן, רבבי ! היהודים נמלטו לשבעה כפרים, ופליטי ששה מהם
נתקלו ונרצחו ! רק הנקבים בפרק השבעי נצלו בחסדי הבורא
– הם חזרו לעירם, אף סאות צרותיהם לא התמלאה..."

ומשלם ספר לגאון הקדוש את קורותיו הנוראות של אביו,
אשר בעטין עלול הוא לאבד את רכושו ואת חרותו – ובכך יסתם
הגועל גם על אפשרויות השynom של הקהלה כלה. הוא ספר על
שליחותם הקשה למצאה קונה הוגן לרכוש הרב, אשר יחלץ את
הפרנס ממצוקתו.

הגאון נאנח לשמע הספרור המזועזע, ושתי דמויות נשרו מעיניו
ונבלעו בזקנו הבהיר. לאחר רגע הומיה אריך הניד בראשו ואמר:
"שליחות כבדה נטלתם על עצמכם : למצאה בזמן פה קוצר אדם
נדיב אשר בידיו הון פה רב, והוא לא יתפתח לנצל את המצב
הדקוק ולרכיש את הסFINOT במחצית שניין... זהה שליחות קשה
בכל עת – אף ביום אלו היא בלתי אפשרית ! האלבנים שדרו
וחמסו את קהילות שבדרכם, ועשויי העם הפקו לאביזרים
מרודים..."

עיני הנערים חשבה. הבינו, שלשליחותם אין סבי. בדרכו שמעו את המשך דבריו: "אבל, בני, ברוב להיטותכם שכחتم את דברי הפסוק:

"אל תבטחו בנדריבים, בגין אדם שאין לו תשועה – אשרי שאיל יעקב בעזרו, שברו על ה' אלקיו!
שוכו לכם לכולניהם, ובטחו בישועת ה', וזהיא לא תתמהמה.
פחות: והבוטח בה' – חסד יסובבנה!"

הנערים פערו את פיהם בתרמה – אף הגאון הקדוש כבר חבק את כתפם ולוח אותם לעבר הכהריה, בששפתיו משלימות פסוקי בטחון והתחזקות, נחמה ועדוד...

הם עמדו למרגלות הכהריה, ואז פנה גרשום ושאל בהטוס:
"רבי, שאלה לי לשאל"

"שאל, בני! ענה הגאון במאור פנים.

"רבי... חברה קראה לי בקהלוניה עתק נדייר של תלמיד שנקתב מפי רב סעדיה גאון זכרונו לברכה. ראיתי כי הוא שונה מאוד מנסחتنا. יש בו שנויים רבים בכלל דף ודף!"

ראשי הקדוש נרכן קדימה בענין ומקד את מבטו בפני גרשום:
"מענין מאוד... אולי תזכיר במה מה שנויים שהזברת, בני?"

כאן גלה גרשום פעם נוספת את פשר זכרונו המהרים. הוא פתח וציטט כלשונו את הדף הראשון מפרק "בני העיר" שלמד בחיליו מתוך הנפש החדש.

ראשי הקדוש הקשיב לדברים בפוזר נפש, ושפתיו התענו במלות רוות. לבסוף הניף את ידו והפטיר: "מספיק – שמענו די!"
הנערים תלו בו עיניהם שואלות, והגאון הקדוש פתח בהסבירו,

כשהוא מפנה דבריו למישלם, ולא לגרשם השואל: "כלנו יודעים שהתורה הקדושה היא תורה אמת, אמרת צרופה ומצוקת. היא נתנה בהר סיני בלבת אש, ויזקצת ביקוד אש בלב לומדיה. והאמת המוחלטת אינה סובלת זיווף ושקר. זה טיבת של האמת!"

ואם במרוצת השנים שבשו הפעתקים מלאה או משפט, מיד קלטה עינם של גודלי האמה את הטעות והש بواس, והגינה אותה. ואם התפשטו השבושים ורבות, העיר ה' את לבו של גודל הדור והוא פתב במו ידיו את הנפח האמתי והמקורי וממנו התחלו כלם למד.

כזו הייתה עבودתו הענקית של רבני גרשום מאור הגולה.

אבל רבני גרשום לא הניף את ידו לתקן נסחאות(Cl) אחר יד, חילילה וחס! הוא בדק וחקר, השווה ואמת. הוא אסף ראיות והוכחות למכביר להצעת הגוסה המתknת –

עד למאה וחמשים ראיות שונות לצורך תקון גרסה בודד!

ואחר כל זאת – נזקק לעזר עליון ממשמים, לשיעורו של נתן התורה. הוא בכה והתחנן שלא יצא פקללה מחתה ידו.

ורבני גרשום, שהגיה את הספרים ברוחה ורעדתה ובסיוע הוכחות חותכות וראיות מוצקות – רק הוא הבין בפה מסכנת ורבת אחריות היא עבودת קדש זו. והוא נשא את קולו והכריז:

יד המגינה בספרים מסבירה – תקצץ!

מיין לכם איפה כי עליינו לרעד ולחרד מפני כל שבוש והגנה שאינם ברי סמך, העולמים להגות אוטנו מן האמת הצרופה!
מישלם שמע, והסבירים עם כל מלאה. רק חזר בלבו כל העת על משפט אחד: "רבני גרשום – ורב סעדיה גאון!"...

ברם, רשי"י המשיך ואמר: "ועתה, בני – כשם שרבינו גרשום מצא מאה וחמשים ראיות כדי לתקן את נסחאותיו – הירני יכול להביע מאה וחמשים ראיות כדי לדחות ולבטל עד עפר את שנויי הגרסאות שבעתך שמצאתם. מהמעט ששמעתן הירני קובע נחרצות: אין אלו הଘנות – אלו שבושים גסימן! אין זו אמת, ואין זו תורה – אלו טעויות גסות המגולות בורות מדהימה, טפשות וערוזן! קיבלו את דברתי: ענותים אלו לא יצאו מפתח קולמוס של רב שעדריה גאון!"

פסק הדין הנחרץ העם את משלם, אף רשי"י הקדוש לא נתן לו שהות להתחושא: "יכלתי להוכיח לכם זאת בבהירות ובאריות, אף זמכם דוחק! עלו אל הכרבה ושבו לעירכם, וה' הטוב יהיה בעורכם" –

פרק כ"ב

פציעת הקיסר

הפרנץ ערכה תפנית רחבה ושבה על עקבותיה. הנערים הביטו לאחוריהם וראו את דמותו המaira של הגאון הקדוש העומד ומחבוגן בהם עד אשר נעלמו מן העין.

"תמהני", אמר משלם בחרדה, "הגאון ממש האיז בנו לחזר לקולוניה! לבי אומר לי כי הספינה השלישית הגיעה לנמל וגורלו של אביו עומד להחרץ. אבי פיקר..."

"אכן, כך נראה פני הדברים", הסכים גרשום, "אך מה נועל בבוענו לקולוניה? והרי נכשלנו בשליחותנו! לא השגנו קונה לספינות ולסוחרותיהן..."

"אל תאמר זאת! הצדיק הבטיח את ישועת ה' – נ מהר איפה ונזכה לחזות בתשועה הגדולה – רב, מהר! הצלף בסוסים!"

הם עברו ביעף את מגנץ ומשיכו במעלה דרך הפלך בואכה קולוניה. ואז נחשמה דרכם בשנית.שוב חסמה שורת עגלות עומדות את הדרך.

"גדורו נספ נשלח לעיר אבן", הפטיר העגלון האדיש, אך שני נסעים היו עצנים וקצרים רוח. הם ירדו מן הפרנץ ונדחפו קדימה, לשורת הצלפים שהתחספה לחזות במעבר האבא.

אך הפעם לא היה זה גדור עיף ויגע המשרה את דרכו מן חוץית הפולנית הרוחקה בברכיהם כושלות ובגען אבן.

עתה עבר בספק גדור פירושים מהדר, נושא חנויות ממטרות שנמצאו בלהט השימוש. אחריהם רכבה קבוצת נעריו חזר במדים ססגוניים, ואז הופיעה מרכבה הדוראה רתומה לארכעה סוסים אבירים המושכים ברוחמת עור שזורה בזח. המרכבה הנהדרת קיתה מגלהת ומקשחת, ועל דלתה התנוסס רקווע זהב שתאר נשר פולש כנפים.

הַקֶּיסֶר עָשָׂה אֶת דֶּרֶכוֹ לְאָכֵן!

מפע האלב הוא שהניע את הקיסר לנחש את המערכת בצפון פולין הרוחקה ולשב במהירות לארצו.

הקיסר נחל זה מפרק מאבק מר נגד האפיקור. הוא דרש לעצמו את הזכות למנות בישופים, מכין שהbisופים הפסיקו להיות ראשי דת והפכו למושלים חלוניים רבי השפעה. הם היו לרוזנים ובעלי אחזות ומשלו בערים הגדלות. ארכיבישופים משלו על שפירה, מגנצא, ורמייזה וקולוניה – וחלשו למעשה על כל חי הפלכלה והძחר במלךה.

במצב עניינים זה, תבע המלך לעצמו את הזכות לפקח על פעולותיהם, למנותם למשרחותיהם ולהדיחם – אבל האפיקור סרב לשפט מיקדי כח עצום זה.

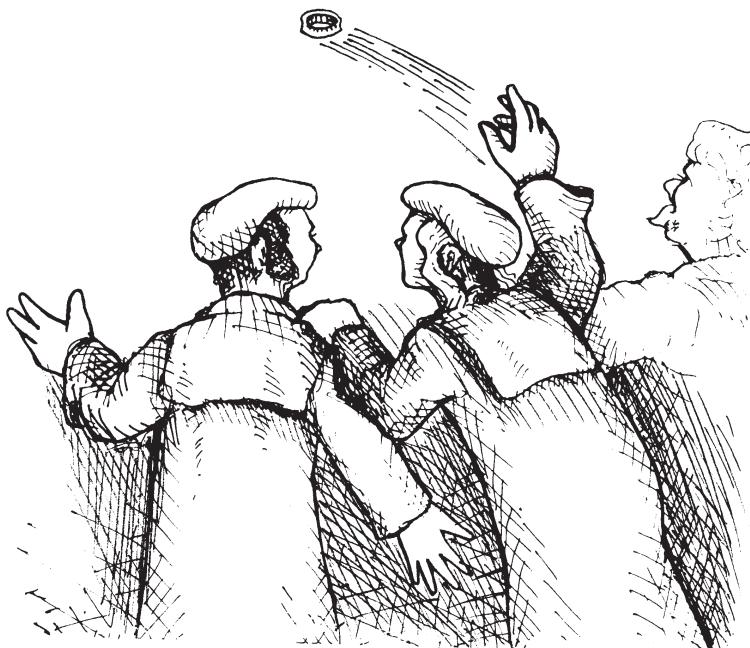
הקיסר התעלם ממחאות האפיקור – והלה גמל לו בהכרזת חרם ונדהוי. הוא הכריז כי חובות האצילים כלפי הקיסר בטלות ומבטלות, והם אינם צרייכים לפרע לו את חובותיהם ולהעמיד לרשותו את צבאם.

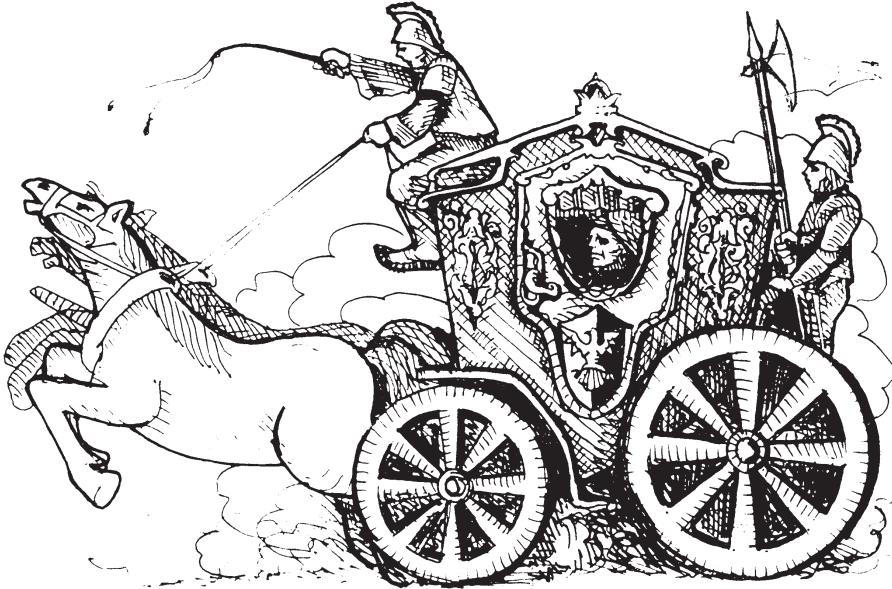
האצילים ציתו לאפיקור, והקיסר נאלץ להצעה.

הוא לבש בגדי נזיר ועשה את דרכו לכנוסה, מקום מושבו של האפיפיור. הלה הנימח לקיסר הפוך לחפות בשער הארמון שלושה ימים תמיימים בטרם הרשה לו להופיע לפניו ייחר וחיפוי ראש ולבקש את סלייחתו.

נזכנו של האפיפיור היה משלם! הוא נאות להסיר את החרם מעל ראש הקיסר – והלה חזר לארצו, גיס גודוי צבא והטיל מצור על ארמון האפיפיור... הוא כבש את המבצר בסענה, והגלה את האפיפיור מארצו.

האפיפיור המובס חזר והטיל את החרם הנורא, אף הפעם היה השפעתו אפסית. קולו של האפיפיור הגולה שוב לא נשמע. הוא רקם מזמות כיצד יוכל לשוב ולחזק את השפעתו האבודה – וזו צ'ץ במוחו הרעיזון הנורא לקרוא למפטע צלב המוני לשחרור ארץ קדש מידי העربים. הוא היה בטוח כי התזוזית המטרפת שתאהנו בעם תגבר את השפעת הכנסתיה, ותaddir את סמכות האפיפיור.

המֵסֶע הָאִים הַפֵּק לְשִׁרְשָׂת שֶׁל מַעֲשֵׂי טְבַח וּבָזָה. הַצְּלָבְנִים
הוֹתִירו מַאֲחֹוריָהֶם פְּמָרוֹת עַשְׁן וְנַחֲלִי דָם –
וְהַאֲפִיפִיּוֹר חַפֵּך אֶת יָדְיו בְּהַנְּאָה !

הַקֶּיסֶר נִחרֵד מִהְגָּבְרָת כָּחו שֶׁל אֲוִיבָו הַגָּדוֹל בַּעֲקֹבוֹת הַמֵּסֶע,
וְחַשֵּׁש כִּי אֲרֻכִּיבִּישׁוֹפִים יָרִימו עֲתָה רָאש –
לְכָן קָטוּע אֶת מַלְחָמָתו הַמִּתְמַשְׁכָת בְּפּוֹלִין וּמַהְר לְאָרֶצֶת כִּידֵי
לְהַתְמוֹדֵד בְּאֲרֻכִּיבִּישׁוֹפִים הַגָּאים, שְׁנוֹאי נַפְשׁו.
מִרְפְּכַת הַקֶּיסֶר עֲבָרָה לְאַטָּה, וְהַצּוֹפִים הָרִיעו לְמַלְכָם בְּקוֹל גָּדוֹל.
חַלּוֹן הַמִּרְפְּכַת נִפְתָּח, וּפְנֵיו שֶׁל הַקֶּיסֶר חִיכּו אֶל נַתִּינִיו.
וְאוֹ אָרֶע הַכֵּל בְּמִהְיוֹת מִסְחָרָת.

גירושם לפת את ידו של מושלם ושלפ' מאצבעו את טבעת הבROL. התROWSM על קצות אצבעותיו, והשליך את הטבעת בקשת רחבה אל החלון הפתוח.

פניו של הקיסר נעלמו מן החלון. המרכבה נעצרה, ודלתה נפתחה בסערה. קצין הדרור מדים הופיע בפתח ונמן את קולו בשאגה:

"מי היה לפגע בקיסר?"

"אני!" השיב גירושם ונשא את ידו.

"תפסוהו!" צrho הקצין בחרפה –

וזו נשמע מלמול מתוך המרכבה: "הביאווו לכאן!"

גירושם הקפ במלחלים והוביל אל המרכבה. הוא עלה על המדרגה, ומצא עצמו מישיר מבט אל קיסר אשבען.

הקיסר היה מצא וחסן גוף, פניו נחישות מבוע ומנמרות צלחות קרב. הוא מדר את גירושם במבט חזרה והפטיר: "כך! בקרבות רבים נלחמתי, אך מעולם לא נפצעתי בידי יהוד, ומעולם לא פגע בי בריס ברזל חלוד שפזה..."

הוא אחז בידו את הטבעת העתיקה, והורה על השရיטה המأدימה במצחו.

"סלח נא לי, מלכי" – מלמל גירושם הנבוז.

"הפוגע בקיסר מתחיב בנפשו", הבהיר לו הקיסר. "אלא אם כן יש בירך להבהיר את פשר מעשיך!"

"ובכן, מלכי... אני רק השתקדמתי לקים את צואותו של סבא, הקיסר קארל הגדול" –

פָּנֵיו של הקיסר האידי מו מהמה: "הַתְּפִונֶת – מָה ? ! סְבִּלְנוֹתִי פְּקֻעָה, יְהוּדָן ! אַתָּה חֹמֵד לְךָ לְצֹוֹן עִם הַקֶּיסֶר וּמַעֲכֵב אֶת פָּמְלִיתָו !"
"חָלִילָה לֵי !" השיב גָּרְשׂוֹם בָּמִיחִירֹת. "פָּסֶת מִתְּכַת זֹה הִיא טְבֻעַתּוֹ שֶׁל קָאָרֵל הַגָּדוֹל. הוּא הָעֲנֵיק אַוְתָּה בְּתַשְׁוָרָה לַיהוּדִי דָּגוֹל,
וְהַבְּטִיחָו כִּי בָּעָזָרָתָה יַעֲלָה בִּידָוֹ לְהַפְּגָשׁ עִם הַקֶּיסֶר בְּכָל עַת –
הַשְּׁלִכָּתִי אַוְתָּה אִיפָּה לְעָבָרָךְ, וְאַמְנוּם זָכִיתִי בְּפִגְישָׁה הַמְּבָטְחָת !"
הַקֶּיסֶר פָּרַץ בְּצָחוֹק רֹועֵם וְהַתְּפִונֶת בְּטְבֻעַת בְּעִין. הוּא הַבְּחִין
בְּסִמְלָה הַגְּשָׁר הַמּוֹעֵף :

"אַמְתָּה בְּפִיךְ, יְהוּדָן – אַךְ הַסְּתָפָנָת בְּצָעֵךְ הַגָּמָהָר. רַק כְּפִסְעָה
הָיָה בֵּינְךָ וּבֵין קָרְדָּם הַתְּלִין ! זָכִיתִי אִיפָּה בְּרָאִין עִם הַקֶּיסֶר – אַךְ
אֵל נָא נַעֲכֵב אֶת הַשִּׁירָה. הַכְּנֵס פָּנִימָה וּנְמַשֵּׁיךְ בְּדָרְבֵינוּ, וּבִינְתֵיכֶם
אָשָׁםָע אֶת אָשָׁר בְּפִיךְ !"

גָּרְשׂוֹם יָשַׁב לִצְדָּוֹ שֶׁל הַקֶּיסֶר וְהַמְּלִים קָלָחוּ מִפְּיו בְּשָׁטָף. הוּא
סְפִיר עַל מְאֻרְעֹות הָאִימִים בְּמַגְנְצָא וּעַל מִסְירֹות נְפָשָׁם הַמְּפָלָה
שֶׁל בְּנֵי הַעֲדָה הַנְּצָרָה. הוּא סְפִיר כִּיצְדֵּקְנָה נְשָׁלָח לְקוֹלוֹנִיהָ לְהַזְהִיר
אֶת קְהַלָּתָה מִפְּנֵי הַאֲסִפְטוֹר הַמְּתָקָרֶב, עַל פָּזֹורָם בְּכָפְרִים, גָּלוּיָם
וּרְצִיחָתָם.

מן קְהַלָּה הַגָּדוֹלָה שָׁרְדוּ רַק הַפְּרָנֵס וְקַבּוֹצָתוֹ – וְעַתָּה נָאָסָר
הַפְּרָנֵס בָּשֶׁל שְׁטָר הַכָּפֶר שְׁחַתָּם. הַאֲרִכְיָוָן נוֹשָׁה בּוֹ סְדָק שֶׁל
חִמְשִׁים לִיטְרוֹאֹת זְהָב, וַיַּד הַפְּרָנֵס אֵינָה מְשֻׁגָּת לְשִׁלְמוֹ.

הַפְּרָנֵס עוֹמֵד לְהַמֵּכר לְעָבֵד עוֹלָם, וּסְכִיִּי הַקְּהָלָה לְהַשְׁתַּקְמָם
יַאֲבֹדוּ כְּלִילִיל ...

הַקֶּיסֶר הַקָּשֵׁב לְדָבָרים בָּאַרְשָׁת פָּנִים קְפֹואָה, וְהַגִּיב עַלְיָה
בָּאִדִּישָׁוֹת קָרִירָה: "הַסְּפֹור שְׁבַּפִּיךְ מַזְעֵז וּמַרְגַּש – אֲבָל תְּרִי לֹא
בְּקַשְׁתָּה לְהַפְּגָשׁ עַמִּי בְּכָדֵי לְשַׁתְּפָנִי בְּאַבְלָלָם ! אַנְיִ מְסֻתִּיג מִכָּל

מעשה טבח ובה, אבל הרי לא אני ארגנתי את מفع הצלב הנורא הנה! אני אף מסתיר לפרשן מגנץ כתוב חסית רשמי – כלום תבקש עתה כתוב גינוי לטבח?..."

"לא ולא", השיב גרשום, "פנוי מפנות לעתיד, ולא לעבר. פרנסת של קולוניה נתון במאסר על לא עול בכפו. כל רכושו יפבר והוא צפוי להפבר לעבד..."

"ומה ביכולתי לעשות בנדון זה?" התפרק הקיסר בכעס, "הוא חתום על שטר ועליו לכבדו! אני יכול לחלץ כל פושט רגלי מכלאו... הן לא אסרו מלחמה על קולוניה רק כדי לשפט את חובו!"

התשובה הייתה נחרצת, והראין הגיע בכה לנצח.
נסינו הנוצע של גרשום לערב את הקיסר בעניינו של הפרנס נחל כשלון חרוץ.

במוחו של גרשום התגבש רעיון נוצע – והוא החליט להעלותו בטרם יסוג לאחור.

"הוד מלכותו", פתח ואמר, "לא בקשתי ראיון זה כדי לבקש את הבלתי אפשרי. חפצתי להעלות בפני הקיסר את תוכניתי ואני מקווה כי תשא חן לפניו:

שמעתי כי הוד מלכותו מבקש להנמק מעת את קומתו של הארכיבישופים" –

הקיסר ניעז בגרשות עינים מוכחות ואמר בקשות: "מידנייתו של הקיסר איננה עניין לפרקחים יהודים לענות בו!"

הנזיפה הייתה חמורה, אבל נימת ההתענינות שנשמרה בה נטעה בגרשות את האמץ לשטח את תוכניתו לפני הקיסר.

הַלָּה שָׁמַע אֶת הַדְּבָרִים עַד תְּמִם, וְאֵז מִשָּׁה בְּמִצְילָה בְּכָל כַּח
וְקָרָא:

”עֹצָר, קָרְכָּב, וְהַפְנִיה אֶת הַטּוֹסִים –

אֲנוֹ נוֹסָעים לִקְוֹלִינִיה !”

פרק ב"ג

הספרינה השלישית הגיעה

מֵשָׁלַם חזה בחסר אונים במעצרו של גרשום, ובגרירתו למרכבה הפלקה. הוא ראה את גרשום נבלע במרכבה הפלכתית – ושיירת הקיסר המשיכה בדרכה לאכן ונעלמה מן העין.

משלם הרכין את ראשו ביאוש וחזר אל הרכבה הפעמתינה לו. הוא היה נבוך ומלבלל. הפל התעורר במוחו. הוא לא הבין את מעשאו של גרשום, ולא ידע מה עלה בגורלו... ובסבב המערבלת של מחשבותיו הסתוות הרדה אותן איזקה ללא חשך: אביו אסור בקולוֹנִיה, והוא עלול להשתפט בכל רגע! פה טמיר משך אותו לקולוֹנִיה, להפגש עם אביו בטראם יפרד מפניו לנצח – והוא התהנו בפנים הרכב להאיין בסוסים ולהגבריר את מהירותם.

לא עבר זמן רב, ואחרichi קולוֹנִיה נגלו לעינייהם. הרכבה נסעה בשער העיר, חצתה ביעף את הסמטאות העקלקלות והגיחה לרחבה הנמל. משלם התרומם ממושבו וסקר את רציף הספרינות.

בפאתי הנמל עגנו שלוש ספרינות בודדות, ומשלם זהה אותו מיד. היו אלו ספרינטוי של אביו –

הספרינה השלישית הגיעה אל הנמל!

משלם שב והתיישב ביאוש. הבין כי אחר את המועד... ולפתע קלטה איזנו קול הלמות תפים.

מפני הרחבה הגיח מותוף, ואחריו צעד בחשיבותה הכרז העירוני. הוא פסע למרכז הרחבה, ומהותוף הפסיק את הקשותיו הדרוגיות. עתה נשא הכרז את מטהו, והכריז בקול אדיר:

"שמעוני תושבי קולוניה ! –

הנכם מזומנים להשתתף במכירה פמבית שתערך בהיכל המשפט. מציאות למכירה שלוש ספינות סוחר וכל חמדות המזרח – פבלים נפלאי משי, בשמי ובאני חן –

"אל תחמייצו את המארע !"

המותוף חדש את תפופו, והכרז המשיך במצעדו כהמשך נשרכים בטלי הנמל. אך משלם לא העיף עוד מבט לעברו. הוא רכן אל הרכב והורה לו בקול עצור מהתרגשות: "מהר – שוב על עקובותיך ודהר אל היכל המשפט !"

הרכב ערך פניהם רחבה והדריר את הטוסים במבווק הסמיטאות. אך לפטע נחסמה דרכם בידי מספר חילימ אשר פנו את המסלול.

הפרקיה נדחקה לסמלהצדית, ומשלם חזה במצעד מרhiba ש עבר על פניו. גדור פרשים הדור רכב בסדר מופתி, וחניתותיהם הבאהיקו לאור החמה. בעקבותיהם הופיעה מרכבה מלכותית רתומה לאربעה סוסים אבירים. משלם הבית בה, ובשרו נעשה חדודים: היה זה אותו מרכבה שבתוכה נבלע חברו הטוב גרשום !

המשע חלף על פניו והשאר את משלם תוהה ונבוך: מה עלה בגורלו של גרשום ? ומדוע הביאוו לkolonie ?

הוא נתקף בפחד לגורל חברו, והורה לרכב לנסע בעקבות השירה המלכותית.

הപסע המפואר הגיע למרגלוות ארמון הארכיבישוף. גדור הזרים נחלק לשתי שורות מקבילות שנערכו מן המרפסה החדרה ועד למדרגות השיש האחוריות.

מפקד הגדור פקע בקרן ודלת המרפסה נפתחה. הקיסר ירד ממנה ופסע בהדרת כבוד בין שדרת הזרים.

במעלה המדרגות הופיע דמותו הפלאה של הארכיבישוף, לבוש בגדיםתו האחורית ריקמת הזקב ועליה שכמיות האריגמן מנקרת העינים. הארכיבישוף ירד לקראת אורחו הנעה והקיסר עלה אליו לאטו.

כל העינים היו נשואות למפגש הטksi בין שני האויבים – ואיש לא השגיח בנער היהודי המתנגב מדלהה השניה של המרפסה וממהר להטמע בקהל הספרנים. רק משלם הבהיר בנער, ולא האמין למראה עיניו.

"גראשוּם!" קרא בקול.

גראשומ נצער במקומו בהלום רעם והבט בבהלה כה וכלה. הוא אחר את משלם, ופנה לעברו. "הס" – לחש בהתרגשות, ועיניו רצדו בחדרה לכל עבר.

"מדוע עלי לשתק", קרא משלם, "מה קרה לך? לאן נעלמת? ספר!"

"שקט!" לחש גראשומ בחשש, "אספר לך אחר כך."

"גראשומ!" קונין משלם, "הספינה השלישית כבר הגיעה! המכירה הפמבית עומדת להתחילה בכל רגע! איזה אסון" –

"נהדר! נפלא!" – קרא גראשומ, ונעלם מיד מן העין.

משלם הבית סבירו בקדחתנות – אך לגראשומ לא היה כל

זכור... הוא נד בראשו בהשתומות, ופלס את דרכו בהמון לעבר היכל המשפט.

אך דרכו של משלם נחסמה שוב!

פלגת חילים הופיעה מירכתי המבצר כשהיא מוליכה עמה אסיר יהודי, ידיו קשורות לו מאחוריו וראשו מרוכן.

משלם הבחן במחזה ופרץ בריצה מהירה: "אבא!" קרא הנער המישר.

האסיר זקף את ראשו, ובצעינו נצת זיק של שמחה. משלם פרץ את טבעת החילים וחבק את אביו בחם. לבם של החילים הקשוחים התרכך לרגע למראה הפגיעה הנרגשת, והם עצרו מלבת.

"אבא" התיפה משלם, "עד לווימיא הגענו, אבל נכשלנו בשייח'וֹתנו... לא פעלנו מאומה..."

"אל תתעצב,بني", השיב האב הנרגש, "גורלי מסור בידי השוכן במרים, ואם הוא גוזר עלי להפרד מכם לצמיתות אעשה את רצונו בשמחה – אך הבטיחני נא, משלם, כי תמשיך את מסרת משפחתנו המפוארת. הבטיחני כי תעס למד בישיבת ווימיא הקדושה, ותعمل בתורה בכל כח!"

"כן, אבא", מלמל משלם בקול חנוק מדרמות, "מבטיח אני!"

החילים הזרפו את משלם לצד הדרכו והאיצו ברבי איתיאל להתקדם. משלם שרך את דרכו אחריהם בבכי חרישי.

פרק כ"ד

המְכִירָה הַפְּמַבִּית

הָאַרְכִּיבִישׁוֹף לֹזֶה אֶת אָרוֹחוֹ אֶל הַלְשָׁבָה הַמְפָאָרָת, וַתְמַה בְּלָבוֹ
לְפִשְׁר הַבְּקוּר הַמְפַתִּיעַ.

מְרַגְּלֵיו דָוַחַו לוֹ כִי הַקִּיסֶּר עֹזֶב אֶת שְׂדָה הַמְעָרָכה בְּפּוֹלִין וְהָוָא
עוֹשֶׂה אֶת דָרְכוֹ לְאָאָן כִּדִי לְהַדֵּק אֶת שְׁלֹטוֹנוֹ בְּמַמְלָכָה וְלְהַצֵּר
אֶת צָעְדִי הָאַרְכִּיבִישׁוֹפִים – וְהַגֵּה חָל שְׁנִי בְּתַכְנִיתוֹ, וְהָוָא סָר
בְּדָרְכוֹ לְבְקוּר פַּתָּע בְּקוֹלוֹנִיה !

מֵי יוֹדֵעַ אִיזוֹ מְלֻכָּת מְכִין לַיְהֹוָה הַעֲרוּם – חָשֶׁב הָאַרְכִּיבִישׁוֹף
בְּחַשְׁשָׁ – עַלִי לְהַזְהָר שְׁלָא לְפָל בְּרִשְׁתוֹ, וְלֹא לְתַת בִּידָוֹ תֹוֹנָה
לְהָאָחוֹ בָה... אֶתְיַחַס אַלְיוֹ בְּנַחַן נָאָמֵן הַנְּכָנָע לְמַלְכוֹ, עַד שְׁתַבּוֹא
שְׁעַתִּי... .

בְּפִתְחָה נָרָא קָצִין מְחַיל הַקִּיסֶּר. הָוָא הַתִּיאָב לְפָנֵי מְלָכוֹ וְלַחֲשָׁ
עַל אַזְנוֹ אֶת הַמְלִים הַסְּתוּמוֹת: "הַגָּעַר מְבָשֵׂר כִי הַמִּחְזָה עוֹמֵד
לְהַתְּחִיל בְּכָל רַגְעָ..."

פָנֵיו שֶׁל הַקִּיסֶּר אָרוּוּ וְהָוָא נָעַנָּע בְּרַאשׁו בְּשִׁבְעָוֹת רַצְוֹן.

חִרְדָּתוֹ שֶׁל הָאַרְכִּיבִישׁוֹף הַלְכָה וְהַעֲמִיקָה. הָוָא חַש כִי גְּרָקָמָת
נָגַדוּ קְנוּנִיה מִסְתוּרִית שָׁאיַן הָוָא עוֹמֵד עַל טִיבָה, וַיְדוֹ קָצָרָה
לְהַחְלִץ מִמֶּנָה... .

הארכיבישוף הנבזך רכן לפניו הקיסר ושאל בהתרפסות האם יואיל הוד מלכותו להסב לסעודה כדי הפלך – טבח הארמון שוקדים על הכתה ומגנים מעדרים נפלאים. והשתיה פdet...>.

"אין את נפשי להסב עתה לסעודה", השיב הקיסר בונעם, "הסבתי די בפרקבה בדרך הארפה ממערכות פולין ועד לכאן... אבל היתי מקבל בעג' רב הצעה לבלווי מבדר, לאחר שעות השעומים שעברי עלי בנסעה המיגעת. הן לא חסרים מאירועים מגנינים ומבדרים בעיר קולוניה!"

"בונדי!" קרא הארכיבישוף בשמחה. והרוי הוא יוזם וארגן ארוע כה מבדר! "ברגעים אלו ממש עומדת להתחילה מכירה פטבית מיחדת במנה: שלוש ספינות טענות במקhor סחרות המזרחה עומדות למכירה בחצי חנוך. בטוחני כי לב הוד מלכותו יתרונן לשרה כדי הקשمير ויריעות דמשק, כל שנהב מהודו ושתיכים מפרס..."

הקיסר זקף את גבותיו בתמהון, ושאל: "מיهو הנדייב המטרף המחלק את אוצרותיו בפזרנות כה רביה".

"אין הוא מטרף, והפזרנות ממנו והלאה! זה סוחר יהודי מהיב לי הון עתק וידיו קצחה מלאשלמו. יהיה זה מחייב מבדח לראות את היהודי מבפה את אוצרותיו!"

"אכן, מחייב מבדח מאי! הסתים הקיסר, "הבה גלך" — —
הוא שלב את זרווע במחות יידיות בזרוועו של הארכיבישוף, ומבטו נפל על הטעעת שקשטה את אצבען. הטעעת הענקית הייתה עשויה זהב טהור ושבצה בעשרות יהלומים ואבני אדים שששלחו נגוהות אוֹר לכל עבר.

"הנה לפניך הפער בין הקיסר לארכיבישוף", העיר הקיסר בבית

צחוק: "ראה את טבעת המחרת והיקלה, והתבונן לעמלה בטבעתו של קארל הגדול" –

הוא שלף מאצבעו את הטבעת החלודה שקבל מגרשומ והאיגנה לעניי הארכיבישוף: "איש הקרים הותיק ולהלזם הנקשה ענד לאצבעו טבעת ברזל צנעה ופשטה – ואלו הוגМОן היושב בנהנת בארכמוני ועורך מכירות פמביות, מתחדר בטבעת מקשחת ומשבצת, יהירה ומתגננרט" ...

פניו של הארכיבישוף הסמיקו, אך הוא פחד לפצוח את פיו. הקיסר בקש מפנו כי יראה לו את הטבעת האמנותית כדי לבחנה מקרוב. הוא סוכב אותה בין אצבעותיו, התפעל מברקוי האור המנצנצים, והמשיך בקריאות התגזרות: "מה רב ההבדל בין שתי הטבעות, בין צניעות ופשטות הליכות לבין ראה ורבונו!"

הארכיבישוף הנכוֹך השפיל את עיניו והעמיד פניו נתיין נעלב הסובל בנאמנות אח קנטור אדוני. הוא לא הבחן בקצין הפסור שהתייצב לצד הקיסר, ולא ראה כיצד הטבעת היקלה עוברת מיד לידי בחרף עין ונעלמת בכפו של הקצין.

הקיסר והארכיבישוף נכנסו שלובי זרוע להיכל המשפט, וכל הקהל פרע על ברכו.

כל הקהל – למעט קבוצת היהודים שעמדו בירכת האים הענק והחפללה לגס כי יבוא, למעט את החילים שנצבו זקנים על משמרתם, ואת הפרנס שישב שפוף על שרפרף במרומי הבימה, ידיו קשותות לו לאחוריו וראשו מרכן אל לבו.

הקיסר והארכיבישוף תפסו את מקומותיהם בירכת הבימה, והברוז נגע אל הדוכן המגביה, נחש בפטישו ופתח את הארווע: "התפנסנו למכירה פמבית של נכסיו היהודי איתיאל.

מושלנו הארכיבישוף הנעלם נושא בו סך חמשים ליטראות זהב ואין ידו משגת לשלהם.

"האם נכון הדבר?"

באולם הבדיקה עבר רוחש של השפות נרגשת. הסכום הדמיוני הרקדים את הנוכחים. הם תלו בפרנס השפוך עיניהם תמהות וצפו למוצא פיו.

רבי איתיאל הרים את ראשו והכריז בקול צלול:

"אני יודע!"

הרוחש באולם התגבר והפה להמלת פליאה, מה פרוש הדבר? היכיזד זה אין הוא יודע אם אכן חיב הוא אם לאו? הכרז הכה בטטיישו בכח פעם אחר פעם, עד אשר שכחה ההמלה.

רבי איתיאל הסביר את דבריו: "לפנוי כחדרים, עם התקרכובות מסע הצלב לעירנו, נגשתי עם הארכיבישוף ובקשתי ממנו כי יפעל להצלת הקהלה מן הטבח שעלה בחלוקם של שאר הקהילות אשר נקרו בדרכם של הצלבנים.

הארכיבישוף נאות לפזר אותנו בין כפריינו תמורה סכום של חמשים ליטראות זהב. זהו הון עתיק שאינו עומד בשום יחס לתמורה המתקבלת עבورو..."

אני עמדתי עמו על המקה והhaftשרנו על סכום של חמיש עשרה ליטראות בלבד – رغم הם הון רב. כתבתי וחתמתי על שטר התקיבות – והנה מתרבר כי בלחץ הפארעות והדאנות התבבלבלתי ורשמתי את הסכום המקורי, את חמשים ליטראות הזהב..."

באולם השתרעה דממה מותה, והוא רכן לקיסר קדימה ושאל בקול עניini:

"מִכֶּל מָקוֹם, זֶהוּ שְׁטָרֵךְ וְעַלְיוֹ מְתֻנוֹסָת חֲנִימָתָךְ. הַלּא כֵן?"
"כֵן". עֲנָה רַבִּי אַיְתַיאֵל בְּשִׁפְלָה קֹול.

הַקִּיסְרָ נְשַׁעַן לְאַחֲרָ בְּכֶרֶשְׁתוֹ וַיַּפְנֵה אֶל הַאַרְכִּיבִּישׁוֹף: "דָּוּמַנִּי
שְׁהַדְּבָרִים בָּרוּרִים לְחַלוּטִין: זֶהוּ הַשְׁטָר שַׁהְוָא כְּתָב – וְאָתוֹ יְהָא
עַלְיוֹ לְפִרְעָע!"

פָּנֵיו שֶׁל הַאַרְכִּיבִּישׁוֹף זָרָחוּ, וְהָוָא חֹזֶר בַּעֲנֵג עַל הַדְּבָרִים:
"בּוֹדָאי! זֶהוּ הַשְׁטָר שַׁהְוָא כְּתָב – וְאָתוֹ יְהָא עַלְיוֹ לְפִרְעָע" – –
הַמְכִירָה הַפְּמַבִּית הַחֲלָה.

הַכְּרוֹז נַקֵּשׁ בְּפֶטַיְשׁוֹ עַל הַדּוֹכָן וְהַכְּרִיז:

"מְצָעוֹת בָּזָה לְמְכִירָה שֶׁלְשׁ סְפִינּוֹת סּוֹחָר נְהַדּוֹת. סְפִינּוֹת
מְהִירָות וּבְנוֹיוֹת לְתִפְאָרָה!"

שְׁטָחוּ אֶת הַצְּעֹוֹתִיכֶם, רַבּוֹתִי!"

בָּאוֹלָם הַעֲנָק הַשְׁטָר שְׁקַט מִתּוֹם. מִנְהָל מִשְׁק בֵּיתוֹ שֶׁל
הַאַרְכִּיבִּישׁוֹף הָרִים אֶת יָדו וַיֹּאמֶר: "שֶׁלְשׁ לִיטְרָאות זָהָב –
לִיטְרָא לְכָל סְפִינָה!"

סְעִירָת צָחֹק וְגַחְוֹק פָּרָץ בָּאוֹלָם לְשִׁמְעָה הַמְּחֵיר הַגָּמוֹן, אֲךָ
אִישׁ לֹא קָם לְהַעֲלוֹת אֶת הַסּוּכּוֹם. אִישׁ לֹא הָעַז לְהַתְּחִיר בְּמִשְׁרָתָה
הַאַרְכִּיבִּישׁוֹף וּלְעֹורֶר עַלְיוֹ אֶת חַמְתוֹ. וּלְמַעַן הָאֱמָתָה, מִלְבָד הַקִּיסְרָ
וְהַאַרְכִּיבִּישׁוֹף לֹא הִתְהַגֵּד לְאִישׁ וְלֹא לִיטְרָתָה זָהָב..."

הַכְּרוֹז נַקֵּשׁ בְּפֶטַיְשׁוֹ וַיֹּאמֶר:

"מֵי מוֹסִיף עַל הַמְּחֵיר, רַבּוֹתִי! – הַרִּי אַלְוּ סְפִינּוֹת נְהַדּוֹת
וּנְפָלוֹת, חִזְקוֹת וְחַסְנוֹת! הַנְּמַשְׁיטָות זֶה שְׁנִים בַּיּוֹם הַאֲדוֹל וּבְזֹות
לְסִעְרוֹת –

מי מוסף, רבותי?"

איש לא פצה את פיו. איש לא השםיע הגה.

הפטיש נחת על הדוכן וփרוץ הクリין:

"שלוש ליטראות – פעם ראשונה,

"שלוש ליטראות – פעם שנייה,

שלוש ליטראות" –

רבי איתיאל לא יכול עוד להתחזק. הוא פנה אל הקיסר וקרא בקול:

"זהו פשע, הוד מלכות! זהה קנוינה!..."

הספינות שוות הון רב. בנימן עלתה לי יותר מאربעים ליטראות זהב...

אל פניהם להם לעשקי חם – אל תמן להם להנות מפרי תככיהם!"

אבל הקיסר הפנה ממנה את מבטו ומשך בכתפיו באידישות.

փרוץ נחש בפטישו בפעם האהרונה והクリין:

"שלוש ליטראות זהב בפעם השלישית –

הספינות נמכרו!"

עתה הגיע תורן של הסחורות. שני חילים חסנים גרוו תבת משאות ענקית לתוך האולם, וփרוץ המתיין לפתיחת המנעולים.

הפרנס בלה נכח, ושתاي דמעות חמורות זלוו במורד לחינו.

הארכיבישוף העיף לעברו מבט, וחיויך אכזר עלה על שפתינו.

ולפתח קפה החיה הנורא לעוית קופאה –

לתוכה האולם נכנס אמד מזער והקבע את דרכו אל הבימה. היה זה חיל ענק שפלס בקהל בדרך לנזיר תמהוני שצעד בעקבותיו. הנזיר נראה נבוך בעיל. הוא טפס על הבימה והתקרוב אל פרסאות הקיסר והארכיבישוף.

הנזיר פסע קדימה בצד מהפס, כשענני כל הקהל מלות אותו בדריכות. הוא התיצב לפני הארכיבישוף והושיט לו את ידו. כמבקש ברכה. כמבקש תמייה.

פני הארכיבישוף חورو פסיד: "מה... מה פירוש הדבר. מה מעשייךongan?" לחש באימה.

"קנאת לי, אבי", לחש הנזיר חרש.

ואז פשט הקיסר את ידו ואמר בקול מצוחה: "אני הוא הקיסר – מסר זאת לי!"

הנזיר העביר מבט חרוד מן האחד לשני, והושיט את ידו לעבר הקיסר. התרבר, שהיה צפונ בתוכה דבר מה.

הקיסר נטל מידו פתק מגולל, ופתחו. העיף בו מבט חתו, וקנעו לגזרים.

הפתח באולם הרקיע שחקיים.

איש לא ידע מיهو הנזיר ומהי שליחותו. איש לא ידע מה הכליל הפתק המבקש ומדוע נקרו בידי הקיסר.

הקיסר קם ממקומו ופסע לקדמת הבימה, כשהוא מפנה לארכיבישוף את גבו. הוא פנה אל הקהל, ונשא את קולו:

"כלנו שמענו את ספורו של יהודי היושב לפנינו.

הוא בקש את חסות הארכיבישוף עברו בני קהלו הנדרפים – ונדרש לשלם הון עתק פטורות הזכות להותר בחיים.

הוא נדרש לשלם חמשים ליטראות זהב, אך הצליח להוריד את המחיר לחמש עשרה בלבד. והנה קrho אסן – בטעות נכתב בשטר הסכום המקורי, והוא מצא עתה לפרעון.

ההיתה זו טעות הנובעת מבלבול חושים ופזר נפש, מבהילות ועצבנות המוקנים בשעה כה קשה?

לא ולא!

לא הייתה כאן שום טעות!"

הקיסר פסע לאחוריו בצד מהיר, לפת את זרעו של הנזיר המסתורי וחזר יחד עמו לקדמת הבימה:

"כאן נצבר לפניכם פתרון הפעלה!"

"היהודי היושב שפוף לפניו הוא סוחר מלחה. הוא לעולם לא יטעה בכתיבת שטר! הוא כתב בשטר את הסכום הנדרש: חמיש עשרה ליטראות זהב בלבד..."

ובכל זאת הציג לפניו שטר אחר – והיהודי אישר את אמתותו!

כיצד קרה הדבר?

הנזיר העומד לצדוי יוכל לגלו את הסוד!"

כל העיניים נחלו בנזיר האלמוני, אך הוא בהה נכח בפנים חומות ולא הוציא קגה מפי.

הקיסר הביט בו במבט רווי בו ומשך בכתפיו:

"הנזיר הקדוש אינו פוטה את פיו – אמלא אני את מקומו."

שםו של הנזיר הוא סימון – והוא עובד בשרותו של הארכיבישוף הנעלם. הוא מפקד על עבדות קדרת מיחדת במינה – הוא זיין ממחה. זיין בשירות הקמורה!" הלעג הדגש בכל מלאה.

"הוא זיך את השטר המקורי בפקחת הארכיבישוף, והוציא מחת ידיו שטר דומה לו להפליא. וזה בכלל – פרט למלה 'חמשים' במקום 'חמש עשרה'. הלא כן?"
הנזר חזר הרכין את ראשו בהודאה אלמת, והקיסר המשיך בדרכיו:

"ועתה הופיע לפניו זיין בכבודו ובעצמו, בגדיו העבותה שלו" – בקהל פרען אוחז בבוש – "ומסר לידי את השטר המקורי. שטר אשר לפי עדות הארכיבישוף איןנו קים כלל וכלל, ולכנון קראתו לגוזרים" – האוחז באולם התעצם. אף הקיסר הניף את ידו ותקהל השתקן.

"השטר המקורי נקבע ואינו, והשטר الآخر התגלתה כמזויף. כייהודים אינם חיב איפה מאותה, חילום – התייר או אסוריו!"

המלחלים נתקו את אסורי ידיו של רב איתיאל לccoli תשואות ההמון. הקיסר נגע אליו והקימו על רגלו, שלב את ידו בזרועו ויצא עמו קוממיות מהיכל המשפט, לccoli תרוות הקהל המפתק.

הרכיבישוף המשיך לרוץ ב עמוק קירסתו במרומי הבימה, טרף למבטיו בו ושותחה לאיד של נתיניו. לא היה בו כח לקום ממשומו. הוא היה חםום ונרעש. כל עולמו חרב עליו בפתח פתע מביריקה של הקיסר הערום, ויקלונו נגלה לעיני בני עירו וערתו. הוא נקב את הנזר הנבוך בעינים רושפות, ולחש בארכיות:

"אתה... אתה... המטה עלי קלון עולם, נבל שכמותך!"

והנזיר המבלבל משה בכתפיו וענה בהצטדיות: "אֵין־י מִבֵּן...
תְּרֵי מַלְאָתִי בְּזֹאת אֲתָּה פָּקַדְתָּךְ" –

והוא החזיר לארכיבישוף את טבעתו הנוצחת, עטורת היהלומים
ואבני האבן – –

פרק כ"ה

ההסבר

הקיסר ורבי איתיאל יצאו מהיכל המשפט, ובפתח נתקלו בגרושים. הנער השקייף פנימה במחנה רב ושפטיו לחשו תפלה חרישית.

"עליך להודות לבחור הזה" – גלה הקיסר לפרנס, ופנה אל גרשום: "תבניהם הצלחה במלואה, ונתקמתי בארכיבישוף האכזען היהת ממש משלמת!"

הוא הסיד שטי טבעות מאצבעותיו. את טבעת הברזל החלודה של קארל הגדול, וטבעת זהב הדורה: "את הטבעת העתיקה תחזיר לחברך, ואת טבעת זהב תשמר לעצמך – היא תפוח בפניך את דלותות ארמוני לרוחה, ולא תזדקק עוד להטיחה במלחון מרפקתי"...

רבי איתיאל וגרושים כתרו בידי יהודים הנרגשים שחו במלחך המכירה והיו עדים לסייעם המפתיע. רבי שמחה נושא את הפרנס על כתפיו, והקובץ האזהלה עשתה את דרכה בס��אות קולוניה בשירה ובזמרה. הם הגיעו אל שכנות היהודים החרבה ונדרקו לתוכם אחדר הבטים ששפוץ בחפוזן. כלם נדרקו אל הפרנס ללחץ את ידיו וילברכו בברכת "מזל טוב".

"ברוך מתיר אסורים!" קרא רבי שמחה ברגש, "זעתה אני דורש הסביר! איני מבין דבר מכל המשפט כאן!"

"כלנו מבקשים הסבר", קראו כלם. "గרשום! היכן גרשום?"

הם אתרו את גרשום בפנת החדר וכתרו אותו בהתרגשות. גרשום חיכה במובכה, ופתח בהסבירו: "כלכם יודעים כי יצאנו לדרכנו כדי למצא קונה לספינוטרו של רבי איתיאל. הגענו למגנץ' ומצאנו בה רק פליט בודד, היושב לבדו וכותב ספר תורה לעליות נשמה הנטחים... המשכנו איפה בדרכנו לוורמיזא, ושם פגשנו ברשי' הקדוש" –

"רשי' הקדוש!" לחשו כלם בהערצה, "רשי' הגיע לוורמיזא!"

"אכן, היא הגיע לעוזד את השרידים ולקומם את ההריסות! ספכנו לו אודות שליחותנו והוא הורה לנו לשוב על עקבותינו ולהזור לקולוניה. אל תבטחו בנדייבים – צטט בפנינו את הפסוק הנודע – אשרי מי שאיל יעקב בעזרו!"

אך בטרם נפרכנו מרבונו הקדוש, נצלתי את ההזדמנות הנדירה ושאלתי אותו לחות דעתו על ספרי התלמיד המצוים בידיו הזרים, והמחסימים לרבי סעדיה גאון. הצעתי לפניו כמה משנויות הנשיאות המצוים בו – ונשי' פסק את דין הנחרץ: שנויות הנשיאות שבעתק זה מגלים בורות וטפות, וחיללה לנו להאמין שהדברים נובעים מפי גאון בישראלי. הוא גזר על העתק שרפאה!"

"שרפאה" – לחש הזרים בתהמה, וכולם נdro בראשם. הפל ידע עד כמה היה העתק יקר ללבו!

"הפל טוב ויפה", התערכ רבי שמחה, "אך מה זה ולוינו?"

"הזראות של רשי' כי נחזור לקולוניה היתה קדושה בעינינו, ודברו על ישועת ה' הפית בלבנו תקונה חדשה.

עשינו את דברנו חזרה. הדרך הייתה ארפה, ואני התחלה לחרה בדברים ששמעתי. הגאון הקדוש פסק נחרצות כי הנשח המשבש

נכתב בידי בור וטפש. כיצד איפה מתנוססת על גבו חתימת רב סעדיה גאון? מדוע אשר הגאון את הנשח? אין זאת אלא שחתימתו מזיפת! נשאלת השאלה: מיהו זה שההין לזייף את החתימה הקדושה? אין זה החיל הגוי שמכר את הכרך לפרנס – שכן הלה אינו יודע לכתב אפלו בשפטו שלו!

ואין להעלות על הדעת שהיהודי זיף את חתימת הגאון הנערץ כדי להעלות את מחירו של העתק ולהרוויח קצת זהובים נוספים. היהודי לא יעשה עולה שכזו.

ובכן, מי שרבט את החתימה הקדושה על הכרך המשבש? ולפתע הבנתי הכל – והידיעה הלמה בי כראם!

בונדי זכור לכם, כי הייתה נוכחות בפגישתו הראשונה של הפרנס עם הארכיבישוף. הפתעתו כאשר ארכיבישוף פנה אליו בברכה בלשון קדש עלגת – אף הוא התפרק בפנינו בהשפטו הרחבה. הוא לומד אפלו שעור קבוע ב תלמוד מפני הנזיר סימון... הפרנס לעג להתרכבותו והזכיר כי סימון זה הוא מומר נתעב, אשר הסתבה ברמאות ושקע בחובות, זיף שטרות ונדהן למיתה. חיוו נהנו לו לשיל באם ימיר את דתו וינסן למנזר. ברגע שפל זה לא עמד בו העז לסייע את חי החרפה שלו בצד של הדר וגאון ולמסור את נפשו על אמונהו, והוא בחר בחיי השפלה ודרך. והנה, זה מה זו שנפלטה מן העם היהודי מסgalת לשמש כמדדיק ומורה לארכיבישוף הנוצרי –

הפרנס פאר בפגישה היה את מעשי הטבח שנערכו בהיודי וורמייז ומגנץ, והציג אותו כעד ראייה לזרועות הנוראות. אף הארכיבישוף הסתייג נמרצות מדרכם של האלבנים. אין הוא דוגל בחוטולם של היהודים – הוא חפץ בביטולם של היהדות, אמר.

הוא הבטיח להגשים את עזرتו בפזרת היהודים בין הכהנים – והוא חילתה ההתמימות המיגעת בדבר הפטום הנדרש למשמה זו.

ולמרות זאת – למרות הבטחתו הנחרצת כי איןו דוגל בחסול היהודים, דומני כי הארכיבישוף הוא שהסגיר את ששת הכהנים לטבח. הוא האחראי להרצחים של אחינו!

רק את מקומם של פלייטי כפר קרפן לא גלה הארכיבישוף, ביןו שהפרנס שהה בו – והארכיבישוף בקש לגבות את חובו העצום...

על כל המאורעות האלו חזרתי בACHI –

ואז הבנתי הכל!

הארכיבישוף הצהיר כי הוא דוגל בחסול היהדות, ולא ברציחת היהודים. לא היו אלו מלים בעלם! הוא גבש תכנית שיטנית ומחשכתה:

הארכיבישוף המרשע החליט להכרית את למוד התורה ולקעקע את יסודותיה. הוא בקש להכניס לבול ולבור מחלוקת מדינית, לסכין ולשבש את כל חיינו!

הוא ברת ברית שפלה עם הנטען שבביריות. הוא אמר את סימון המומר, הייפן העולוב שנחטפס בBUF, ורתם אותו למזמותו. הוא הטיל עליו להכין עתקים משבשים של התلمוד הקדוש, לשנות את שמות האמוראים החולקים, להחסיר קטעים ולשבש ממשמעיות. סימון אמר את ידיו בכתב בבלאי רהוט ועוד הגידיל לעשות: הוא זיף את חתימתו של ראש הגאותם בעדות לנכונות העתק – כדי להוציא שולץ את היהודים התאבים ללמד תורה וששים על כל אותן ותג!

לא החתימה היה אפוא מזיפת – אלא העתק כלו! ומהgil

האלמוני שמכר אותו, לא הגיע מאייטליה, אלא בא כיישר מארמנון הארכיבישוף! אלו היהת המזמה מצליחה, כיינו מוצפים עד מהרה בעתקים שונים וממשנים, ועל גבי כל אחד מהם היהת מתחנסתחת חתימתו המזיפת של גאון נודע לתחלה.

או אז היהת כל קהלה פוסקת לפי העתק شبידה ונלחמת בחברותיה, פסקי הדין היו מטעותים וכל החיים משתבשים. הפלוקות היו אוכלות בעפנו בכל פה, והתורה היהת מופרת ומשתפחת –

והארכיבישוף היה חוגג את נצחונו הפליט!

אבל ה', נותן התורה, מSEGICH על עמו ועל תורהו. הוא הפקיד עליהם שומרים נאמנים המוסרים עליהם את נפשם.

ראשי הקדושים, שר התורה ויראת השמים, פקח את עינינו לראות את הזייף ולגלות את השקר.

כי התורה היא תורה אמת, אמת צרופה ומצקה, ואינה סובלת כל זיהוף ושקר. כך אמר ראשינו הקדוש.

וכאשר ידעתי זאת – הבנתי דבר נוסף:

כי לתהומות השפלות אין תחתית וגבول!

וכאשר הפרנס הנאמן הפקיד בידי הארכיבישוף חומר הבצע שטר בסך חמיש עשרה ליטראות זהב – פנה לה אל זיפן החצר והורה לו לזרף את השטר ולכטב בו חמישים ליטראות זהב, כסכום שדריש בתחילת, הוא שער כי הפרנס נמצא בלבץ נפשי, בהרגשת דחיפות ופזור נפש – ויחסב כי כתוב בטעות את הסכום שהתקבקש לשלים, ולא את הסכום הטופי. הזיפן עשה את מלאכתו הנחعبة – והארכיבישוף עמד לנשל את הפרנס מפל הונו ולמכוון לעבד עולם... לעבד החומר בבטן הספרינות, כדי שלא יזכיר אי פעם על

מה באמת חתם, לא יתחיל לחשד, ולא יתחיל לחקור – אולי גילה את הקרןינה! ...

בדרכנו לקולוניה, חצתה פמלית הקיסר את דרכנו. התיצבתי בפנוי וגוללתי באוניו את הסفور כלו. התחרתי בפנוי כי אם ישנה את מסלולו ויסור לקולוניה, יוכל לחוץ במלתו המוחצת של שונאו הגדול. ה策רטי באוניו כי אם ישנה בעיר עד למיכירה הפמבית – או אז אגלה את קלונו של הארכיבישוף לעניינו וערה והוא י>Show את נצחונו.

הקיסר התיחס לדרכי בספקנות גלויה, אך לבסוף טפח על ברפיו ונתן את קולו בצווק רועם: "יהי כן! וכי מה יוכל להפסיד? גם אם אין צודק, הרי אהיה נוכח במיכירה פמבית משעשת!"

הקיסר והארכיבישוף – שני השונאים בנפש – נפגשו בידידות מעשה וצבעה. הקיסר בקש להתבונן בטבעתו הקרה של הארכיבישוף – ושלח אותו אליו.

אחד ממלחמי המלחמות התיצב לפניו, ובידו טבעת הארכיבישוף. שלחו אותו אל מגורי הרים, לבקש שם אחר הנזיר סימון. החיל התיצב בפני הנזיר התמה והראה לו את הטבעת המכרת.

"הקיסר נמצא בעיר, והוא השתחף במיכירה הפמבית" – הודיעו החיל, והנזיר הניע בראשו ושאל בלヒוטה: "ומה תוציאותיה? האם הארכיבישוף רכש את הספינות היקרות? האם נمبر היהודי לעבד?"

"הפל פעל במאפה", השיב החיל בחיווך, "ההקיסר שמע על מהלול ויצא מגדרו מרוב צחוק. הוא מבקש כי תופיע מיד בהיכל המשפט ותביא עמו את השטר המקורי, כדי שהם יוכל להפעיל מעבודתך הנטהרת" ...

וְסֹופוֹ שֶׁל הַסְּפָור הֵן יִדּוּעַ לְכֶם" – –

כֹּלֶם הָיו שְׁבוּיִים בְּקַסְמָוֹ שֶׁל הַסְּפָור, וְאֵישׁ לֹא הַבָּחִין בָּמִשְׁלָם אֲשֶׁר עָרָם בְּפָנָת הַחֲדָר מִסְפָּר שְׁבָבִי עָצִים וְהַבָּעִירִים. רַק כִּאֵשׁ עַל הַלְּהֻבּוֹת נֶפֶנוּ כֹּלֶם לַהֲבִיט בְּנֵעֶשֶׁת.

מִשְׁלָם גַּנְשַׁש אֶל הַמְּדוֹרָה וּבִזְדוֹן שְׁלַשָּׁת הַכְּרִיכִים הַעֲבִים מִכְּרִיכִי הַכְּסָף.

הַגָּא תַּלְשֵׁש אֶת כְּרִיכֶתְם, וּבְרוֹךְ בְּדִבְקוֹת:

"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו,
ויצונו לשמע דבריו חכמים" –

וְהַשְׁלִיך אֶת הַכְּרִיכִים אֶל הָאָשׁ הַבּוּרָת. יְרִיעוֹת הַקָּלָף הַחֲלוֹעָות בְּלַהֲבּוֹת כִּאֵשׁ הַקָּהָל שְׁלֵב יָד בִּיד וּפְתַח בְּרוֹכוֹד הַוְּדִיחָה:

ברוך אלקינו שבראנו לכבודו
וְהַבְּדִילֵנו מִן הַתוּבִים –

וּנְמַן לְנוּ תּוֹרַת אֱמָת.

תּוֹרַת אֱמָת !! !!

אחרית דבר

מִה עַלְה בָּסּוֹפּוֹ שֶׁל מִשְׁעַצְלֵב הַעֲקָב מִזְם ?
מַה אָרָע לָהּ לָצְלָבִים צְמָאי הַדָּם, אֲשֶׁר רְשָׁיִי הַקָּדוֹש נִשְׁאָע
עֲלֵיכֶם תְּפִלָּה נוֹקֶבת לִפְנֵי בָּרוֹא עוֹלָם –
תְּהִנֵּם לְחֶרֶפָה, לְקָלָלה וּלְשָׁמָה
תְּפִיק עֲלֵיכֶם אָף שָׁצָף קָצָף וּחַמָה
תְּשִׁלֵח בָּם מְלָאכִי מָאָרָה וּמְגֻעָרָת וּמְהֻוָמָה
תְּשִׁמְידִים בְּשִׁפְולָן חָרָב מְחוֹזָן וּמְחַדְרִים אֵימָה
תְּרַדְם בְּפֶרֶך לְמִשְׁחִית, אִיבָת עוֹלָם וּמִשְׁטָמָה
תְּרַיך אַחֲרֵיכֶם חָרָב, לֹא תְּחִיה כָּל נִשְׁמָה
תְּקַצְף עֲלֵיכֶם בְּחַמָה שְׁפּוֹכָה, בְּשָׁאָט נִפְשָׁלֵקָם נִקְמָה
תְּקַרְא אֲלֵיכֶם קֹול שׁוֹפֵר חִזְקָה וּתְרוּעָת מְלִחָמָה –
תְּאַגֵד אֱלֹה לְרַאשָם וְלֹא תְּפִיל מָאוֹמָה –
תְּאַסְף וְתוֹסֵף עֲלֵיכֶם עַל אַחֲת פְּמָה וּכְמָה !
תְּפִלְתָה שֶׁל רְשָׁיִי הַקָּדוֹש הַתְּקִבָלה, וְאַלְתוֹ הַשִּׁיגָה אֶת אַסְפָסָוף
הַרּוֹצְחִים !

הַצְלָבִים חִזּו אֵת אַשְׁכָנָז וְהִגִּיעוּ לִנְהָר הַדּוֹן. הֵם לֹא מִצְאוֹ
סְפִינּוֹת מַעֲבָרָת שִׁיאַפְשָׂרוּ לָהּם אֵת חִצִית הַנְּהָר הַרְחָב – וְעַל כֵּן
הַחֲרִיבוּ כְּפָר שָׁלֵם כְּדִי לְבִנּוֹת מִקּוֹרֹות בְּפִיו רְפָסְדוֹת...

שמע מעשה הזועה הגיע לאזנייו של מלך הוונגריה והוא אסף את חילו ויצא עליהם למלחמה. הצלבנים נסוגו אל הנהר ועליו בahomaיהם על מעברת הדמים. המעברת נשברה פרחתם והם טבעו בנהר לרבותיהם! גופותיהם נערמו בנהר הענק עד אשר חסמו את דרכו. איש מן הרוצחים לא נמלט מעונשו...

בן יאבדו כל אויביך ה!

מקורות

ת אורה של מסע האלב האים, מן הארץ מורה הדרך ועד לאבדון במצולות נهر הדין – וכן חרבן קהילות ישראל ביד המרצחים – שאוב מקורות מהימנים ובראשם "קונטרא גזירות תנ"ו" לרבען אלעזר ברבי נתן הלוי מגנץ, בן התקופה.

קורות קהילות ורמייז ומגנץ, בגננותו של הארכיבישוף ופיציתו בידי הצרפת, פזרה של קהילת קולוניה בשעה כפרים וכחדרם של ששה מהם בלבד נחכאי קרפן – כלם מספרים מהוותם. ה' יקם דםם.

הבאתו של רבענו משה מלוקא ובניו למגנץ בידי הקיסר קארל הגדול (המספרת בפרק כ') מוזכרת בשווית מהרש"ל סימן כ"ט. ספור האלהתו של קארל הגדול בידי רבענו קלוניוס ערב הקרב באיטליה – מקורה ב"אגדות יהודיות" לבריל, עמ' 35 (פרlein תרמ"ט).

רבענו גרשום מאור הגולה כתוב במו ידיו את נסח התלמוד, ורבותינו הראשונים צטו את נסחו (רש"י סכה מ, רשבם ב"ב מ"ב, תוכחות מנחות ס"ה, ועוד). עם זאת העיד רבענו גם כי רבענו גרשום החרים את המגיה בספרים, והזכיר כי "יד המגיה בספרים מסברא – תקצץ!" (הקדמת "ספר הירוש", והגהות מרדיכי שבת פ"ג). הגר"ח מוויז'ין העיד, כי הגר"א לא מלאו לבו לתקן גרסא בט्रם יהיה לו חמש עשרה ראות מתורה שבעל פה – ובנסיבות

עד מאה וחמשים ראותו! (הקדמת "פאת השלחן"). זה לשון מrown ה"חיזון איש" באגרותיו (אגרת ל"ב): "כתב יד שהיה ביד הראשונים ז"ל – מסרו נפשם עליהם, והשנחתו יתברך שלא תשתחה תורה מישראל הגנה עליהם. וכשהחלו להדריס את הגמרא מסרו חכמי הדור נפשם על זקונן והשנחתו... וכשאנו סומכים על הקבלה – תורה רשי ותוספות וכל החכמים וראי היא התורה! וכמעט שלא ראייתי תועלת להגיע אל האמת על ידי הגרשאות שנחשפים מהגניזות, רק ככל תועלת לעות משפט וילעדם את האמת. וראויה היה לנו, שההפסד יותר על השכר! עד פאן לשונו. אחת מפטרות הספר הייתה אמן להצבע על האחריות, מסירות הנפש והשיער ממורים ששבשمرة נסחת התלמיד הקדוש מדור לדור, חרב ורבבות העתקות במצוקת הגלויות.

בוואו של רשי הקדוש לוורמייז לאחר הפרעות מז'קר ב"שם הגדולים" להחיד"א, ועד היום מתנוסס בה בית הכנסת המיחס לו. פיויט "תפנום לרפואה" המציג ב"אחרית דבר" מיחס לרשי בשווית מהרץ"ל סימן כ"ט.

ולבסוף, ברכבת "לשמע דברי חכמים" – הוואה בהקשר דומה בספר "מאיר עיני הגולה", כאשר מrown בעל חדושי הר"ם שרע את חבורו הגדל על ה"שלוחן ערוף" בפקחת רבו הרב מוקזק, מחשש כי נתלויתה לחבור מחשכת גנואה כלשהי...

זכות רבותינו תנגן علينا, ולאורם נסע ונלה.